

LUOYA SUOMI

SUOMEN LUOVIEN ALOJEN OHJELMAT, STRATEGIAT JA SELVITYKSET

Kommentoitu bibliografia
Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö CUPORE
29.4.2009

cupore

TEKNILLINEN KORKEAKOULU

cupore

Luova Tampere

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Luovan Suomen kommentoitu bibliografia sisältää kokoelman viime vuosina ilmestyneitä Suomen luovia toimialoja käsitteleviä julkaisuja. Luovia toimialoja koskevia strategioita, ohjelmia ja selvityksiä on julkaistu 2000-luvun aikana runsaasti ja niiden kokoaminen bibliografiaksi on ollut tarpeen kokonaiskuvan tuottamisen kannalta. Bibliografian on koonnut projektitutkija Anu Oinaala Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cuporessa syksyn 2008 ja kevään 2009 aikana. Tämä versio bibliografiasta edustaa työn tulosta huhtikuussa 2009. Bibliografiaa täydennetään jatkossa uusilla julkaisuilla, mutta täydennykset löytyvät ainoastaan Luova Suomi- sivuston hakupalvelun kautta.

Bibliografiassa esitellään keskeiset **valtakunnallisen** tason luovien toimialojen ohjelmat ja strategiat sekä **alueellisia ja paikallisia** strategioita, ohjelmia ja selvityksiä. Näiden lisäksi bibliografiaan on koottu laajasti luovia **toimialoja** koskevia tutkimuksia ja selvityksiä sekä luoviin toimialoihin liittyviä **tilastojulkaisuja ja -tietolähteitä**. Bibliografia sisältää myös toimialakohtaisia strategioita, ohjelmia ja tutkimuksia.

Valtakunnallisia ohjelmia ja strategioita	2
Alueellisia ja kunnallisia ohjelmia, strategioita ja selvityksiä.....	7
Tilastot.....	15
Jatkuvat tilastot.....	15
Yksittäiset tilastonselvitykset.....	17
Luoviin aloihin liittyvät tutkimukset ja selvitykset.....	20
Kulttuuriklusterit	31
Kulttuurivienti	32
Liiketoimintamallit	33
Tekijänoikeus	34
Yleinen ennakointi	36
Taiteen ja kulttuurin ennakointi	37
Luovien toimialojen koulutus- ja osaamistarpeet	37
Toimialakohtaiset strategiat, ohjelmat ja tutkimukset.....	41
Arkkitehtuuri	41
Elokuva ja av-ala.....	42
Esittävät taiteet.....	45
Kirjallisuus ja kustannustoiminta	46
Kulttuurimatkailu	48
Kuvataide ja taidemarkkinat	51
Käsityö.....	52
Mainonta.....	53
Muotoilu.....	54
Museoala.....	59
Musiikki	59
Pelit	63

Valtakunnallisia ohjelmia ja strategioita

Näin suomalaista kulttuuria viedään – Kulttuurivientiraportti 2007 ja esitykset kehittämistoimenpiteiksi. Opetusministeriön julkaisuja 2008: 15. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm15.pdf?lang=fi> > (29.10.2008)

Opetusministeriö asetti 5.9.2007 kulttuuriviennin ohjaus- ja valmisteluryhmät osana vuonna 2007 julkaistun kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007-2011 toimeenpanoa. Viidestä ministeristä sekä yhdestä valtiosihteeristä koostuvan ohjausryhmän tehtäväksi tuli muun muassa ”seurata ja edistää hallitusohjelman kulttuurivientiä koskevan ohjelmakohdan toteutumista ja ohjata Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelma 2007-2011 -ehdotuksen toimeenpanoa” ja laatia vuosittain raportti ohjaustoiminnastaan ja seurantahavainnoistaan. Valmisteluryhmä puolestaan keskittyi täsmentämään kehittämisohjelman toimenpiteitä ja priorisoimaan niitä. Julkaisussa käsitellään kulttuuriviennin kehittämisohjelmassa 2007-2011 määriteltyjen kulttuuriviennin kehittämiskohteiden pohjalta vuonna 2007 suoritettuja toimenpiteitä. Lisäksi valmisteluryhmä esittää ehdotuksensa kulttuuriviennin toimenpiteistä vuosille 2008-2011. Esitetyt toimenpiteet ovat valmisteluryhmän mukaan kaikista tarpeellisimpia ja kiireellisimpiä. Laajimmin osiossa käsitellään kolmea ajankohtaisimmaksi katsottua kehittämiskohdetta, jotka ovat yritystoiminnan kehittäminen, klusterien ja verkostojen vahvistaminen sekä kansainvälinen markkinointi ja promootio.

Kansallinen innovaatiostrategia. Työ- ja elinkeinoministeriö. 2008. <

http://www.innovaatiostrategia.fi/files/download/Kansallinen_innovaatiostrategia_12062008.pdf >

Kansallisen innovaatiostrategian laatiminen sisältyi Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan. Strategian tavoitteena oli ”laaja-alaistaa ja monipuolistaa innovaatiopolitiikkaa ja sen toteutusta”. Strategian käytännön valmistelu annettiin työ- ja elinkeinoministeriön (31.12.2007 asti kauppa- ja teollisuusministeriö) tehtäväksi. Sen laatimista varten kauppa- ja teollisuusministeriö asetti syyskuussa 2007 eri ministeriöiden ja organisaatioiden edustajista kootun ohjausryhmän. Ohjausryhmä luovutti esityksensä kansalliseksi innovaatiostrategiaksi kesäkuussa 2008. Julkaisu sisältää strategian ja strategian toteuttamiseksi laaditun toimenpideohjelman.

Onko kulttuurilla vientiä? ON! – Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007-2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007: 9. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm9.pdf?lang=fi> > (29.10.2008)

Kulttuuriministeri asetti 28.2.2005 poikkihallinnollisen kulttuuriviennin kehittämistyöryhmän. Työryhmän tehtävänä oli laatia kansallinen kulttuuriviennin kehittämisohjelma. Tavoitteeksi oli kirjattu ”työryhmän osapuolten yhteistyön avulla tukea kulttuuriviennin kehittymistä tasarvoiseksi vientialaksi muiden vientialojen joukkoon ja siten edistää toimialan työpaikkojen lisääntymistä ja liiketoiminnan ja -vaihdon vahvistamista”. Työryhmä esittää vision kulttuuriviennistä vuonna 2011. Vision toteutumiseksi ryhmä määrittelee kulttuuriviennin kehittämiskohteet, joita ovat: 1. kulttuurin toimialojen yritystoiminnan kehittäminen, 2.

vientitoiminnan kannalta merkittävien klustereiden ja verkostojen vahvistaminen, 3. kansainvälinen markkinointi ja promootio, 4. kulttuuriviennin rakenteiden ja tietoperustan vahvistaminen, 5. kansainvälisen kulttuuriyhteistyön ja -vaihdon kehittäminen sekä 6. kulttuuriviennin kannalta kilpailukykyisen lainsäädännöllisen toimintaympäristön aikaansaaminen. Lisäksi ryhmä määrittelee kehittämisohjelman toteuttamiseksi suunnitellut toimenpiteet ja esittää arvion kehittämisohjelman toimeenpanoon liittyvistä kustannuksista. Lopuksi kehittämistyöryhmä ehdottaa poikkihallinnollisen johtoryhmän asettamista kulttuurivientihankkeen ohjausta ja seurantaan varten. Julkaisun liitteenä ovat toimialakohtaiset vientistrategioiden tiivistelmät.

Kulttuuriviennin tukiverkoston ja palvelurakenteen kehittäminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007: 5. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr5.pdf?lang=fi> > (29.10.2008)

Opetusministeriö asetti lokakuussa 2005 kulttuuriviennin kansallista tukiverkostoa ja palvelurakennetta kehittävän työryhmän. Työryhmän perustaminen oli osa kulttuuriviennin kehittämishanketta, jonka ehdottamia linjauksia määriteltiin ”Onko kulttuurilla vientiä?” - raportissa. Raportin mukaan Suomen kulttuuriviennin kehittämiseksi on tarpeen hyödyntää olemassa olevia instituutioita. Tämän työryhmän työn tavoitteeksi tuli toimivan, Suomen kulttuurivientiä tukevan verkostomaisen toimintamallin luominen. Julkaisu esittelee verkostomaisen toimintamallin, käy läpi kunkin tukiverkoston toimijan tehtävät sekä tekee ehdotuksia tukiverkoston toimintatapojen kehittämiseksi. Kukin osio sisältää joukon toimenpide-ehdotuksia.

Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisu 10/2007. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.tem.fi/files/19795/Luovat_alat.pdf > (29.10.2008)

Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia-työryhmä kokosi kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiannosta vuoteen 2015 tähtäävän kehittämisstrategian. Kehittämisstrategian perusta on Euroopan unionin Lissabonin strategiassa, jonka mukaan EU on vuonna 2010 maailman kilpailukykyisin tietoon ja osaamiseen perustuva talousalue. Työryhmän mukaan kehittämisstrategian tavoitteena on ”luoda suotuisa, uskaltamiseen kannustava toimintaympäristö luovien alojen yrityksille”. Julkaisu esittelee luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategian ja kehittämistoimenpiteet vuosille 2007-2015 sekä määrittelee luovien alojen yrittäjyyden kehittämisen kolme kärkihanketta: Jalostamo-konseptin tuotteistaminen ja laajentaminen, luovien alojen verkostojen ja koulutuksen kehittäminen sekä kuluttajille ja yrityksille suunnattujen uusien, monialaisten palveluinnovaatioiden ja -konseptien luominen. Lopuksi pohditaan vielä luovien alojen yrittäjyyden ja yritysten kehittäjien työnjakoa ja tehtäviä sekä strategian toteutumisen arviointia.

Luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen – Verkostomainen toimintamalli -selvitys. Opetusministeriön julkaisu 2006: 47. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm47.pdf?lang=fi> > (29.10.2008)

Julkaisun taustalla on Maaseutupoliittiseen kokonaisuohjelmaan 2005-2008 sisältynyt toimenpide-ehdotus maaseudun oman kulttuuriohjelman laatimisesta. Kulttuuriohjelma valmistui vuoden 2005 alussa. Kulttuuriohjelmaan sisältyi laaja, luovien alojen yritystoiminnan kehittämistä koskeva teema, jonka toteuttamiseksi käynnistettiin kehittämishanke. Kehittämishankkeen tavoitteena oli löytää kehittämismalli/ -malleja luovien alojen yritystoiminnalle sekä luoda osaamisen tuotteistamiseen ja kaupallistamiseen keskittyvä kulttuurialan yrityshautomoverkosto. Julkaisun ensimmäisessä luvussa luodaan katsaus luovien alojen yritystoiminnan kehittämiseen. Jälkimmäisessä luvussa esitellään valtakunnallinen verkostomainen toimintamalli sekä toimintamalliin liittyvät jatkotoimenpiteet luovien alojen yritystoiminnan kehittämiseksi.

Yksitoista askelta luovaan Suomeen – Luovuusstrategian loppuraportti. Opetusministeriön julkaisuja 2006: 43. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm43.pdf?lang=fi> > (11.12.2008)

Tämä loppuraportti on kulttuuriministerin luovuusstrategiatyön toimeksiannon mukaisesti perustetun yhteistyöryhmän työn tulos. Toiminnassaan ryhmä haki vastauksia siihen, miten luovuuden avulla voitaisiin vastata suomalaisen yhteiskunnan keskeisiin haasteisiin. Loppuraportin aluksi esitellään Luovan Suomen visio vuoteen 2020 ja suomalaisen yhteiskunnan nykyhetkeä kehittämisen lähtökohtana sekä määritellään lyhyesti keskeiset käsitteet. Tämän jälkeen esitellään yhteistyöryhmän esitykset luovuuden edistämiseksi.

Kolme puheenvuoroa luovuuden edistämisestä – Luovuusstrategian osatyöryhmien raportit. Opetusministeriön julkaisuja 2005: 35. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_300_opm35.pdf?lang=fi > (29.10.2008)

Julkaisu on osa koko Suomea koskevan luovuusstrategian laadintaa, joka sisältyi Matti Vanhasen ensimmäisen hallituksen hallitusohjelmaan. Asia sisältyi hallitusohjelman kulttuuripolitiikkaa koskevaan lukuun, mutta lähtökohtaisesti tavoitteena oli käsitellä luovuutta ”hallinnollisesti koko yhteiskunnan kehittämiseen vaikuttavana kysymyksenä”. Strategiatyön toimeksiannon mukaisesti opetusministeriö nimesi kolme osatyöryhmää käsittelemään eri teema-alueita. Teema-alueiksi oli toimeksiannossa nimetty luova ihminen, luovat ympäristöt ja luova talous. Työryhmien jäseniksi kutsuttiin julkishallinnon, elinkeinoelämän ja nk. kolmannen sektorin edustajia. Julkaisussa esitellään kunkin osatyöryhmän työssä esille tulleet keskeisimmät linjaukset sekä tehdään joukko toimenpide-ehdotuksia.

Strategiset linjaukset kulttuuri- ja tiedeinstituuttien tukemiselle. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005: 26. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_278_tr26.pdf > (29.10.2008)

Opetusministeriö asetti lokakuussa 2004 työryhmän valmistelemaan ministeriön kulttuuri- ja tiedeinstituuttilinjauksia ja instituuttistrategiaa. Yhtenä työryhmän asettamisen taustatekijänä oli kolmen ministeriön yhteiseen kulttuurivientihankkeeseen liittyvä Onko kulttuurilla vientiä? -raportti, joka sisälsi Suomen ulkomailla toimivia kulttuuri- ja tiedeinstituutteja koskevia ehdotuksia. Tämän lisäksi vuoden 2005 alusta Suomen ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien

rahoitus siirtyi kokonaisuudessaan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osastolle. Julkaisussa kuvataan ensiksi instituuttien toiminnan nykytilannetta, jonka jälkeen työryhmä tekee ehdotuksia instituuttien toiminnan kehittämiseksi. Lisäksi esitellään työryhmän kokoama ehdotus opetusministeriön strategiseksi linjauksiksi kulttuuri- ja tiedeinstituuttien tukemiselle ja instituuttiverkoston laajuudelle vuosille 2005-2015.

Onko kulttuurilla vientiä? – Opetusministeriön, ulkoasiainministeriön ja kauppaja teollisuusministeriön Kulttuurivienti -hanke. Selvitysmiehen raportti. Hannele Koivunen. Opetusministeriön julkaisuja 2004: 22. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_176_opm22.pdf?lang=fi > (29.10.2008)

Kulttuurivienti -hanke oli opetusministeriön, ulkoasiainministeriön ja kauppaja teollisuusministeriön yhteinen hanke, joka käynnistettiin vuoden 2003 syyskuussa. Hankkeen tavoitteena oli ”kartoittaa Suomen kulttuuriviennin nykytilanne, esteet, uhkat, menestystekijät ja mahdollisuudet sekä tunnistaa edistämistoimenpiteitä vaativat alueet”. Kulttuuriviennillä tarkoitetaan tässä yhteydessä kulttuuripiiristä toiseen tapahtuvaa kulttuuristen merkitysten vaihdantaa. Määritelmä kattaa sekä liiketoiminnallisesti organisoidun vientitoiminnan että eikaupallisen kulttuurivaihdon. Julkaisussa käydään läpi kulttuuriviennin rakenteita ja merkitystä, arvioidaan viennin tukirakenteet ja suomalaisen kulttuuriviennin tila vuonna 2004 sekä luodaan katsaus kulttuuriviennin strategioihin eri maissa ja kulttuurivientiä edistäviin toimenpiteisiin EU:ssa. Raportin johtopäätöksissä esitetään joukko toimenpide-ehdotuksia, kuten ehdotus Suomen luovan talouden klusterin (Creafin) perustamisesta, arvioita kulttuuriviennin kehittämiseen tarvittavasta taloudellisesta tuesta sekä Creafin-visio 2010. Loppuraportti luovutettiin toimeksiantajalle 28.5.2004.

Kulttuuri tietoyhteiskunnassa – Strategia 2010 ja toimintaohjelma. Ehdotus. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003: 22. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_141_tr22.pdf?lang=fi > (31.10.2008)

Kulttuuri tietoyhteiskunnassa – strategia 2010 on jatkoa vuonna 1996 julkaistulle ensimmäiselle kulttuuripolitiikan alan tietoyhteiskuntastrategialle. Julkaisu on osa opetusministeriön laajaa strategioiden muodostamistyötä. Julkaisussa esitellään tietoyhteiskunnan kulttuuripolitiikan lähtökohtia, opetusministeriön strategia vuoteen 2015 sekä opetusministeriön toimintaohjelma vuosille 2003-2010. Toimintaohjelmassa käsitellään muun muassa sisältötuotantoa sekä luovaa työtä voimavarana. Lopuksi käydään läpi kansainvälisiä strategioita ja toimintaa, kulttuurisen tietoyhteiskunnan indikaattoreita sekä esitetään toimintaohjelmaan sisältyvät ehdotukset kootusti.

Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta. Opetusministeriön julkaisuja 2003: 20. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_166_opm20.pdf?lang=fi > (8.1.2009)

Paavo Lipposen II -hallituksen ohjelmassa vuonna 1999 todettiin, että luovan toiminnan kehittämiseksi laaditaan taide- ja taiteilijapoliittinen ohjelma. Opetusministeriö asetti ohjelman

laatimista varten toimikunnan, joka luovutti ehdotuksensa pääministerille ja kulttuuriministerille kesäkuussa 2002. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen taide- ja taiteilijapolitiittisen ohjelman toteuttamisesta maaliskuussa 2003. Julkaisu sisältää periaatepäätöksen mukaisia toimenpiteitä luovan toiminnan edistämiseksi.

Digitaalinen sisältötuotanto – strategiset tavoitteet ja toimintaehdotukset. Helsinki:

Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_62_situstrategia.pdf?lang=fi > (31.10.2008)

Sisältötuotannon strategiaa ja toimintaehdotuksia käsittelevä julkaisu on opetusministeriön koordinoiman, eri ministeriöiden, instituutioiden ja toimialan edustajista kootun sisältötuotantoryhmän työn lopputulos. Sisältötuotantoryhmä toimi puolestaan tietoyhteiskunta-asiain neuvottelukunnan jaostona. Sisältötuotantoryhmän tehtävänä oli kartoittaa ”suomalaisen sisältötuotannon kasvun vahvuuksia ja mahdollisuuksia sekä esteitä ja ongelmia”. Käsillä oleva julkaisu ilmestyi marraskuussa vuonna 2002 ja sen lisäksi työryhmä tuotti useita, eri aiheita käsitelleitä väliraportteja sekä sisältötuotantohankkeen tulokset kokoavan toimintakertomuksen vuonna 2003. Julkaisussa sisältötuotannolla tarkoitetaan ”pääasiassa sähköisille viestimille laaditun kulttuurin, dokumenttien, opetuksen, tutkimuksen, viihteen tai markkinoinnin ohjelmasisällön tuottamista ja siihen liittyvää palvelu- ja liiketoimintaa. Kyse on lähinnä digitaalisesta audiovisuaalisuuteen painottuvasta tiedosta ja kulttuurisen luovuuden ”tuotteistamisesta” ”. Julkaisu jakautuu kahteen osaan: ensimmäisessä osassa esitetään strategiset tavoitteet ja niiden toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja toisessa osassa esitellään tavoitteille ja toimenpiteille taustat ja perustelut.

Kulttuuriteollisuuden kehittäminen Suomessa – Kulttuuriteollisuusryhmän loppuraportti.

Opetusministeriö: Kulttuuripolitiikan osaston julkaisusarja 1/1999. Helsinki: Opetusministeriö.

[WWW-dokumentti.] <

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/1999/liitteet/kulttuuriteollopm1_99.pdf?lang=fi > (7.1.2009)

Opetusministeriö asetti maaliskuussa 1997 kulttuuriteollisuusryhmän. Työryhmän jäseniksi kutsuttiin lähinnä valtionhallinnon, kulttuuriorganisaatioiden, yliopistojen sekä yritysten edustajia. Työryhmän tehtävänä oli kartoittaa kulttuuriteollisuuden nykytilaa ja kehitysnäkymiä Suomessa ja kansainvälisellä tasolla sekä selvittää EU:n projektit ja tavoitteet kulttuuriteollisuuden tukemiseksi. Lisäksi työryhmältä odotettiin toimenpide-ehdotuksia suomalaisen kulttuuriteollisuuden edistämiseksi ja esityksiä kulttuuripolitiikan uusiksi linjauksiksi kulttuuriteollisuuden näkökulmasta. Työryhmän loppuraportti julkaistiin maaliskuussa vuonna 1999. Loppuraportissa työryhmä ehdottaa Sisältö-Suomi -hankkeen perustamista vuosille 2000-2004. Hankkeen tarkoituksena oli yhdistää saman sateenvarjon alle kulttuuriteollisuusprojektien koordinointiin, rahoitukseen ja yritystoiminnan kehittämiseen sekä toimialan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen liittyviä toimenpiteitä. Työryhmän toimenpide-ehdotuksia ja niiden toteutusta käsitellään tarkemmin erillisissä alaluvuissa, joiden otsikoita ovat tietopohjan luominen, koulutus, tekijänoikeus, kulttuuriyrittäjyys, kulttuuriteollisuus työllistäjänä sekä rahoitus. Raportin lopuksi työryhmä hahmottelee toimeksiannon mukaisesti Suomen kansallisen kulttuuripolitiikan uusia linjauksia.

Alueellisia ja kunnallisia ohjelmia, strategioita ja selvityksiä

Etelä-Karjala

**Kyllä tapahtuu! Tapahtumatuotannon toimenpideohjelma. Lappeenranta-Imatra-kaupunkiseudun aluekeskusohjelman julkaisuja 2008:1. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.lappeenranta-imatra.fi/?newsid=3392&deptid=16865&languageid=3&NEWS=1> >
(19.1.2009)**

Kuntien, alueen elinkeinoyhtiöiden ja maakunnallisen matkailuyhtiön edustajista muodostetun työryhmän tilaaman toimenpideohjelman avulla haluttiin ”muodostaa tarkempi käsitys siitä, minkälaisin käytännön toimenpitein tapahtumatuotantoa pitää kehittää ja sen tunnettuutta ja näkyvyyttä parantaa”. Keskeisenä kysymyksenä nähtiin tapahtumatuottajien, kuntien ja matkailun toimijoiden yhteistyön kehittäminen. Julkaisun aluksi käsitellään tapahtumia kulttuurisena, sosiaalisena, imagollisena, matkailullisena ja aluetaloudellisena voimavarana. Tämän jälkeen kuvataan Etelä-Karjalaa tapahtumamaakuntana sekä arvioidaan tapahtumien kehittämistarpeet ja kehityssuunnat. Lopuksi tehdään vielä Etelä-Karjalan tapahtumakentän SWOT ja annetaan toimenpide-ehdotuksia.

Etelä-Pohjanmaa

**Heikkilä Katariina ja Olli Hietanen (2007) Etelä-Pohjanmaan luovien alojen yritystoiminnan kehittämissuunnitelma vuosille 2007-2013. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto, kulttuurilautakunta. [WWW-dokumentti.] <
http://www.epliitto.fi/upload/files/luovien_suunnitelma.pdf > (25.11.2008)**

Maakunnan liiton valmisteleman Etelä-Pohjanmaan luovien alojen yritystoiminnan kehittämissuunnitelma -julkaisun aluksi esitetään tiivistelmä kehittämissuunnitelmasta. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään kehittämissuunnitelmatyön taustaa, luovien alojen määritelmää, luovien alojen kansallista kehittämistä sekä Etelä-Pohjanmaan elinkeinoja. Julkaisun loppuosassa käsitellään yksityiskohtaisemmin kolmesta teemakokonaisuudesta koostuvaa kehittämissuunnitelmaa.

**Valtari, Anna (toim.) (2006) Eteläpohjalaisen kulttuurin kansainvälistymisohjelma. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto, kulttuurilautakunta. [WWW-dokumentti.] <
http://www.epliitto.fi/upload/files/kv_nettiin.pdf > (20.1.2009)**

Tämä suuntaa-antava toimintaohjelma laadittiin maakunnan kulttuurin toimijoille Eteläpohjalaisen kulttuurin vientiprojektin yhteydessä. Ohjelmatyön käynnisti Etelä-Pohjanmaan liiton kulttuurilautakunta ja siihen osallistui eteläpohjalaisia eri taiteenalojen sekä toimintaympäristön toimijoita. Ohjelma on laadittu ”maakunnan taiteilijoiden ja kulttuurialan toimijoiden kansainvälistymistoiminnan jäntevöittämiseksi sekä maakunnallisen, kansallisen ja kansainvälisen verkostoitumisen kehittämiseksi”. Julkaisun aluksi taustoitetaan ohjelman laadintaa, sen jälkeen kuvataan eteläpohjalaisen kulttuurin kansainvälistymisen nykytilanne, asetetaan kansainvälistymiselle tavoitteet ja tehdään toimenpide-ehdotuksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Lopuksi esitellään toimintaohjelma sekä tehdään ehdotus ohjelman seurannan ja päivittämisen järjestämiseksi. Julkaisun lopusta löytyy kansainvälistymiskyselyn vastauksiin perustuva swot-analyysi.

Kirveenummi, Anna, Rosti, Päivi, Siivonen, Katriina & Wilenius, Markku (2004) Kulttuuri-teeman tulevaisuusanalyysi. Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2030 & Maakuntasuunnitelman tarkistus 2004-2005. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto. [WWW-dokumentti.] < http://www.epliitto.fi/upload/files/kulttuuri-teeman_tulevaisuusanalyysi.pdf > (9.12.2008)

Etelä-Pohjanmaan liitto tilasi maakuntasuunnitelman tarkistusta varten kulttuuri-teeman tulevaisuusanalyysin. Julkaisun aluksi esitellään kulttuuri-teeman kannalta keskeiset megatrendit ja heikot signaalit. Tämän jälkeen hahmotellaan megatrendien ja heikkojen signaalien pohjalta, mutta pääosin asiantuntija-analyysin toimeksiantokehikossa annettujen aihealueiden kautta kulttuurin tulevaisuuden tilaa noin vuonna 2030. Käsiteltäviä aihealueita ovat muun muassa kulttuuriosaaminen ja työllisyys, kulttuurin vaikutus alueen kilpailukykyyn, kulttuuri ja yrittäjyyden merkitys sekä imagon monimuotoisuuden ja omintakeisuuden haasteet.

Suutari, Timo (2002) Etelä-Pohjanmaan matkailun ja kulttuurin asiakastutkimus. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liiton julkaisuja B:21. [WWW-dokumentti.] < <http://www.epliitto.fi/upload/files/matkailututkimus.pdf> > (25.11.2008)

Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen toteuttaman asiakastutkimuksen tavoitteena oli selvittää maakunnassa vierailevien matkailijoiden asiakasprofiilit sekä heidän käsityksiään Etelä-Pohjanmaasta matkailumaakuntana. Lisäksi haluttiin selvittää millaisia oheis- ja ohjelmapalveluja matkailijat olivat Etelä-pohjanmaalla käyttäneet ja haluaisivat käyttää sekä millaiset matkailupaketit heitä kiinnostaisivat. Julkaisussa esitellään lomakekyselyn tulokset.

Etelä-Savo

Kainulainen, Kimmo, Puntanen, Piia & Metsäpelto, Heli (2008) Etelä-Savon luovien alojen tutkimus- ja kehittämissuunnitelma. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu. A: Tutkimuksia ja raportteja 39. [WWW-dokumentti.] < <http://www.mikkeliyamk.fi/e-julkaisut> > (12.12.2008)

Tutkimus- ja kehittämissuunnitelma laadittiin Euroopan sosiaalirahaston ja Etelä-Savon maakuntaliiton rahoittaman Luovien alojen tutkimusjohtaja -hankkeen puitteissa. Raportin aluksi esitellään luovien alojen kehittämisestä kansallisesti ja kansainvälisesti käytyä keskustelua. Tämän jälkeen tarkastellaan Etelä-Savon luovien toimialojen nykytilaa tilastojen valossa ja lopuksi nostetaan esiin tulevaisuuden kehittämisvaihtoehtoja maakunnassa.

Häme

Kulttuuriteollisuustoimialan toimijat ja roolit Kanta-Hämeessä. Kehittämishankkeiden linjaus. Hämeenlinna: Hämeen liiton julkaisu: V79, 2005. [WWW-dokumentti.] < http://www.hameenliitto.fi/content/HameenLiitto/liitetiedostot/aluekehitysselvitykset/Kulttuuriteollisuustoimiala_2005.pdf > (4.11.2008)

Hämeen liiton teettämässä selvityksessä kartoitettiin painopistealoiksi valittujen tapahtumatuotannon, kulttuuriperinnön ja matkailuun liittyvien kulttuuristen ohjelmapalvelujen toimijoita. Selvityksessä haluttiin tarkastella sitä, millainen on näiden kolmen toimialan valmius ja kiinnostus luoda yhteisiä toimintamalleja ja millaisia toimintamallit voisivat olla. Eryteisesti haluttiin toimijoiden näkemyksiä siitä, miten kulttuurin kehittämistyössä pitäisi edetä ja miten toimijoiden välistä työnjakoa kehittämistyössä voitaisiin selkeyttää. Julkaisun aluksi käydään läpi

selvitystyön taustaa ja toteutusta sekä määrittämään kulttuuriteollisuuden käsite. Tämän jälkeen tarkastellaan postikyselyn ja ryhmähaastattelujen tuloksia. Lopuksi esitetään vielä yhteenveto ja toimenpide-ehdotukset.

Itä-Suomi

Itä-Suomen luovien alojen kehittämisohjelma. 6.2.2009. Rinnakkaisstrategia Manner-Suomen ESR -ohjelman alaiselle luovan alan kehittämisstrategialle. [WWW-dokumentti.] <

[\[karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=pi07509101303623&cmd=download\]\(http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=pi07509101303623&cmd=download\) > \(27.4.2009\)**](http://www.pohjois-</p></div><div data-bbox=)**

Tässä selvityksessä pyrittiin tunnistamaan keskeisimmät Itä-Suomen alueen luovien toimialojen kehittämisaalueet, hahmottelemaan yhteinen kehittämisstrategia ja ehdottamaan konkreettisia kehittämistoimenpiteitä. Selvityksen taustalla oli vuonna 2005 valmistunut Itä-Suomi - tulevaisuusohjelma, jonka tavoitteena oli vahvistaa Itä-Suomen taloudellista kilpailukykyä ja vetovoimaa ihmisten asuinpaikkana, yritysten sijaintipaikkana ja matkailukohteena. Tulevaisuusohjelman toteutuksen yhteydessä päädyttiin luovien toimialojen osalta valmistelemaan kehittämisohjelma. Lisäksi ohjelmatyössä huomioitiin opetusministeriön valmistelema Luovien alojen kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelma. Julkaisun aluksi käydään läpi kansalliseen tason luovien toimialojen strategiat ja ohjelmat sekä käsitellään soveltuvia strategioita Itä-Suomen osalta. Tämän jälkeen esitellään varsinainen Itä-Suomen luovien alojen kehittämisohjelma.

Itä-Uusimaa

Polte – Porvoon ja Itä-Uudenmaan luovien toimialojen kehitysohjelma 2007-2011. Julkaistu 1.2.2007. [WWW-dokumentti.] < http://www.ita-uusimaa.fi/files/Tiedostot/Ita_Uusimaa_polte-suunnitelma_010207.pdf > (29.12.2008)

Porvoon kaupunki, Itä-Uudenmaan aluekeskusohjelma ja Uudenmaan aluekehitysyritys Culminatium valmistelivat yhteistyössä alueen yrittäjien kanssa kehitysohjelman luovien ja osaamisintensiivisten toimialojen liiketoiminnan ja toimintaympäristön kehittämiseksi Porvoon ja Itä-Uudenmaan alueella. Ohjelman avulla pyritään ”lisäämään alueen vetovoimaisuutta sekä taloudellista toimeliaisuutta kohdistamalla kehityspanoksia luovien sekä osaamisintensiivisten toimialojen verkostojen, osaamisen ja infrastruktuurin parantamiseen”. Julkaisun aluksi esitellään kehitysohjelman kontekstia, kohderyhmä sekä ohjelman tavoitteet ja mittarit. Tämän jälkeen käsitellään kehitysohjelman toimintaa, organisaatiota ja viestintää ja markkinointia. Lopuksi käydään läpi ohjelman budjetti vuosille 2007-2011.

Porvoon ja Itä-Uudenmaan kulttuuri- ja luovien toimialojen kartoitus. Joulukuu 2005- Huhtikuu 2006. Mikko Järvinen, Culminatium Ltd Oy. [WWW-dokumentti.] < http://www.ita-uusimaa.fi/files/Tiedostot/Porvoo_luovat_alat_220506.pdf > (28.4.2009)

Kehitysyritys Culminatiumin suorittaman kartoituksen kohteena olivat Porvoon ja Itä-Uudenmaan alueen luovien- ja kulttuurialojen toimijat ja niiden toimintaympäristö. Kartoitustyön tavoitteena oli tunnistaa ”alueen toimijoiden liiketoimintapotentiaalia, vetureita, tärkeimpiä verkostoja sekä osaamiskeskittymiä”. Julkaisussa käydään läpi kartoituksen tuloksia ja esitellään kartoitustyön ja ohjausryhmätyöskentelyn perusteella havaitut kehityspotentiaaliset luovat toimialat Itä-

Uudellamaalla sekä tärkeimmät luovan toimialan keskittymät alueella. Lopuksi tehdään suosituksia luovien toimialojen ja kulttuurielinkeinojen edistämiseksi.

Keski-Suomi

**Future – Keski-Suomen luovan alan kehittämisen suuntaviivoja 2008-2013. Jyväskylän seudun kehittämissyhtiö Jykes Oy, 2008. [WWW-dokumentti.] <
http://www.jykes.fi/kehittyvat_painopistealat_ja_klusterit/palveluala/luovat_ja_osaamisintensiiiviset_alat.html > (12.12.2008)**

Julkaisussa esitellään aluksi taustatietoja luovasta alasta, luovien alojen kehittämisen skenaarioita ja mahdollisia kehittämissisioita. Tämän jälkeen käsitellään luovia aloja Keski-Suomessa ja pohditaan luovien alojen kasvuun vaikuttavia tekijöitä sekä kasvutavoitteita. Lopuksi esitellään Keski-Suomen luovien alojen kehittämisen kolme linjaa sekä ehdotukset jatkotoimenpiteiksi.

Lappi

**Lapin luovan toimialan strategia 2008-2013. Lapin Liitto, 2008. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.lapinliitto.fi/julkaisut/Lapin%20luovan%20alan%20strategia%202008-2013.pdf> > (24.11.2008)**

Lapin liitto valmisteli Lapin luovan toimialan strategian 2008-2013. Julkaisun aluksi esitellään Lapin luovan toimialan strategian sisältö. Tämän jälkeen julkaisussa käsitellään luovan toimialan sisältöä ja Lapin luovia alueita. Lopuksi esitellään strategian kehittämissinjat sekä strategian toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet.

**Käsin tekemisen vimma – Lapin käsityöryrittäjyyden kehittämissstrategia 2007-2013. Rovaniemi: Lapin Liitto, julkaisu A21/ 2007. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.arktiset helmet.fi/kasintekemisenvimma.pdf> > (24.11.2008)**

Lapin käsityöryrittäjyyden kehittämissstrategia 2007-2013 -julkaisussa käsitellään käsi- ja taideteollisuuden nykytilaa ja strategian laatimisen tavoitteita. Näiden lisäksi esitellään käsityöalan kehittämissstrategia vuoteen 2013 sekä toimenpideohjelmaa varten hahmotellut neljä toimintalinjaa.

**Toimialaselvitys – Lapin elämystoimialat 2004. Rovaniemi: Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEO, Elämystoimintatutkimus -hanke, 2006. [WWW-dokumentti.] <
http://www.leofinland.fi/LEO/Suomeksi/Apuvalikko/Ideasta_tuotteeksi/tutkimus/julkaisut/toimialaselvitykset.iw3 > (24.11.2008)**

Lapin elämystoimialat 2004 -julkaisu pyrkii kuvaamaan elämysteollisuuden toimialojen rakennetta ja kehitystä Suomessa. Selvityksen pääpaino on Lapin maakunnan tarkastelussa. Julkaisussa lähdetään liikkeelle elämysteollisuuden toimialan määrittelyllä ja sen jälkeen tarkastellaan elämysteollisuutta Suomessa ja Lapissa toimipaikkojen, henkilöstömäärien ja liikevaihdon perusteella. Lopuksi esitetään vielä arvio Lapin elämysteollisuuden nykytilasta. Vastaavia toimialaselvityksiä on saatavilla vuodesta 2000 lähtien.

Pirkanmaa

Pirkanmaan elämysteollisuuden kehittämismahdollisuuksien selvittäminen. 31.1.2008. Selvitysmies Pertti Palttila. Tampere: Pirkanmaan liitto. [WWW-dokumentti.] < http://www.pirkanmaa.fi/fileadmin/pirkanmaa/tiedostot/Elamysraportti_31.1.pdf > (19.1.2009)

Pirkanmaan maakuntahallitus päätti kesäkuussa 2007 käynnistää hankkeen Pirkanmaan elämysteollisuuden nykytilanteen ja kehittämismahdollisuuksien selvittämiseksi. Käsillä olevan selvityksen tarkoituksena on ollut toimia pohjana varsinaiselle Pirkanmaan elämysteollisuusklusterin kehittämissuunnitelmalle. Julkaisun aluksi luodaan katsaus aiheeseen liittyvään tutkimuskirjallisuuteen sekä määrittellään keskeistä käsitteistöä. Sitten siirrytään tarkastelemaan elämysteollisuutta kansainvälisellä tasolla. Tarkasteluun on valittu esimerkkejä muun muassa Iso-Britanniasta, Ruotsista ja Kanadasta. Tämän jälkeen käsitellään elämysteollisuuden nykytilannetta ja kehitysnäkymiä Suomessa erityisesti matkailun osalta sekä elämysteollisuuden kehitysnäkymiä Pirkanmaan alueella. Julkaisun lopuksi esitetään johtopäätökset sekä ehdotukset jatkotoimenpiteiksi.

Pohjois-Savo

Moisander, Kirsi, Itkonen, Tarja & Wuorisalo, Jyri (2005) Uutena voimavarana luova yrittäjyys – Pohjois-Savon kulttuuriklusterin kehittämisohjelma. Pohjois-Savon liitto. [WWW-dokumentti.] < <http://www.pohjois-savo.fi/fi/psl/liitetiedostot/klusterit/ohjelma.pdf> > (8.12.2008)

Pohjois-Savon liitto käynnisti vuonna 2001 kulttuuriklusterin asiantuntijaryhmän toiminnan luovien toimialojen kehittämiseksi. Kehittämistyötä jatkettiin Pohjois-Savon kulttuuriklusterin kehittäminen -hankkeella. Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli ”toimialojen verkostoitumisen vahvistaminen ja kulttuuriklusterin kehittämisohjelman laatiminen”. Kehittämisohjelma julkaistiin hankkeen ensimmäisen vaiheen lopussa. Kehittämisohjelma-julkaisun aluksi käsitellään luovien toimialojen merkitystä taloudessa. Tämän jälkeen siirrytään tarkastelemaan Pohjois-Savon kulttuuriklusteria, sen tilaa ja kehittämistä. Sitten esitellään varsinaisen kulttuuriklusterin kehittämisohjelma toimenpide-ehdotuksineen. Lopuksi esitetään vielä yhteenveto.

Ahokas, Anne (2003) Pohjois-Savon kulttuuriklusteri – Kulttuuriklusterin nykytilaselvitys. Pohjois-Savon liitto. [WWW-dokumentti.] < <http://www.pohjois-savo.fi/fi/psl/tietopalvelu/julkaisut/Kulttuuri.pdf> > (12.12.2008)

Pohjois-Savon liiton kulttuuriklusterin käynnistämiprojektin tavoitteena oli Pohjois-Savon kulttuurin nykytilan selvittäminen ja kulttuuriyhteyksien toimintaedellytysten kartoittaminen. Selvityksen avulla pohjustettiin vuonna 2005 julkaistua Pohjois-Savon kulttuuriklusterin kehittämisohjelmaa. Julkaisun aluksi esitellään kulttuuriklusterin tila tutkimusajankohtana, tavoite ja visio vuoteen 2020 sekä tehdään kulttuurin ja taiteen toimialoja koskeva swot-analyysi. Tämän jälkeen taustoitetaan selvitystä, esitellään selvityksen tulokset ja keskeisimmät johtopäätökset.

Satakunta

Moisala Aarni, Rajanti, Taina & Vähäsantanen, Saku (2008): Luovat alat Satakunnassa 2008. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu C7. Pori: Taideteollinen korkeakoulu, Porin taiteen ja median osasto. [WWW-dokumentti.] < <http://www.satamittari.fi/linkkitiedosto.asp?taso=0&id=58> > (25.11.2008)

Selvityksen tavoitteena oli ”kartoittaa luovan talouden vaikutusta Satakunnan alueella, sen tämänhetkistä merkitystä alueen talouselämässä ja sen tulevaisuuden näkymiä ja kehittymismahdollisuuksia”. Tätä tarkoitusta varten tehtiin luovien alojen taloudellisen painoarvon tilastaselvitys sekä kysely luovien alojen yrittäjille. Julkaisussa käydään läpi tilastaselvityksen ja kyselyn tulokset. Lopuksi tehdään yhteenveto tuloksista sekä johtopäätökset.

Varsinais-Suomi

Hietanen, Olli, Jokinen, Leena, Kirveenummi, Anna, Taalas, Sara L. & Toivonen, Timo E. (2006) Luovista toimialoista luovaan talouteen? Varsinais-Suomen luovien toimialojen strategia 2013. Turun kauppakorkeakoulu, yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Sarja B tutkimusraportteja, B4/ 2006.

Turku Science Park Oy:n ja Varsinais-Suomen osaamiskeskusohjelman tilaaman Varsinais-Suomen luovien alojen strategiaproessin tavoitteena oli löytää ”uusia ja innovatiivisia avauksia maakunnan luovien alojen kehittämiseen ja toisaalta myös kulttuuriosaamisen ja luovuuden edistämiseen alueen eri toimialoilla”. Julkaisun alussa tarkastellaan luovien toimialojen käsitteen ja mittaamisen ongelmia sekä esitellään Varsinais-Suomen luovien alojen kehittymistä ja ominaisuuksia kuvaavia tunnuslukuja. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään luovien toimialojen ja luovan talouden kehittämisen näkökulmia. Lopuksi esitetään Varsinais-Suomen luovien toimialojen visio vuoteen 2013 ja tehdään vision toteuttamiseen tähtääviä lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin toimenpidesuosituksia.

Enempi on maailmaa kuin ikkunasta näkyy – Varsinaissuomalaisesta kulttuurista 2010-luvulla. Varsinais-Suomen liitto & Varsinais-Suomen Taidetoimikunta.

Julkaisu esittelee 44 varsinaissuomalaisen taiteen- ja kulttuurialojen toimijan vision kulttuurimaakunnasta 2010-luvulla. Julkaisussa strategiset tavoitteet ja niiden toteuttamiseksi ehdotetut toimenpiteet on jaettu kolmen otsikon alle. Julkaisun lopussa esitellään strategiatyön ohessa syntyneitä ideoita.

Tarranauha – muotoilun ja käsityön kehittämisen tavoitteita ja toimenpiteitä. Muotoilun ja käsityön tarpeista toimenpiteisiin -hanke, 2008. [WWW-dokumentti.] < http://www.vstaide.fi/upload/tiedostot/3/raportti_tarranauha.pdf > (25.11.2008)

Tarranauha-julkaisu on Varsinais-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry:n, Åbolands Hantverk r.f.:n ja Varsinais-Suomen taidetoimikunnan toteuttaman kehityshankkeen toimijoiden tuottama raportti. Hankkeen tavoitteena on ollut koota yhteen toimijoille järjestetyn tulevaisuusverstasprosessin kautta ”muotoilun, käsityöläisyyden, taidekäsityön ja opetuksen toimijoiden laadulliset ja elinkeinopoliittiset visiot sekä keinot niiden toteuttamiseen”. Julkaisussa esitellään havaitut Varsinais-Suomen muotoilu- ja käsityöalan kehitystarpeet sekä toimenpiteet alan kehittämiseksi.

Lahti

Hoffrén, Jari & Palonen, Jari (2005) Lahden seudun kulttuuriklusteriselvitys. Lahden seudun kehittämissyhtiö LAKES Oy. [WWW-dokumentti.] < <http://www.lakes.fi/uploads/n036zcpjy0ax.pdf> > (8.12.2008)

Tämän Lahden seudun kehittämissyhtiö LAKESin tilaaman selvityksen tavoitteena oli esittää yksityisen ja julkisen sektorin toimijoita kartoittamalla suuntaa-antava näkemys Lahden seudun kulttuuriklusterista, taustoittaa kulttuuria ja luovuutta koskevaa keskustelua sekä esittää ehdotuksia Lahden seudun kulttuuriklusterin kehittämiseksi. Julkaisussa esitellään ensin Lahden seudun kulttuuriklusterikartoituksen aineisto ja tuloksia ja siirrytään sitten käsittelemään luovien alojen määritelmiä sekä luovan toiminnan ja kulttuurin merkitystä ja asemaa. Lopuksi tarkastellaan vielä kulttuuriklusterin kehittämisenäkymiä ja annetaan suosituksia klusterin kehittämiseksi.

Lahti Design Manual. 2006. Muotohiomo Oy ja Muotoportti-ryhmä. [WWW-dokumentti.] < http://www.designlahti.fi/tiedostot/designmanual_kirjanen.pdf > (5.11.2008)

Muotoportti -ESR-projekti laati Lahden kaupungin toimeksiannosta Lahden muotoilustrategian. Julkaisu on jaettu kahteen osaan: Lahden muotoilustrategiaan ja muotoilun ostolinjauksiin Lahden kaupungissa. Ensimmäinen osa, Lahden muotoilustrategia, esittelee muotoilustrategian taustaa, tavoitteet, muotoilustrategian sisällön sekä toimenpiteitä kaupungin designprosessin käynnistämiseksi. Muotoilun ostolinjaukset -osiossa käsitellään muotoiluosaamisen soveltamisen tasoja, muotoilun toteutuksen toimintatapoja ja pelisääntöjä sekä muotoilun budjetointia, briefausta ja organisointia. Lopuksi esitellään toimenpiteet strategian toimeenpanemiseksi.

Tampere

Viljamaa, Kimmo (2008) Luova Tampere -ohjelma, vuosiarviointi 2007. [WWW-dokumentti.] < <http://www.luovatampere.fi/data/File/Luova%20Tampere%20vuosiarviointiraportti%202007%20.pdf> > (28.4.2009)

Luova Tampere on Tampereen kaupungin elinkeinokeskuksen koordinoima kehittämissuunnitelma vuosille 2006-2011. Ohjelmasta tehtävän vuosiarvioinnin päämääränä oli selvittää ohjelman toimintamallia ja vaikuttavuutta. Vuosiarviointiraportti sisältää arvion ohjelman yleisestä etenemisestä teemaryhmäkohtaisesti ja ohjelmataason seurannan. Näiden lisäksi raportissa käsitellään hankkeiden tähänastisia tuloksia. Lopuksi esitetään yhteenvetona yleisiä huomioita ja näkemyksiä ohjelman jatkosta.

Turku

Luovien osaamispalveluiden kehittämisselvitys. [WWW-dokumentti.] < <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentid=86794&nodeid=13747> > (5.11.2008)

Tämä luovien osaamispalvelujen kehittämisselvitys kohdistui Turun seutuun. Kehittämisselvityksen taustalla oli yhtäältä kauppa- ja teollisuusministeriön Luovien alojen kehittämissuunnitelma ja toisaalta Turun kaupungin osaamis- ja elinkeinostrategia. Luovat osaamispalvelut käsittävät tässä kulttuuriteollisuuden, yrityspalveluyritykset sekä matkailualan, ja palveluja lähestyttiin elinkeinoelämän näkökulmasta. Julkaisussa käydään läpi luovien osaamispalvelujen nykytilaa ja esitellään toimenpidekokonaisuudet luovien osaamispalvelujen kehittämiseksi sekä suunnitelma kehittämistyön organisoimiseksi ja eteenpäin viemiseksi.

Yleiset, alueita koskevat ohjelmat ja selvitykset:

Aluekeskusohjelma 2007-2010. Valtioneuvoston erityisohjelmat. Hyväksytty 23.11.2006. [WWW-dokumentti.] <

[http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Ohjelma-asiakirja/\\$file/Ohjelma-asiakirja.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Ohjelma-asiakirja/$file/Ohjelma-asiakirja.pdf) > (7.1.2009)

Aluekeskusohjelma käynnistettiin vuonna 2001 valtioneuvoston tekemän aluepoliittisen tavoitepäätöksen perusteella. Vuonna 2003 voimaan astuneessa alueiden kehittämislaisissa aluekeskusohjelma määriteltiin valtioneuvoston erityisohjelmaksi samoin kuin osaamiskeskus-, maaseutu- ja saaristo-ohjelmat. Lisäksi laissa säädettiin ohjelma-alueet ja ohjelman tavoitteet. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen periaatepäätöksen mukaan aluekeskusohjelmaa jatkettiin vuonna 2007 alkavalla ohjelmakaudella alueiden kehittämislain 14§:n peruslinjan mukaisesti. Aluekeskusohjelma 2007-2010 -julkaisussa esitellään kehittämistavoitteet ohjelmakaudella 2007-2010, toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi sekä arvio ohjelman rahoituksesta. Lisäksi käsitellään aluekeskusohjelman suhdetta muihin ohjelmiin, toimenpiteiden seurantaan ja arviointia sekä esitellään ohjelman valmistelu ja valmisteluun osallistuneet tahot.

Alueiden vahvuudeksi. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpideohjelma – linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003-2013. Opetusministeriön julkaisu 2003: 22. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_110_aluestrategia.pdf?lang=fi > (7.1.2009)

Opetusministeriö asetti lokakuussa 2002 työryhmän, jonka tehtävänä oli ”laatia kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan linjauksia ja painopisteitä aluekehittämiseen sekä tehdä ehdotuksia niiden toteutuksesta ja seurannasta”. Työssä tuli ottaa huomioon opetusministeriön vuosia 2003-2013 koskeva aluestrategia. Julkaisun aluksi esitellään olemassa olevat valtakunnalliset linjaukset. Tämän jälkeen tehdään esitys kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen linjauksiksi ja painopisteiksi sekä ohjelman toteutumisen seurannan ja arvioinnin järjestämiseksi. Julkaisun lopusta löytyy yhteenveto strategisista linjauksista toimenpideohjelman toteutumisen seurantaan vuosille 2003-2013.

Harmaakorpi, Vesa, Hermans, Raine & Uotila, Tuomo (2008) Suomen alueelliset innovaatiostrategiat. Keskusteluaiheita – Discussion papers. Helsinki: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. [WWW-dokumentti.] < http://www.etla.fi/files/2126_Dp1146.pdf > (23.2.2009)

Raportin tavoitteena on ”esitellä, analysoida ja yhteismitallistaa jo olemassa olevia alueellisia innovaatiostrategioita käyttäen tarkoitukseen kehitettyä käsitteellistä viitekehystä”. Julkaisun aluksi käsitellään alueellisten strategioiden tarkastelun mallinnusta. Tämän jälkeen siirrytään tarkastelemaan Suomen alueellisia innovaatiostrategioita. Julkaisun lopuksi arvioidaan lyhyesti aluestrategioita sekä tehdään johtopäätökset.

Kaunisharju, Kirsi (2007) Luovan toimialan kehittäminen aluekeskusohjelmassa. Aluekeskusohjelman verkostojulkaisu 2/ 2007. Kulttuuriverkosto. [WWW-dokumentti.] < [http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/luovat_alat_netiversio/\\$file/luovat_alat_netiversio.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/luovat_alat_netiversio/$file/luovat_alat_netiversio.pdf) > (11.11.2008)

Sisäasiainministeriön aluekeskushankkeessa päätettiin vuonna 2006 selvittää aluekeskusten edellytyksiä luovien alojen yritystoiminnan kehittämiseen. Selvityksen taustalla oli aluekeskusten

kulttuuriverkostossa virinnyt keskustelu kulttuurin roolista aluekeskusten strategisessa kehittämisessä, erityisesti vetovoimaisen toimintaympäristön ja elinkeinojen kehittämisessä. Luovat toimialat määritellään tässä kauppa- ja teollisuusministeriön luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategian mukaisesti. Selvitysraportissa kartoitetaan ensin luovan toimialan kehittämistoimenpiteitä aluekeskusohjelmassa ohjelmakautena 2000-2006 ja tarkastellaan sen jälkeen ohjelmakautta 2007-2010 luovien toimialojen kehittämisen kannalta. Lopuksi esitellään ehdotus luovien toimialojen yrittäjyyden alueellisen kehittämisen toimintamalliksi sekä ehdotetaan jatkotoimenpiteitä luovan toimialan kehittämiseksi.

Parkkola, Timo (2008) Alueelliset työpajat luovien alojen kehittäjille. Loppuraportti. Aluekeskusohjelman verkostojulkaisu 2 / 2008. Kulttuuriverkosto. [WWW-dokumentti.] < http://www.rauma.fi/raumanseutu/kulttuuriverkosto/pdf-tiedostot/AKO2_08_low.pdf > (25.11.2008)

Aluekeskusohjelman kulttuuriverkoston toimeksiannosta toteutettiin yhteensä 26 luovien alojen kehittämiseen liittyvää alueellista työpajaa. Työpajat toteutettiin marraskuun 2007 ja huhtikuun 2008 välisenä aikana. Toiminnan tavoitteena oli kerätä tietoa luovien toimialojen kehittämisen tilasta aluekeskusohjelma-alueilla ja kartoittaa näkemyksiä toimialan kehittämiseen tueksi kansallisella tasolla. Lisäksi alueiden edustajilta kerättiin luovien alojen kehittämisen kannalta merkittäviä hyviä käytäntöjä. Loppuraportti esittelee työpajatoiminnan lähtökohtia ja toteutukseen liittyviä tekijöitä sekä tekee yhteenvedon alueellisten työpajojen tuloksista ja alueiden hyvistä käytännöistä. Lopuksi esitetään johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset tehtyjen havaintojen pohjalta.

Tilastot

Jatkuvat tilastot

Elokuvatilastoja 2007. Suomen elokuvasäätiö. [WWW-dokumentti.] < <http://www.ses.fi/dokumentit/Tilastot%202007.pdf> > (11.11.2008)

Suomen elokuvasäätiön kokoama tilastojulkaisu sisältää vuosien 1997-2007 tunnuslukuja vertailevan yleistilaston sekä vuoden 2007 osalta tilastoja katsotuimmista elokuvista, elokuvateattereiden kävijämäärästä, dvd-tallenteiden myynnistä sekä elokuvien saamista tuotantotuista. Muodoltaan vastaavanlaisia tilastojulkaisuja on saatavissa vuodesta 2004 lähtien.

Joukkoviestimet 2006. Finnish Mass Media. Helsinki: Tilastokeskus, 2007.

Tilastokeskus julkaisee kahden vuoden välein joukkoviestinnän tilastoa. Julkaisussa käsiteltyjä aihealueita ovat muun muassa joukkoviestinnän eri sektoreiden talous, yritys rakenteet, sisällöt, kulutus, yleisöt ja työvoima.

Kirjakauppaliitto. Tilastotietoa. [WWW-dokumentti.] < <http://www.kirjakauppaliitto.fi/?doc=4> > (7.1.2009)

Kirjakauppaliitto ylläpitää tilastoja myydyimmistä kirjoista. Tilastoinnin kohteena ovat olleet Finlandia-, Finlandia Junior- ja Tieto Finlandia -palkintoehdokkaista olleiden kirjojen myyntiluvut kirjakaupoissa. Lisäksi on tilastoitu myydyimpiä kaunokirjoja, tietokirjoja, lasten- ja nuortenkirjoja sekä pöytäkirjoja. Tilastoja on saatavilla vuodesta 2001 alkaen.

**Kirjojen myynti Suomessa. Suomen Kustannusyhdistys. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.kustantajat.fi/tilastot/> > (28.11.2008)**

Suomen Kustannusyhdistys ylläpitää kustannusalan tilastointia. Tilastoinnin kohteena ovat muun muassa kokonaisyhteistyö kirjallisuuslajeittain, julkaistut nimikkeet, myynti jälleenmyyjille, suoramyynni, digitaalisten tallenteiden ja äänikirjojen kokonaisyhteistyö, kirjakerhomyynti ja henkilöstö. Useimmista kohteista on saatavilla tilastotietoa vuodesta 1990 lähtien.

Kulttuuritilasto 2007. Kulturstatistik. Cultural Statistics. Helsinki: Tilastokeskus, 2009.

Tilastokeskus julkaisee kahden vuoden välein kulttuurin kokoomatilan. Julkaisuun kootaan perustietoa suomalaisesta taiteesta ja kulttuurista. Julkaisussa käsitellyt aihealueet ovat muun muassa kulttuuriperintö, eri taiteenalojen tilastot, kulttuurin yksityinen ja julkinen tuki sekä kulttuurialan koulutus ja työvoima. Tämän julkaisun ohella kulttuuritilastoja julkaistaan jatkuvasti Tilastokeskuksen internetsivuilla.

Museotilasto 2006. Helsinki: Museovirasto.

Museoviraston kokoama Museotilasto-julkaisu sisältää päätoimisesti hoidettuja ammatillisia museoita koskevia tilastotietoja. Julkaisussa käsitellään muun muassa museoiden taloutta, henkilökuntaa, kokoelmia, näyttelyjä sekä kävijöitä. Julkaisu sisältää henkilökuntaa ja taloutta sekä toimintaa käsittelevät taulukot erikseen valtiosuuden piirissä olevista ja muista päätoimisesti hoidetuista museoista.

**Levikkihaku ja grafiikka. Levikkitarkastus Oy. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.levikintarkastus.fi/> > (8.1.2009)**

Yrityksen sivuilta voi hakea sanoma- ja aikakauslehtien levikkitietoja. Hakukone näyttää tiedot vuodesta 1992 lähtien.

**Sirkuksen esitys- ja katsojatilastot. Sirkuksen tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.sirkusinfo.fi/suomalainen-sirkus/tilastot/> > (11.11.2008)**

Sirkuksen tiedotuskeskus tekee sirkuksen esitys- ja katsojatilastojen keräämisen osalta yhteistyötä Teatterin tiedotuskeskuksen kanssa: Sirkuksen tiedotuskeskus kerää vuosittain vapaan sirkuskentän esitystilastot, jotka yhdistetään Teatterin tiedotuskeskuksen keräämään valtiosuutta saavien ryhmien tilastoon. Sirkuksen esitys- ja katsojatilastot on julkaistu Teatteritilastot-kirjassa ja ne ovat vuosilta 2006 ja 2007.

**Suomen Ääni- ja kuvatallennetuottajat ÄKT ry. Tilastot & listat. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.ifpi.fi/tilastot/> > (8.1.2009)**

ÄKT ylläpitää tilastoa äänitemyynnistä jäsenyhdistystensä ilmoittamien tietojen perusteella. Myyntitilastoja on saatavilla kuukausittain vuodesta 2000 lähtien ja vuositasolla vuodesta 1992 lähtien. Lisäksi ÄKT tekee vuosittain arvion äänitealan kokonaismarkkinoista.

**Tanssin esitys- ja katsojatilastot. Tanssin tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.danceinfo.fi/tanssitilastot/> > (11.11.2008)**

Tanssin tiedotuskeskus kokoaa ja ylläpitää osana toimintaansa tilastoja suomalaisen ammattitanssikentän esitys- ja katsojamääristä. Tilastot kootaan vuosittain yhteistyössä Teatterin tiedotuskeskuksen kanssa. Tanssin erillistilastoja on saatavilla vuodesta 1997 lähtien.

**Teatteritilastot. Teatterin tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.teatteri.org/tietopalvelut/index.html> > (11.11.2008)**

Teatterin tiedotuskeskus kerää tilastotietoa Suomen ammattiteattereiden ja teatteri- ja orkesterilain piirissä olevien tanssiryhmien ohjelmistoista, katsojista, henkilöstöstä ja taloudesta. Tilastoihin on pyritty sisällyttämään tietoja myös niistä ryhmistä, jotka eivät kuulu teatteri- ja orkesterilain piiriin. Tilastot kerätään vuosittain ja osa tilastoista kattaa vuosikymmeniä.

Yksittäiset tilastoselvitykset

**Kulttuurin satelliittitilinpito – Pilottiprojektin loppuraportti. Opetusministeriön julkaisu 2008: 20. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm20.pdf?lang=fi> >
(29.10.2008)**

Kulttuurin satelliittitilinpidon pilottiprojekti on jatkoa opetusministeriön kulttuurin kansantaloudellisia vaikutuksia selvittämään asettaman työryhmän työlle. Vuonna 2007 Tilastokeskus ja opetusministeriö toteuttivat pilottiprojektin, jonka tavoitteena oli laskentakehikon luominen kulttuurin satelliittitilien tietosisällöksi. Tämän lisäksi projektin tuli tehdä ehdotus satelliitin mallista, arvioida satelliittitilien säännöllisen tuottamisen edellytykset sekä mahdollisuuksien mukaan tehdä koelaskelmia vuosilta 1995-2005. Edellytyksenä satelliitin toteuttamiselle oli kulttuurin toimialojen tai tuotteiden määrittely. Kulttuurisatelliitin avulla pyritään selvittämään kulttuurin osuus bruttokansantuotteesta, viennistä, tuonnista ja kotimaisesta kysynnästä. Loppuraportissa tarkastellaan kulttuurin käsitettä, muualla tehtyä määrittelytyötä ja laskelmia, kansantalouden tilinpitoa kehikkona satelliitille, toimialojen valintaa ja tehtyjä rajauksia sekä käytännön laskentatyötä. Lopuksi tehdään yhteenveto saaduista tuloksista ja arvio toimenpiteistä kulttuurin satelliittitilinpidon kehittämiseksi.

**Kulttuurin arvo? – Kulttuurin kansantaloudellisia vaikutuksia selvittäneen työryhmän raportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006: 35. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr35.pdf?lang=fi> >
(29.10.2008)**

Opetusministeriö asetti syyskuussa 2005 työryhmän selvittämään kulttuurin kansantaloudellisten vaikutusten arviointia. Työryhmän tehtäväksi tuli ”kehittää yhteiskunnallisen päätöksenteon perustana toimivan kulttuurin taloutta koskevan tilastollisen tiedon saatavuutta ja kattavuutta” ministeriöiden, Tilastokeskuksen ja muiden asianosaisten tahojen yhteistyön avulla. Työryhmän odotettiin identifioivan kulttuurin toimialan keskeiset kansantaloudelliset vaikutukset ja tekevän esityksen tiedontuotannon kehittämiseksi. Raportissa työryhmä esittelee lyhyesti lähinnä anglosaksisissa maissa ja kansainvälisissä järjestöissä tehtyä kulttuurin toimialojen taloutta koskevaa tilastointia sekä kulttuurin toimialojen tilastointia Suomessa. Tiedontuotannon kehittämiseksi työryhmä esittää kulttuurin satelliittikirjanpidon pilotoinnin välitöntä aloittamista sekä ehdotelman satelliitin katteeseen kuuluvista kulttuurin toimialoista.

AKO – Kulttuuripilotti 2008.

Tilastokeskus on tuottanut kulttuuritoimialojen alueellista merkitystä arvioivan tilastollisen pilottitutkimuksen työ- ja elinkeinoministeriön aluekeskusohjelman toimeksiannosta. Tutkimuksen kohteena oli seitsemän AKO-kulttuuriverkoston kuuluvaa aluetta: Itä-Uusimaa, Kotkan-Haminan seutu, Oulun seutu, Porin seutu, Rauman seutu, Rovaniemen seutu ja Tampereen kaupunkiseutu. Tutkimuksessa tarkastellaan kulttuuritoimipaikkojen keskimääräistä henkilömäärää, kulttuuritoimialojen liikevaihtoa toimipaikkaa kohti, kulttuuritoimialan liikevaihtoa henkilöä kohti sekä kulttuuritoimialojen palkkasummaa henkilöä kohti alueittain vuonna 2006. Lisäksi tarkastellaan edellä lueteltuja kulttuuritoimipaikan ominaisuuksia alueittain verrattuna koko maahan periodilla 2001-2006, kulttuuritoimialojen ominaistietojen muutosta periodilla 2001-2006 verrattuna vuoteen 2001 sekä kulttuuritoimialojen kehitystä AKO-alueittain periodilla 2001-2006 verrattuna vuoteen 2001.

Kulttuuria alueittain – Tilastollinen katsaus. Kultur på regional nivå – En statistisk översikt. Helsinki: Tilastokeskus, Kulttuuri ja viestintä, 2007.

Kulttuuria alueittain: tilastollinen katsaus on ensimmäinen, yksinomaan alueellisia tilastotietoja Suomen kulttuurin tilasta ja kehityksestä sisältävä Tilastokeskuksen julkaisu. Julkaisussa käsitellyt aihealueita ovat Suomen aluejaot, vähemmistöt, taiteenalakohtaiset tilastot, kulttuurin ja taiteen alueellinen rahoitus sekä kulttuurialan koulutus, työvoima ja järjestötoiminta.

Liikkanen, Mirja, Hanifi, Riitta & Hannula, Ulla (toim.) (2004) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä – Vapaa-ajan muutokset 1981-2002. Helsinki: Tilastokeskus.

Julkaisun tekijöiden tavoitteena oli esitellä artikkelimuodossa Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimus 2002:n tuloksia sekä vapaa-ajan vietossa tapahtuneita muutoksia. Julkaisun sisältämät artikkelit käsittelevät muun muassa elokuvien katsomisen muutoksia 1980- ja 1990-luvuilla, musiikkivalintoja, liikunta- ja urheiluharrastuksia, ikääntyneiden vapaa-aikaa sekä tieto- ja viestintäteknikan harrastuskäyttöä 15-34-vuotiailla.

Lagerström, Samu (2004) Suomen kulttuuri- ja taideammatit tilastollisessa tarkastelussa 1995-2000. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhtiö Cupore, julkaisu 3 /2004. [WWW-dokumentti.] < http://www.cupore.fi/documents/tilastotkokomaa_Lagerstrom.pdf > (11.11.2008)

Tilastojulkaisussa tarkastellaan Tilastokeskuksen ammattiluokituksen 2001 mukaisesti kulttuuri- ja taideammattaita ja niissä tapahtuneita muutoksia periodilla 1995-2000. Tarkastelun taustamuuttujina olivat ikä, sukupuoli, koulutusaste ja tuloryhmät. Julkaisu koostuu neljästä kulttuuri- ja taideammattaitien tarkastelupääluvusta. Ensimmäinen pääluku on otsikoitu työllisten määrä ja sukupuoli kulttuuri- ja taideammattaitaissa, toinen pääluku sukupuoli ja ikäryhmä kulttuuri- ja taideammattaitaissa, kolmas pääluku sukupuoli ja koulutusaste kulttuuri- ja taideammattaitaissa ja viimeinen pääluku sukupuoli ja tuloryhmä kulttuuri- ja taideammattaitaissa.

**Lagerström, Samu (2004) Suomen kulttuuri- ja taideammattaitien tilastollisessa tarkastelussa 1995-2000 maakunnittain. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissektori Cupore, julkaisu 4 /2004. [WWW-dokumentti.] <
http://www.cupore.fi/documents/tilastotmaakunnat_Lagerstrom.pdf > (11.11.2008)**

Tilastojulkaisussa tarkastellaan kulttuuri- ja taideammattaita periodilla 1995-2000. Julkaisun pääluvut ovat kulttuuri- ja taideammattaitien maakunnittain 1995-2000, työllisten keski-ikä maakunnittain 1995-2000, työllisten koulutusaste maakunnittain 1995-2000 ja työllisten tuloryhmä maakunnittain 1995-2000.

Luovien alojen tilastot – katsaus Suomen seutukuntien luoviin aloihin tilastojen valossa. Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö.

Kalvotiivistelmässä käsitellään luovien alojen tilastoja seutukunnittain vuodelta 2005. Samoja tilastoja on käytetty Luovat alat Satakunnassa 2008 -raportin tilasto-osiossa. Tässä esitetään tilastoista yksityiskohtaisempaa tietoa kuin edellä mainitussa raportissa. Julkaisun aluksi esitetään luovien alojen tilastollinen määritelmä ja toimialaluokitus opetusministeriön mukaan. Tämän jälkeen tarkastellaan luovia aloja seutukuntatasolla. Tarkastelun kohteena on liikevaihto, yritysten henkilöstö, yritysten toimipaikat, yrityskoko ja työn tuottavuus. Lopuksi tehdään vielä johtopäätökset.

Taivassalo, Eeva-Liisa (2003) Museokävijä – valtakunnallinen museoiden kävijätutkimus 2003. Suomen museoliiton julkaisu 53.

Museoliiton 3. valtakunnallisen kävijätutkimuksen tavoitteena oli tuottaa museoille tietoa niiden kävijöistä. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, miten kävijät kokivat museokäyntinsä, mitä he toivoivat, olivatko kävijät tyytyväisiä museoiden palveluihin ja kuinka saavutettavia museot ovat. Julkaisun aluksi tarkastellaan museoissa suoritetun kyselylomaketutkimuksen valtakunnallisia jakaumia ja sen jälkeen tuloksia museoryhmittäin. Tämän jälkeen käsitellään kyselylomaketutkimuksen tuloksia iän ja sukupuolen mukaan sekä tehdään yhteenvetoa kahden muun kyselyn tuloksista. Lopuksi vertaillaan tuloksia Museoliiton aikaisempien kävijätutkimusten tuloksiin sekä ulkomaisiin tutkimustuloksiin.

**Äikäs, Timo (2007) Kulttuurialan yritysten toimipaikat ja kulttuurin työpaikat Helsingissä. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. Tilastoja 2007/ 19. [WWW-dokumentti.] <
http://www.hel2.fi/Tietokeskus/julkaisut/pdf/07_06_26_aikas_19.pdf >**

Julkaisussa tarkastellaan Helsingin kulttuurin toimialojen yritystoimintaa alan toimipaikkojen, henkilöstön ja liikevaihdon sekä niistä johdettujen indikaattoreiden avulla. Toimialat on valittu

Tilastokeskuksen luokituksen mukaisesti. Indikaattoreiden avulla on muun muassa määritelty kulttuuritoimialojen vahvimmat erikoistumisalat sekä tuotettu tietoa kulttuurin työpaikkojen sijoittumisesta Helsingin kaupungin alueella. Julkaisun lopuksi käsitellään vielä lyhyesti kulttuurivientiä.

Luoviin aloihin liittyvät tutkimukset ja selvitykset

Ahola, Eeva-Katri (2007) Producing experience in marketplace encounters: a study of consumption experiences in art exhibitions and trade fairs. Helsinki: Helsinki School of Economics, A-299. [WWW-dokumentti.] < <http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/diss/a299.pdf> > (12.12.2008)

Väitöskirja käsittelee kulutuskokemusten syntyä kulttuuripalvelujen markkinapaikoilla ja kuluttajien aktiivisuutta näiden kokemusten merkityksellistäjinä. Tavoitteena on tunnistaa kulttuuriset teemat, joiden kautta kuluttajat kommunikoivat kuluttamisen merkityksiä vieraillessaan taidenäyttelyissä ja siten valottaa kuluttajan aktiivisuuden luonnetta kulttuuripalveluihin liitettyjen merkitysten ja palveluihin liittyvien kulutuskokemusten tuottajina. Kappaleissa analysoidaan kuluttajan merkityksenantoa kulutuskokemukselle osana kokemusta. Julkaisun aluksi käydään läpi käytetty teoriatausta ja metodologia. Tutkimuksen tulokset esitellään empiirisen aineiston pohjalta identifioitujen neljän kulttuurisen pääteemaluvun alla. Lopuksi tehdään johtopäätökset.

Alueellisen audiovisuaalisen toiminnan kehittäminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005: 42. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_262_tr42.pdf?lang=fi > (25.11.2008)

Opetusministeriön vuonna 2005 asettaman alueellisen audiovisuaalisen politiikan kehittämistyöryhmän tehtävänä oli selvittää, ”millä keinoin alueellista elokuva- ja audiovisuaalista toimintaa voidaan kehittää, millaisia rahoitusrakenteita alueilla tarvitaan alueellisen audiovisuaalisen tuotanto- ja kulttuuritoiminnan vahvistamiseksi muissa kuin oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteydessä olevissa toimipaikoissa ja toimipisteissä sekä tutkia millainen yhteistyömuoto eri toimijoiden välillä parhaiten edistäisi alueellisen toiminnan vaikuttavuutta”. Julkaisun aluksi esitellään audiovisuaalista toimintaympäristöä ja alueellisen toiminnan lähtökohtia sekä luodaan katsaus alueellisten elokuvakeskusten toimintaan. Tämän jälkeen tarkastellaan audiovisuaalisten tuotantokeskusten ja elokuvakomissioiden toimintaa sekä yleistä taloudellista viitekehystä ja alueellisen toiminnan rahoitusta. Lopuksi esitellään alueellisten toimijoiden tulevaisuuden visiot ja tehdään toimenpide-ehdotuksia audiovisuaalisen toiminnan kehittämiseksi.

Andersén, Tuukka & Vaihekoski, Mika (2001) Verkostoyhteistyön merkitys kulttuurialan yritystoiminnan kannalta. Case: Helsinki 2000 kulttuurikaupunkivuosi. LTT-tutkimus Oy. [WWW-dokumentti.] < http://www2.lut.fi/~vaihekos/pdf/ISBN_951_774_084_0.pdf > (7.1.2009)

Tutkimuksen tavoitteena oli ”selvittää ja tuoda esille tietoa kulttuurialalle tyypillisistä liiketoimintamuodoista ja ansaintatavoista sekä kartoittaa alan nykytilaa”. Tutkimuskohteiksi valittiin kulttuuritoimialan yritykset, jotka osallistuivat Helsinki 2000 kulttuurikaupunkivuoden

tuottamiseen. Tutkimuksessa haluttiin tarkastella millaisia yritykset ovat kulttuuritoimialalla, millaista yhteistyötä toimialalla tehdään, mitä hyötyä yhteistyöstä on yrityksille, millaisena yritykset kokivat Helsinki 2000-hankkeen, miten hanke vaikutti yritysten toimintaan ja mitkä ovat kulttuurialan yritysten tulevaisuudensuunnitelmat. Julkaisun aluksi tarkastellaan kulttuurialaa ja -yrittäjyyttä sekä esitellään kulttuurikaupunkivuosi 2000. Tämän jälkeen esitellään tutkimuksen perusjoukko ja tehdään sille taloudellinen analyysi sekä käydään läpi haastattelututkimuksen tuloksia. Lopuksi tehdään vielä yhteenveto tuloksista ja annetaan suosituksia.

Calonius, Mathias (2004) Luovan yhteiskunnan rakenteet, luovat toimialat ja muotoilu. Helsinki: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. Keskusteluaiheita – Discussion Papers, no. 945. [WWW-dokumentti.] < http://www.etla.fi/files/1143_Dp945.pdf > (5.2.2009)

Tämän Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen julkaiseman raportin tavoitteena oli tarkastella kirjallisuuskatsauksen pohjalta luovuutta ja sen suhdetta yhteiskunnan rakenteisiin. Julkaisussa lähdetään liikkeelle käsittelemällä luovaan yhteiskuntaan liittyviä aihealueita kuten yksilöllisen luovan prosessin suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan, luovia kaupunkialueita, luovaa yhteiskuntaluokkaa sekä luovien ihmisten sijoittumispäätöksiin vaikuttavia kaupunkialueiden piirteitä. Julkaisun toisessa pääluvussa tarkastellaan luovien toimialojen merkitystä kansantaloudessa sekä esitellään muotoilua ja luovia toimialoja yleisesti tukevia julkisia rakenteita esimerkkimaissa, lähinnä Iso-Britanniassa ja Etelä-Koreassa. Lopuksi annetaan suosituksia yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Eriksson, Marja & Ropo, Arja (2000) Managerial Competence and Quality in Arts Organizations. University of Tampere, School of Business Administration. Series A3: Working Papers 33.

Julkaistu koostuu kahdesta taideorganisaation johtamista käsittelevästä tieteellisestä artikkelista. Niistä ensimmäinen käsittelee johtamiskompetenssia esittävien taiteiden keskuksessa. Toisen artikkelin aiheena on organisatorisen laadun tunnistaminen ja parantaminen johtamiskompetenssin kriittisenä piirteenä. Tämän artikkelin tapausesimerkiksi oli valittu teatteri.

Häkkinen, Lotta & Taalas, Saara L. (2008) Economic Contribution of Copyright-based Industries in Finland 2000, 2003, 2004 and 2005. Helsinki: Finnish Copyright Society, Finnish Copyright Institute Publications no 28.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli mitata tekijänoikeuspohjaisen teollisuuden taloudellista vaikutusta Suomen kansantalouteen vuosina 2000, 2003, 2004 ja 2005 ja verrata tuloksia muissa maissa tehtyjen, vastaavanlaisten tutkimusten tuloksiin. Lisäksi haluttiin esitellä tutkimuksessa käytetyt kaksi rinnakkaista metodologiaa. Julkaisussa käsitellään tekijänoikeuspohjaisten teollisuudenalojen taloudellisia vaikutuksia Suomen osalta, kansainvälistä kauppaa, tekijänoikeusjärjestöjen keräämien maksujen määriä sekä tehdään kansainvälistä vertailua tekijänoikeusteollisuuden ydinalojen vaikutuksesta kunkin maan kansantuloon.

Huuskonen, Mikko (2006) Copyright, Mass Use and Exclusivity – On the Industry Initiated Limitations to Copyright Exclusivity, Especially Regarding Sound Recording and Broadcasting. Helsinki: University of Helsinki, Department of Private Law. [WWW-dokumentti.] < <https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/2999/copyright.pdf?sequence=1> > (5.2.2009)

Väitöskirjatutkimuksen päämääränä oli tarkastella teknologiseen kehitykseen kytkeytyviä muutoksia tekijänoikeusinstituutiossa ja sitä, kuinka tekijänoikeus on kehittymässä eksklusiivisuuteen perustuvasta järjestelmästä kohti pakollista lisensointia ja sen muunnelmia lisääntyvässä määrin hyödyntävää kompensatiojärjestelmää. Yleisellä tasolla tutkimuksen avulla pyritään muodostamaan kuvaus teknologisen muutoksen vaikutuksesta tekijänoikeuteen. Julkaisussa tarkastellaan lain ja taloudellisen toiminnan vuorovaikutusta tekijänoikeusympäristössä, tekijänoikeuden perusteluja ja ideologista pohjaa, kansainvälisen tekijänoikeuden suojan kehitystä kohti korvausoikeutta sekä muita poikkeamia eksklusiivisuusperiaatteesta tekijänoikeustuotteen jakelussa käytettävään mediaan liittyvän korvauksen suuntaan.

Inkinen, Sam & Karkulehto, Sanna (toim.) (2007) Puhepidot Tornissa – ja muita näkökulmia luovien toimialojen nykyhetkeen. Taideaineiden ja antropologian laitoksen julkaisuja A. Kirjallisuus 16. Oulun yliopisto. [WWW-dokumentti.] < http://www.cream oulu.fi/ajankohtaista/documents/Puhepidot_tornissa_www_.pdf > (8.12.2008)

Julkaisu on koottu Oulun yliopiston taideaineiden ja antropologian laitoksen toteuttaman CreaM-tutkimus- ja kehitysprojektin puitteissa. Julkaisun nimi viittaa Yrjö Kivimiehen toimittamaan teokseen Pidot Tornissa ja sen ensimmäinen osa koostuu, klassikkoteosta mukaillen, CreaM-projektin toimijoiden koolle kutsuman asiantuntijaryhmän luovaa taloutta käsitelleestä keskustelusta, joka toimitettiin kirjalliseen muotoon julkaisua varten. Julkaisun jälkimmäiseen osaan on koottu valikoima CreaM-projektin avaintekstejä, jotka on jaettu kolmen alaotsikon alle. Tekstit käsittelevät muun muassa luovan ihmisen mielenlaatua, luovuuden käsitettä ja kulttuuripoliittikkaa, luovaa taloutta sekä luovien alojen koulutuksen tarpeita.

Inkinen, Sam, Karkulehto, Sanna, Mäenpää, Marjo & Timonen, Eija (2006) Minne matka, luova talous? Oulu: Kustannus Oy Rajalla.

Keskusteluantologian tavoitteena oli ”määritellä pilareita ja lähtökohtia luovien toimialojen kehittämiseksi tulevaisuuden Suomessa, osana Euroopan unionia sekä yhä globaalimmaksi ja monikulttuurisemmaksi muodostuvaa kansainvälistä pelikenttää”. Teoksen päälukujen teemoiksi on valittu 1. käsitteet ja määritelmät, 2. luovuus, innovaatiot ja johtaminen, 3. koulutus ja tutkimus, 4. alan tuotannot, tuotteet ja palvelut sekä näistä erikseen 5. pelit. Kukin luku koostuu sekä tutkimusartikkeleista että raportin- ja kommentinomaisista, tiukemmin asioihin kantaottavista esseistä, katsauksista ja akateemisista puheenvuoroista. Julkaisu on Oulun yliopiston, Lapin yliopiston ja Taideteollisen korkeakoulun yhteishanke.

Kainulainen, Kimmo (2005) Kunta ja kulttuurin talous – tulkintoja kulttuuripääoman ja festivaalien aluetaloudellisista merkityksistä. Tampere: Tampere University Press. [WWW-dokumentti.] < <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-6439-7.pdf> > (1.12.2008)

Väitöskirjatutkimuksen tavoitteena oli analysoida suomalaisten kulttuurifestivaalien aluetaloudellisia merkityksiä. Julkaisussa paneudutaan laajasti tutkimuksen aihepiiristä aikaisemmin tehtyyn tutkimukseen sekä keskeisten käsitteiden määrittelyyn. Liikkeelle lähdetään kulttuurialojen taloudellisia vaikutuksia käsittelevistä tutkimuksista sekä kulttuuritapahtuman ja -festivaalin käsitteistä. Tämän jälkeen esitellään tutkimusaineisto ja -menetelmät, aletaan tuottaa

tutkimuksessa käytettävää teoreettista viitekehystä sekä käydään läpi diskurssianalyysin tuloksia. Lopuksi tehdään vielä päätelmiä tutkimuksen tulosten perusteella.

Kainulainen, Kimmo (2005) Kulttuuriala kaupunkien menestystekijänä – Visioita ja näköaloja Jyväskylästä, Oulusta, Porista, Tampereelta ja Turusta. Tampere: Tampereen yliopisto, Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö Sente, julkaisuja 19/2005. [WWW-dokumentti.] < http://www.sjoki.uta.fi/sente/publications/pub_sente_fi.php > (1.12.2008)

Tutkimusraportti pohjautuu Tampereen yliopiston Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikössä toteutettuun Kulttuuriteollisuus luovan kaupungin menestystekijänä -hankkeeseen. Hankkeessa luovaa taloutta tutkittiin erityisesti kulttuuritoimintojen näkökulmasta ja sen kohdekaupunkeja olivat Turku, Tampere, Oulu, Jyväskylä ja Pori. Raportin tavoitteena oli tuottaa tietoa kulttuurialojen taloudellisesta merkityksestä tutkituissa kaupungeissa ja kulttuuri-imagon merkityksestä ja kehittämispotentiaalista kaupungin strategisen kehittämistyön ja markkinoinnin kannalta sekä selvittää kulttuurialojen ja luovuuden klusteroitumisen dynamiikkaa kaupunkialueella. Lisäksi on laadittu kehittämissuhteita kulttuurialan strategisesta roolista osana kaupunkien kehittämistyötä.

Kainulainen, Kimmo (2004) Elämyksistä elinkeinoja. Kulttuuritapahtumien paikallistaloudelliset merkitykset maaseutukunnille ja kaupungeille. Seinäjoki: Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Julkaisuja 2. [WWW-dokumentti.] < <http://128.214.67.123/ruralia/julkaisut/pdf/Julkaisu2.pdf> > (5.2.2009)

Tutkimuksessa tarkasteltiin kaupunkien ja maaseutukuntien kulttuuritapahtumien aluetaloudellisia vaikutuksia, sitä miten nuo merkitykset ilmenivät eri kunnissa ja eri toimijoiden puheessa. Talousvaikutusten lisäksi tutkimuksessa pyrittiin tuomaan esiin tapahtumien sosiaalisia, taiteellisia ja kulttuurisia merkitysulottuvuuksia. Julkaisussa esitellään tutkimuksen tulokset.

Kallio, Jukka, Pulkkinen, Matti & Tiilikka, Jussi (2002) Sisältötuotannon liiketoimintamallit. LTT-Tutkimus. [WWW-dokumentti.] < http://www.digibusiness.fi/uploads/reports/1075911521_ISBN_951_774_095_6.pdf > (1.12.2008)

Tämän kehitysyhtiö Culminatumin tilaaman tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa digitaalisen sisältötuotannon liiketoimintamalleista. Tutkimuksen avulla haluttiin tuottaa tietoa erityisesti siitä, miten mikro- ja pk-yritykset voisivat kasvattaa liiketoimintaansa ja parantaa sen kannattavuutta hyödyntämällä monimediamalleja sekä lisensoimalla ydintuotteeseensa liittyvien oheistuotteiden valmistusoikeuksia. Tutkimusraportti koostuu kahdesta pääluvusta: niistä ensimmäisessä analysoidaan ja määritellään tutkimuksen avainkäsitteet ja toisessa analysoidaan ja kuvataan joukko liiketoimintamalleja. Viimeisessä luvussa esitetään yhteenveto ja tehdään johtopäätökset tutkimuksesta.

Karkulehto, Sanna & Laine, Kimmo (eds.) (2007) Call for Creative Futures Conference Proceedings. Publications of the Department of Art studies and Anthropology A. Literature 15. University of Oulu. [WWW-dokumentti.] < http://www.cream oulu.fi/ajankohtaista/documents/ccf_ebook1.pdf >

Julkaisu sisältää vuonna 2006 järjestetyn poikkitieteellisen Call for Creative Futures -konferenssin yhteydessä toimineisiin työryhmiin valmisteltuja esitelmäpapereita. Konferenssipaperit käsittelevät muun muassa luovuutta, innovaatioita, luovaa taloutta sekä soveltavia taiteita ja sisältöliiketoimintaa.

Kaunisharju, Kirsi (2007) Luovien alojen yritystoiminnan hankkeet vuosina 2000-2006. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja 4/2007. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö.

Luovien alojen yritystoiminnan hankeselvitys-työryhmä kokosi kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiannosta luovien alojen yritystoiminnan hankkeita käsittelevän raportin. Raportissa selvitetään vuosina 2000-2006 toteutettuja luovien alojen yritystoiminnan hankkeita Suomessa. Selvitystä varten työryhmä kävi läpi Suomessa ohjelmakaudella 2000-2006 toteutetut hankkeet tavoitteenaan luoda niistä kokonaiskuvan tulevan ohjelmakauden hankevalmistelua varten. Julkaisu sisältää yhteenvedon hankkeista, yhteenvedon pohjalta tehdyt johtopäätökset sekä ehdotuksen jatkotoimenpiteistä. Julkaisu sisältää myös listauksen ja lyhyen kuvauksen kaikista kauden 2000-2006 aikana toteutetuista hankkeista.

Korpelainen, Päivi (2002) Uudistuva kulttuurituotanto ja kulttuuriyrittäjyys -raportti Uudistuva kulttuurituotanto -projektin kokemuksista. Taideteollinen korkeakoulu, Koulutuskeskus. [WWW-dokumentti.] < <http://www.uiah.fi/aikuiskoulutus/kulttuuri.pdf> > (5.2.2009)

Raportti liittyy Taideteollisen korkeakoulun koulutuskeskuksessa vuonna 2000 käynnistettyyn Uudistuva kulttuurituotanto -koulutus- ja kehittämisprojektiin. Projektin rahoittajina toimivat Euroopan sosiaalirahasto ja Länsi-Suomen lääninhallitus. Projektin tavoitteet liittyivät kulttuuriyritysten liiketoiminnan kehittämiseen ja digitaalisen tekniikan hyödyntämiseen kulttuuriyritysten toiminnassa. Raportissa käydään läpi projektin käytännön toteutusta sekä käsitellään aihepiiriin liittyviä teemoja kuten luova klusteri ja kulttuurituotanto ja -yrittäjyys. Lopuksi käsitellään vielä kulttuurituotannon alan kehitys- ja kasvumahdollisuuksiin liittyviä osaamistarpeita.

Liikunta-alan yritys- ja seuratoiminnan selvitys – Loppuraportti. Luovien alojen kehittämisyhdistys Diges ry. Julkaistu 28.8.2008. [WWW-dokumentti.] < <http://www.jykes.fi/?action=file&id=174&file=174.pdf> > (27.4.2009)

Selvityksen tavoitteena oli tarkastella liikunta-alan sijoittumista yhteiskuntaan ja päätöksentekoon, yritys- ja seuratoiminnan tuotteiden sekä palveluiden tuottamisen ja tarjoamisen laajuutta, merkityksiä ja arvotaustoja sekä alan osaamis- ja kehittämistarpeita. Lisäksi haluttiin löytää keinoja ja tahoja alan kehittämiseen. Selvitystyön taustalla oli Kauppa- ja teollisuusministeriön vuonna 2007 julkaisema luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia, jossa liikunta-ala määritellään osaksi luovia aloja. Julkaisussa esitellään ensin selvityksen taustaa ja suomalaisen liikuntakulttuurin erityispiirteitä. Tämän jälkeen siirrytään tarkastelemaan liikunta-alan yritystoimintaa ja liikunta- ja urheiluseuratoimintaa koskeneiden kyselyjen tuloksia. Lopuksi annetaan esimerkkejä liikunta-alan kehittämismahdollisuuksista ja jo toimivista malleista sekä tehdään johtopäätöksiä ja toimenpide-ehdotuksia.

Lindström, Maarit (2005) Onko luovilla aloilla taloudellista merkitystä? Luovat alat, kulttuurialat ja taidekoulutetut eri toimialoilla. Helsinki: Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA.

**Keskusteluaiheita – Discussion Papers, no 981. [WWW-dokumentti.] <
http://www.etla.fi/files/1318_Dp981.pdf > (5.2.2009)**

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen julkaisemassa tutkimuksessa haluttiin tarkastella luovien toimialojen ja kulttuurialojen merkitystä Suomen kansantaloudessa tilastollisen lähdemateriaalin valossa. Julkaisun aluksi käsitellään luovien alojen merkitystä kansantaloudessa tarkastelemalla kulttuurialojen osuutta bruttokansantuotteesta sekä kulttuurialojen työllisyyslukuja. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään taidekoulutettujen määrää ja sijoittumista Suomessa eri toimialoille muun muassa vertaamalla taidekoulutettujen sijoittumista työelämään muunlaisen koulutuksen saaneisiin nähden sekä tarkastelemalla kulttuuri- ja taidekoulutettujen työllistymistä Kisa/Kibs -ammatteihin. Lopuksi tehdään vielä johtopäätökset tulosten pohjalta.

Loisa, Raija-Leena (2007) Rajoista mahdollisuuksiin – Luovan työn asema ja kerrannaisvaikutukset maakunnallisella alueella. Luovuuden barometri -tutkimushankkeen loppuraportti. Jyväskylän yliopisto. Käsikirjoitus.

Luovuuden barometri -tutkimushankkeen tarkoituksena oli kartoittaa Etelä-Savon ja Keski-Suomen maakunnissa asuvien ja toimivien taiteilijoiden ja tieteentekijöiden taloudellista ja sosiaalista asemaa. Tutkimus kytkeytyy luovan talouden ja alueiden kehityksen problematiikkaan ja sen tavoitteena oli selvittää myös sitä, millaisia mahdollisuuksia taiteilijoiden ja tieteentekijöiden toiminta sisältää maakunnan hyvinvoinnin ja tulevaisuuden kannalta. Tutkimusraportissa kartoitetaan aluksi akateemisesti koulutettujen työntekijöiden työmarkkinoita ja taiteilijan ja tieteentekijän asemaa valituissa maakunnissa. Lisäksi selvitetään luovan työn tekemisen motiiveja. Tämän jälkeen käsitellään luovaa työtä maakunnissa ja luovan työn kerrannaisvaikutuksia. Lopuksi tehdään toimenpide-ehdotuksia havaittujen puutteiden korjaamiseksi ja yhteistyömahdollisuuksien parantamiseksi. Tutkimus toteutettiin Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella kulttuuripolitiikan yksikössä ja sitä on rahoittanut Suomen Kulttuurirahasto.

Loisa, Raija-Leena (2003) The Polysemous Contemporary Concept – The Rhetoric of the Cultural Industry. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 217. Jyväskylä: University of Jyväskylä.

Väitöskirjatutkimuksessa on pyritty selvittämään kulttuuriteollisuuden käsitteen sovelluskriteerejä, sovellusaluetta ja merkityksiä, joita siihen länsimaisessa kulttuurianalyysissä on liitetty 1900-luvulla. Julkaisussa lähdetään liikkeelle Frankfurtin koulukunnan tunnetuksi tekemästä kulttuuriteollisuuden määritelmästä ja edetään sen jälkeen uudempaan, tajuntateollisuuden (consciousness industry) käsitteeseen. Näiden jälkeen käsitellään saksankielisen maailman ulkopuolella käytyä keskustelua kulttuuriteollisuudesta. Lopuksi tarkastellaan case-tutkimuksena sitä, kuinka kulttuuriteollisuuden käsite on Suomessa ymmärretty.

**Luovan kentän yritystoiminta – elinkelpoisuus ja kehityssuunnat. Julkaistu kesäkuussa 2007. Turun kauppakorkeakoulu, Mediaryhmä. [WWW-dokumentti.] <
http://www.digibusiness.fi/uploads/reports/1182411434_luovan_kentan_yritystoiminta.pdf >
(5.2.2009)**

Tämä selvitys oli osa kauppaja- ja teollisuusministeriön rahoittamaa ESR-projektia, jonka tarkoituksena oli kehittää luovien alojen yritysten liiketoimintaa ja kansainvälistymistä, tuottaa toimialatietoa sekä kehittää toimintaympäristöä ja rakentaa verkostoa alan hankkeiden ja projektien välille. Selvityksen tavoitteena oli kuvata luovan toiminnan kentän suoraa kansantaloudellista merkitystä Suomessa vuonna 2005 sekä kartoittaa tähän liittyvän yritystoiminnan kehitystä vuodesta 2000 vuoteen 2005. Selvityksen lähtökohtana käytettiin Euroopan Komission vuonna 2006 julkaiseman The Economy of Culture in Europe -selvityksen sisältämiä määritelmiä ja metodologista lähestymistapaa. Julkaisussa esitellään selvityksen tulokset.

Moisio, Heidi & Holma, Lotta (2000) Kulttuuritapahtumien tuottajan rooli ja verkostot – Case LABRA. Helsingin kauppakorkeakoulu, yritysprojektit.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää yhden tietyn kulttuuritapahtumatuotannon prosessi. Työssä pyrittiin kuvaamaan tapahtumatuotantoyrityksen ja tuottajan roolia tuotantoprosessissa sekä selvittämään kulttuuritapahtumatuotannon taloudellista ja työllistävää vaikutusta. Julkaisussa lähdetään liikkeelle kuvaamalla projektin kulkua ja rahoitusta. Sen jälkeen tarkastellaan tuottajan roolia ja verkoston merkitystä projektissa sekä sitä, miten tutkimuskohteeksi valittu projekti erosi muista kulttuurituotantoprojekteista. Lopuksi tehdään yhteenveto tuloksista.

Mylly, Tuomas, Karo, Marko & Lavapuro, Juha (toim.) (2007) Tekemisen vapaus: luovuuden ehdot ja tekijänoikeus. Helsinki: Gaudeamus Kirja Oy.

Artikkelikokoelma sisältämässä artikkeleissa käsitellään tekijänoikeutta, sen arvoja, nykytilaa ja tulevaisuudennäkymiä. Julkaisussa artikkelit on ryhmitelty neljän temaattisen otsikon alle. Käsiteltäviä teemoja ovat luovuus ja tekijänoikeus, tiedon omistamisen problematiikka, tekijänoikeuden politiikat sekä tekijänoikeus taiteen yhteydessä.

**Mäenpää, Marjo & Rajanti, Taina (eds.) (2008) Creative Futures Conference Proceedings. Publication of Creative Leadership. University of Art and Design, Pori School of Art and Media. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu C6. [WWW-dokumentti.] <
http://www11.uiah.fi/creativeleadership/cf07/cl_180608.pdf > (19.1.2009)**

Lokakuussa 2007 Porissa järjestetyssä Creative Futures -konferenssissa käsiteltiin liiketoimintaan, johtajuuteen ja luovien toimialojen tulevaisuuteen liittyviä teemoja. Erityisesti haluttiin keskittyä johtamisen haasteisiin luovalla kentällä ja luovissa tuotantoprosesseissa sekä luovan talouden alueellisiin vaikutuksiin. Konferenssi oli jatkoa Oulussa vuonna 2006 järjestetylle Call for Creative Futures -konferenssille. Tähän julkaisuun on koottu konferenssissa esitettyjä papereita. Paperit on jaoteltu teemojen mukaan kuudeksi luvuksi. Lukujen teemat ovat luova johtajuus ja organisaatiot, luovuus tulevaisuudentutkimuksessa ja ennakoinnissa, arkipäivän luovuus ja käyttäjien innovaatiot, luovuus ja johtajuus, alueellisia ja paikallisia näkökulmia luovien alojen tutkimukseen ja koulutukseen sekä tiedontuottamisen vahvistaminen ja mahdollistaminen Suomen mallissa.

Niinikoski, Marja-Liisa & Sibelius, Kaisa (toim.) (2003) Kulttuuribusiness. Helsinki: WSOY.

Artikkelikokoelmassa on pyritty tarkastelemaan luovien toimialojen yritystoimintaa erityisesti suomalaisen pienyritysten näkökulmasta. Julkaisu koostuu kolmesta pääluvusta, joista

ensimmäisessä tarkastellaan kulttuuriteollisuuden toimintaympäristöjä tutkimuslähtöisesti. Tarkastelun kohteena ovat kulttuuriteollisuuteen liittyvä käsitteistö, kulttuuriyritysten innovatiiviset toimintaympäristöt ja se, miten julkinen sektori tukee ja edistää kulttuuriteollisuutta talousjärjestelmän osana. Toisessa ja kolmannessa pääluvussa paneudutaan yritystoiminnan kehittämiseen käytännössä. Toisessa pääluvussa käsitellään kulttuuriyrityksen liiketoiminnan suunnittelua ja markkinointia, immateriaalioikeuksia, yritysmuotoisen toiminnan haasteita sekä internetiä markkinointiratkaisuna musiikin pientuottajille. Kolmannessa luvussa tarkastellaan kulttuuriyrityksen rahoitusta ja sen suunnittelua sekä pääomasijoittamista että sponsorointia kulttuuriteollisuuden yhteydessä.

Oesch, Pekka (2002) Kulttuurin sponsorointi ja yritysyhteistyö – kehitys ja käytännöt. Taiteen keskustoimikunnan julkaisu nro 25. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa lähtökohtia, joiden perusteella yritykset harjoittavat kulttuurisponsorointia ja valitsevat eri kulttuurimuotoja osaksi markkinointiviestintää. Sponsoroinnin kohdentumista haluttiin tarkastella sekä yritysten että kulttuuritoimijoiden näkökulmasta. Samalla haluttiin etsiä toiminnan yleistymisen mahdollisia esteitä sekä vaikutuksia suomalaiseen kulttuuriin. Julkaisussa lähdetään liikkeelle tarkastelemalla kulttuurisponsoroinnin kehitystä Suomessa. Tämän jälkeen käydään läpi kulttuuritoimijoille ja yrityksille tehdyn kyselyn tuloksia ja lopuksi esitetään johtopäätökset saatujen tulosten perusteella.

Picard, Robert G., Grönlund, Mikko & Toivonen, Timo (2003) Means for Overall Assessment of Cultural Life and Measuring the Involvement of the Cultural Sector in the Information Society. Helsinki: Publications of the Ministry of Education, Finland 2003: 17. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_158_opm17.pdf?lang=fi > (5.2.2009)

Tässä opetusministeriön tilaamassa raportissa kehitetään metodologia kansallisen kulttuurielämän tilaa mittaavan indikaattorin rakentamiseksi. Tarkoituksena on arvioida sitä missä määrin kulttuuritoiminta ja -hyödykkeet rikastuttavat ja parantavat kansalaisten elämää. Tämän lisäksi raportissa esitellään indikaattoreita, joiden avulla voidaan pyrkiä paikantamaan kulttuurisektorin asema tietoyhteiskunnassa.

Riukulehto, Sulevi (toim.) (2001) Perinnettä vai bisnestä? Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Artikkelikokoelma on koottu vuonna 2000 Seinäjoen aluekehityspäivillä esitettyjen työpapereiden pohjalta. Julkaisun artikkelit on jaettu viiden alaotsikon alle, joista ensimmäisessä käsitellään kulttuuripalvelujen vaikuttavuutta ja aluekehityksen yleistä problematiikkaa. Toisen luvun artikkeleissa tarkastellaan kulttuuria paikkamarkkinoinnin välineenä ja kolmannessa luvussa puolestaan kulttuurin suhdetta matkailuun, tässä erityisesti aitouden kannalta. Neljännen luvun artikkelit käsittelevät uskonnon roolia kulttuurivaikutteiden siirtäjänä tai siirtymisen estäjänä. Viidennen eli viimeisen luvun kirjoittaja tekee yhteenvedon 1990-luvun kulttuuria koskevista hyötydiskursseista.

Ruohonen, Risto (2002) Muistio elinkeinoelämän taiteelle ja kulttuurille suuntaaman tuen muodosta ja määrästä Suomessa. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_42_elinkeinoelama.pdf?lang=fi > (18.12.2008)

Tämä selvitystyö tehtiin opetusministeriön toimeksiannosta. Työn tavoitteena oli selvittää elinkeinoelämän taiteelle ja kulttuurille suuntaaman tuen muotoa ja määrää Suomessa sekä vertailla tätä tilanteeseen muissa Euroopan maissa. Julkaisussa käsitellään ensin elinkeinoelämän tuen eri muotoja ja määrällistä kehitystä Suomessa, yritysrahoitusta kulttuurille muualla Euroopassa sekä yritysyritysteistyön verotuskohtelua Suomessa. Tämän jälkeen tehdään taiteen rahoitusta, yritysyritysteistyön kehittämistä ja verotuskohtelua ja sen vaikuttavuutta koskevia johtopäätöksiä ja ehdotuksia.

Sorjonen, Hilppa (2004) Taideorganisaation markkinaorientaatio – markkinaorientaation edellytykset ja ilmeneminen esitystaideorganisaation ohjelmistosuunnittelussa. Helsinki: Helsinki School of Economics, A-247. Väitöskirja. [WWW-dokumentti.] <
<http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/diss/a247.pdf> > (5.2.2009)

Tutkimuksen päämääränä oli kuvata ja analysoida, miten taideorganisaatio ottaa markkinat huomioon toiminnassaan. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, ilmeneekö taideorganisaation toiminnassa markkinaorientaatiota, millä tavoin markkinaorientaatio ilmenee ja miksi markkinaorientaatio ilmenee sellaisena kuin ilmenee. Tutkimuksen kohteeksi oli valittu markkinaorientaatio esitystaideorganisaation ohjelmistosuunnittelun yhteydessä. Julkaisussa lähdetään liikkeelle määrittelemällä markkinaorientaation käsitettä sekä luomalla katsaus aikaisempaan taiteen markkinoinnin ja taideorganisaation markkinaorientaation tutkimukseen. Tutkimuksen metodologiaosuuden jälkeen käsitellään asiatuntijahaastattelujen avulla kerätyn aineiston analyysin tulokset. Lopuksi esitellään johtopäätökset sekä tehdään jatkotutkimusehdotuksia.

State Support for Digital Content Creation in Finland – Evaluation of the DigiDemo Programme in 2003-2006. Helsinki: Publication of the Ministry of Education, Finland 2008: 39. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm39.pdf?lang=fi> > (6.11.2008)

Opetusministeriö aloitti luovien alojen, erityisesti audiovisuaalisten sisältöjen tuotekehityksen tukemisen vuonna 2002 osana hallituksen Sisältötuotantohanketta. Vuonna 2006 tukea uudistettiin ja parannettiin ja samalla tuki nimettiin DigiDemo-projektiksi. Ohjelman tavoitteena on ollut ”tukea luovien alojen tuotekehitystä, jossa tuotetaan mielekkäitä sisältöjä ja palveluja digitaalisiin päätelaitteisiin, ja jolla on hyvät mahdollisuudet päätyä tuotantoon”. Julkaisu koostuu Turun kauppakorkeakoulun Mediaryhmän toteuttamasta selvityksestä, jossa arvioitiin projektin vaikuttavuutta yksittäisten kehityshankkeiden ja niitä toteuttaneiden yritysten näkökulmasta. Julkaisu sisältää selvitysprojektin kuvauksen, arvion projektin vaikuttavuudesta projekti- ja yritystasolla sekä projektin kautta rahoitusta saaneiden arvion projektin onnistumisesta.

Sutinen, Kirsi (2008) Menestyksen tarinoita maailmalta - Kaupunkikehityksen tapausesimerkkejä. Tampere: Tampereen yliopisto, Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö Sente, työraportteja 23/2008. [WWW-dokumentti.]

< http://www.sjoki.uta.fi/sente/netlibrary/Menestyksen_tarinoita_maailmalta.pdf >
(30.9.2008)

Tapausesimerkkikokoelman tarkoitus on havainnollistaa aluekehityksen teoreettisia malleja kiinnittämällä ne todellisiin paikkoihin ja tapauksiin. Tapausesimerkit on jaettu kolmen eri kehitysmallin alle, jotka ovat osaamisperustainen talous, uudistunut teollisuuskaupunki sekä luova kaupunki. Tapausesimerkit on rakennettu siten, että ensin tarkastellaan alueen taustaa ja historiaa sekä mennyttä ja nykyistä talous- ja työllisyystilannetta. Sitten siirrytään tarkastelemaan alueen innovaatioympäristön piirteitä, inhimillistä pääomaa ja sosiaalista ympäristöä, koska niiden katsotaan liittyvän alueen kehityspotentiaaliin. Tämän jälkeen käsitellään kehittämisen institutionaalisia rakenteita eli niitä poliittisia ja hallinnollisia rakenteita, joissa tehdään intentionaalista kehittämisselitystä ja -työtä. Viimeisenä esitellään kunkin kaupungin kehittämispainotukset sekä hanke-esimerkkejä siitä kuinka tavoitteisiin pyritään.

Suutari, Timo (2007) Kulttuuriyrittäjyyden kehittäminen ja luovien alojen klusteroituminen kulttuurikeskus Vanhassa Paukussa. Helsinki: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. [WWW-dokumentti.] < <http://ruralia.sjoki.uta.fi/hymakes/Julkaisut/Raportteja22.pdf> > (25.11.2008)

Raportti valmistettiin osana kehittämiskeskus Aisapari ry:n ja Lapuan kaupungin käynnistämää Kulttuuriyrittäjyys osana hyvinvointia ja kansainvälistä yhteistyötä -hanketta. Raportin tarkoituksena oli tuottaa tietoa kulttuuriyrittäjyyden edistämisestä ja edistämiseen käytetyistä tukitoimista sekä tuoda esiin ideoita tulevia kehittämistoimenpiteitä ja aloitteita varten. Raportti on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä pohditaan, mitä kulttuuriyrittäjyyden kehittämisellä tarkoitetaan ja tuodaan esiin eri tahoilla viime aikoina toteutettuja toimenpiteitä ja kehityshankkeita. Jälkimmäisessä osassa tarkastellaan Lapuan Vanhan Paukun roolia kulttuurikeskuksena ja luovien alojen klusterina. Lopuksi esitellään sellaisia kulttuuriyrittäjyyden kehittämisen toimintamalleja, jotka sopisivat myös Etelä-Pohjanmaalle ja erityisesti Lapuan Vanhan Paukun yhteyteen.

Tekijänoikeuden suuntaviivoja – keskustelumuistio politiikan muodostamisesta ja järjestelmän kehittämisestä. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007: 18. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr18.pdf?lang=fi> > (16.12.2008)

Keskustelumuistion julkaisemisen tarkoituksena oli herätellä keskustelua tekijänoikeuden periaatteista ja tekijänoikeuslainsäädännön ja koko tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisen suuntaviivoista. Muistion taustalla oli 2000-luvun alkuvuosina käyty lainmuutosprosessi, joka johti lainmuutoksiin vuonna 2005. Julkaisun aluksi esitellään Tekijänoikeus 2015 -visio sekä tehdään tekijänoikeusjärjestelmän kehittämisen swot-analyysi. Tämän jälkeen siirrytään ensimmäiseen päälukuun käsittelemään tekijänoikeuspolitiikan kysymyksiä. Ensimmäisenä määritellään se, mitä tekijänoikeudella tarkoitetaan sekä tarkastellaan tekijänoikeuden toimintaympäristöä. Sitten käsitellään tekijänoikeuden periaatteellisia lähtökohtia ja yksittäisiä tekijänoikeuteen liittyviä asiakysymyksiä. Julkaisun toisen pääluvun alla tarkastellaan tekijänoikeuspolitiikkaa, lainsäädäntöä ja valtionhallintoa sekä tekijänoikeusjärjestelmän toimivuuden kehittämistä. Lopuksi luodaan katsaus pohjoismaiseen yhteistyöhön sekä tekijänoikeusasioihin Euroopan Unionissa ja kansainvälisellä tasolla.

Teräväinen, Helena (2006) Lapuan Vanha Paukku – uudeksi rakennettu ja puhuttu. Kulttuuriympäristön diskursiivinen muodostuminen tapaustutkimuksessa. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 2006/24. Espoo: Teknillinen korkeakoulu, Arkkitehtiosasto, Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelu. Väitöskirja.

Väitöskirjatutkimuksen kohteena oli ”Lapuan Vanhan Paukun muuttuminen (useassa) projektissa entisestä, suljetusta teollisuusalueesta toimivaksi ja avoimeksi kaupungin kulttuurikeskukseksi ja siinä samalla merkityksenmuutoksesta eli kulttuuriympäristöksi muuttumisesta”. Muutosprosessin lisäksi tutkijan tavoitteena oli kuvata ”niitä vällinneita ajatussuuntia ja strategioita, joita kunnallisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa käytettiin”. Julkaisussa esitellään tutkimuksen teoreettinen tausta ja tutkimuksen tulokset.

Tohmo, Timo (2007) Regional Economic Structures in Finland – Analyses of Location and Regional Economic Impact. Jyväskylä: University of Jyväskylä, Jyväskylä Studies in Business and Economics 57.

Väitöskirja koostuu yhdeksästä empiirisestä tutkimuksesta, jotka käsittelevät Suomen aluerakennetta ja alueellista vaikutusanalyysiä. Rakenteellisesti väitöskirja jakaantuu kahteen eri teemaan joista ensimmäinen koskee sijaintirakenteita Suomessa ja toinen alueellista vaikutusanalyysiä. Julkaisussa lähdetään liikkeelle esittelemällä väitöskirjan teoreettinen tausta sekä keskeisimmät tulokset. Tämän jälkeen esitellään tutkimukset omina lukuinaan, joista neljässä ensimmäisessä tarkastellaan muun muassa alueiden erikoistumis-/monipuolistumiskehitystä ja toimialojen keskittymis- /hajaantumiskehitystä vuosina 1993-2003, keskittyneimpien alojen erityispiirteitä, uusien yritysten kasvua ja yrittäjyys- ja kasvuaktiiviteetin merkitystä alueellisessa erikoistumisessa. Seuraavien kahden luvun verran käydään läpi sijaintiosamäärämenetelmien kykyä tuottaa alueellisia panoskertoimia ja kolme viimeistä käsittelee kulttuurihyödykkeen alueellisia vaikutuksia.

Turkki, Teppo, Kronqvist, Juha, Korhonen, Satu-Mari, Uusi-Rauva, Kati & Örnberg, Erto (2008) Luovien kenttien aikajanalla – Työvälineitä luovien alojen määrittelyyn. IADE:n julkaisusarja 1/2008. Selvitys.

Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskus tilasi marraskuussa 2007 Suomen taideyliopistojen koulutus- ja kehittämisinstituutti IADElta selvityksen luovien alojen käsitteistä. Selvityksen taustalla oli uuden hallituksen ohjelma sekä halu tukea luovien alojen yrittäjyyden ja liiketoiminnan kehittämisen strategiaa. Toimeksiannossa pyydettiin tuottamaan sisältökokonaisuus, joka ottaa huomioon Suomessa jo tuotetun määrittelyaineiston sekä eri käsitteelliset ja alueelliset lähestymiskulmat. Julkaisussa käsitellään ensin luovia aloja kuvaavia keskeisiä käsitteitä ja sen jälkeen siirrytään tarkastelemaan niiden liiketoiminnallisia ja yhteiskunnallisia piirteitä. Julkaisun lopuksi esitellään ehdotus luovien alojen määrittelmän laadintaprosessin kulusta sekä tehdään johtopäätökset.

Wilenius, Markku (2004) Luovaan talouteen – Kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavarana. Sitran julkaisusarja (Sitra 266). Helsinki: Edita.

Luovaan talouteen -julkaisu pohjautuu Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran rahoittamaan ja Turun kauppakorkeakoulun Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen vuosina 2002-2003 toteuttamaan hankkeeseen ”Kulttuuriosaamisen merkitys kansalliselle kilpailukyvyllä” (KULTA). Tutkimus- ja kehittämishankkeen tavoitteena oli ”tunnistaa ja kartoittaa kulttuurin ja talouden välistä vuorovaikutusta sekä kulttuuriosaamisen merkitystä kansalliselle kilpailukyvyllä”. Luovaan talouteen -julkaisu on hankkeen loppuraportti. Raportin avainkäsite on kulttuuriosaamisen käsite, jolla on kolme toisistaan eroavaa merkitystä: kulttuuriosaamisella tarkoitetaan taitoa kehittää kulttuuriseen pääomaan liittyviä tuotteita, monikulttuurisuudesta noussutta vaatimusta eri kulttuurien lukutaidosta sekä yrityksen johtamiskulttuuria kulttuuriosaamisena. Julkaisun luvut on koottu temaattisiksi kokonaisuuksiksi, joiden sisällä kulttuuriosaamisen käsitettä kuljetetaan. Teemaluvuissa käsitellään muun muassa kulttuurin yhteiskunnallisia merkityksiä, kulttuurin taloutta ja luovia toimialoja sekä kulttuuritoimijoiden ja yritysten yhteistyötä. Lopuksi raportissa tehdään joukko toimintasuosituksia luovuuden ja kulttuuriosaamisen edistämiseksi.

Kulttuuriklusterit

Suutari, Timo (2007) Kulttuuriyrittäjyyden kehittäminen ja luovien alojen klusteroituminen kulttuurikeskus Vanhassa Paukussa. Helsinki: Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. [WWW-dokumentti.] < <http://ruralia.sjoki.uta.fi/hymakes/Julkaisut/Raportteja22.pdf> > (25.11.2008)

Raportti valmistettiin osana kehittämiskeskus Aisapari ry:n ja Lapuan kaupungin käynnistämää Kulttuuriyrittäjyys osana hyvinvointia ja kansainvälistä yhteistyötä -hanketta. Raportin tarkoituksena oli tuottaa tietoa kulttuuriyrittäjyyden edistämisestä ja edistämiseen käytetyistä tukitoimista sekä tuoda esiin ideoita tulevia kehittämistoimenpiteitä ja aloitteita varten. Raportti on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä pohditaan, mitä kulttuuriyrittäjyyden kehittämällä tarkoitetaan ja tuodaan esiin eri tahoilla viime aikoina toteutettuja toimenpiteitä ja kehityshankkeita. Jälkimmäisessä osassa tarkastellaan Lapuan Vanhan Paukun roolia kulttuurikeskuksena ja luovien alojen klusterina. Lopuksi esitellään sellaisia kulttuuriyrittäjyyden kehittämisen toimintamalleja, jotka sopisivat myös Etelä-Pohjanmaalle ja erityisesti Lapuan Vanhan Paukun yhteyteen.

Teräväinen, Helena (2006) Lapuan Vanha Paukku – uudeksi rakennettu ja puhuttu. Kulttuuriympäristön diskursiivinen muodostuminen tapaustutkimuksessa. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 2006/24. Espoo: Teknillinen korkeakoulu, Arkkitehtiosasto, Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelu.

Väitöskirjatutkimuksen kohteena oli ”Lapuan Vanhan Paukun muuttuminen (useassa) projektissa entisestä, suljetusta teollisuusalueesta toimivaksi ja avoimeksi kaupungin kulttuurikeskukseksi ja siinä samalla merkityksenmuutoksesta eli kulttuuriympäristöksi muuttumisesta”. Muutosprosessin lisäksi tutkijan tavoitteena oli kuvata ”niitä vällinneita ajatussuuntia ja strategioita, joita kunnallisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa käytettiin”. Julkaisussa esitellään tutkimuksen teoreettinen tausta ja tutkimuksen tulokset.

Kulttuurivienti

Kulttuuriviennin toteutettavuusselvitys. Kulttuurin ja liike-elämän yhteistyö – kohteena Venäjä. Loppuraportti 7.8.2006 Suomen Pietarin Instituutille. Niconor Oy. [WWW-dokumentti.] < http://www.niconor.com/pdf_files/Loppuraportti_2.pdf > (29.10.2008)

Tämän Suomen Pietarin Instituutin teettämän selvityksen avulla haluttiin tuottaa tietoa siitä, voisivatko Venäjällä toimivat suomalaisyritykset tarjota kanavan suomalaiselle kulttuuriviennille ja toisaalta, voisiko suomalainen kulttuuri tarjota suomalaisyrityksille kilpailutekijän, joka edistäisi niiden menestystä Venäjällä. Lisäksi haluttiin selvittää, voitaisiinko Suomeen suuntautuvaa venäläismatkailua edistää suomalaisen kulttuurin keinoin. Julkaisu on selvityksen loppuraportti. Raportissa esitellään selvitysprojekti ja käsitellään kulttuurin sponsorointia, yritysten kulttuuriyhteistyötä Venäjällä ja niiden odotuksia kulttuuriyhteistyöltä sekä erilaisia kulttuuriyhteistyön toimintamalleja. Lopuksi annetaan suosituksia kulttuuriyhteistyön edistämiseksi. Raportin liitteeksi on koottu case-esimerkkejä selvitystyön yhteydessä suoritetuista yritysten ja kulttuuritoimijoiden yhteistyökokeiluista Venäjällä.

Leikola, Markus & Leroux, Päivikki (2005) Kulttuuriviennin liiketoimintamallit. Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekes. [WWW-dokumentti.] < http://www.tekes.fi/julkaisut/kulttuuriviennin_liiketoimintamallit.pdf > (27.4.2009)

Konsulttipalveluyritys valmisti Tekesin toimeksiannosta selvityksen suomalaisen kulttuuriviennin liiketoimintamalleista. Selvitys oli osa kolmen ministeriön yhteistä kulttuurivientihanketta. Julkaisussa käsitellään aluksi kulttuuriteollisuuden kansainvälisessä kaupassa tapahtunutta murrosta ja tehdään kulttuuriviennin benchmarkaus valituista verrokkimaista Ruotsista ja Ranskasta. Sen jälkeen tarkastellaan kulttuuriviennin liiketoiminnan kehittymistä Suomessa, markkinoinnin ja myynnin pullonkauloja sekä caseja suomalaisyritysten innovatiivisista kansainvälistymistavoista. Lopuksi käsitellään kulttuurivientiä kansantalouden näkökulmasta ja tehdään kulttuuriviennin edellytysten luomiseen ja vahvistamiseen, klusterikehitykseen ja pk-yritysten viennin kehittämiseen liittyviä suosituksia.

Niinikoski, Marja-Liisa & Kiiski, Esko (2007) Kulttuuriviennin vahvistaminen edustustojen ja instituuttien yhteistyötä kehittämällä – Selvitys kulttuuri- ja tiedeinstituuttien ja edustustojen yhteistyöstä asemamaissaan kulttuuriviennin alueella. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuurivienti/liitteet/Edustusto_ja_instituuttiselvitys2007.pdf > (29.10.2008)

Konsulttipalveluyritys teki ulkoasiainministeriön ja opetusministeriön toimeksiannosta selvityksen, jossa haluttiin ”tarkastella Suomen edustustojen sekä kulttuuri- ja tiedeinstituuttien roolia ja yhteistoimintaa suomalaisen kulttuurin tunnetuksi tekemiseksi ja kulttuuriviennin edistämiseksi asemamaissaan”. Selvitys liittyy kolmen ministeriön yhteiseen kulttuurivientihankkeeseen sekä sen pohjalta laadittuun kansallisen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaan vuosille 2007-2011. Selvityksen tavoitteena oli tuottaa tietoa edustustojen ja kulttuuri- ja tiedeinstituuttien yhteistyön

ja -toiminnan organisoinnin pohjaksi. Julkaisussa esitellään selvityksen tulokset sekä tehdään niiden pohjalta kehittämisehdotuksia.

Liiketoimintamallit

**Kallio, Jukka & Pulkkinen, Matti & Tiilikka, Jussi (2002) Sisältötuotannon liiketoimintamallit. LTT-Tutkimus. [WWW-dokumentti.] <
http://www.digibusiness.fi/uploads/reports/1075911521_ISBN_951_774_095_6.pdf >
(1.12.2008)**

Tämän kehitysyhtiö Culminatumin tilaaman tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa digitaalisen sisältötuotannon liiketoimintamalleista. Tutkimuksen avulla haluttiin tuottaa tietoa erityisesti siitä, miten mikro- ja pk-yritykset voisivat kasvattaa liiketoimintaansa ja parantaa sen kannattavuutta hyödyntämällä monimediamalleja sekä lisensoimalla ydintuotteeseensa liittyvien oheistuotteiden valmistusoikeuksia. Tutkimusraportti koostuu kahdesta pääluvusta: niistä ensimmäisessä analysoidaan ja määritellään tutkimuksen avainkäsitteet ja toisessa analysoidaan ja kuvataan joukko liiketoimintamalleja. Viimeisessä luvussa esitetään yhteenveto ja tehdään johtopäätökset tutkimuksesta.

**Kälviäinen, Mirja (toim.) (2005) Käsityö – yrittäjyys – hyvinvointi – Uusia liiketoimintapolkuja. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö, julkaisuja 9/ 2005. Elinkeino-osasto. [WWW-dokumentti.] <
[http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/7387C9AE067D33D0C2256FF1003FCDCB/\\$file/jul9touko_2005_netti.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/7387C9AE067D33D0C2256FF1003FCDCB/$file/jul9touko_2005_netti.pdf) > (14.11.2008)**

Tämän kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiannosta valmistellun selvityksen tavoitteena oli tarkastella käsityöyrittäjyyden uusia liiketoimintamahdollisuuksia erityisesti hyvinvointialalla sekä selvittää keinoja käsityöalan kannattavuuden parantamiseksi. Julkaisussa lähdetään liikkeelle esittelemällä hyvinvointikäsityön käsitettä ja hyvinvointikäsityön konseptiin liitettävissä olevia tuotteita ja palveluja ja niiden tuottamiseen liittyvää verkostoitumista. Tämän jälkeen julkaisussa tarkastellaan aihetta eri näkökulmista. Näkökulmia ovat muun muassa käsityön kuluttamiseen liittyvät hyvinvointikokemukset, palvelutoiminta ohjaamisen ja asiakkuuden näkökulmasta, historiaharrastus ja live-roolipelaaminen hyvinvointikäsityön muotona sekä hyvinvointikäsityön liiketoimintamahdollisuuksia rinnakkaisilla toimialoilla, kuten matkailualalla. Lopuksi käsitellään vielä selvitystyön päätteeksi järjestetyn innovaatioleirin tuloksia.

**Leikola, Markus & Leroux, Päivikki (2005) Kulttuuriviennin liiketoimintamallit. Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekes. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm20.pdf?lang=fi> >
(29.10.2008)**

Konsulttipalveluyritys valmisti Tekesin toimeksiannosta selvityksen suomalaisen kulttuuriviennin liiketoimintamalleista. Selvitys oli osa kolmen ministeriön yhteistä kulttuurivientihanketta. Julkaisussa käsitellään aluksi kulttuuriteollisuuden kansainvälisessä kaupassa tapahtunutta murrosta ja tehdään kulttuuriviennin benchmarkaus valituista verrokkimaista Ruotsista ja Ranskasta. Sen jälkeen tarkastellaan kulttuuriviennin liiketoiminnan kehittymistä Suomessa, markkinoinnin ja myynnin pullonkauloja sekä caseja suomalaisyritysten innovatiivisista

kansainvälistymistavoista. Lopuksi käsitellään kulttuurivientiä kansantalouden näkökulmasta ja tehdään kulttuuriviennin edellytysten luomiseen ja vahvistamiseen, klusterikehitykseen ja pk-yritysten viennin kehittämiseen liittyviä suosituksia.

Pelkonen, Tommi, Kalli, Seppo, Seppä, Marko, Heikkinen, Saija, Riikonen, Tommi, Toiva, Pasi & Hannula, Mika (2002) Digitaalisen television ansaintalogiikat – Toimintakenttä, liiketoimintamallit ja tulevaisuudennäkymät. Lyhennelmä loppuraportista. Tampere: Tampere University of Technology & University of Tampere, e-Business Research Center. Research reports 3. [WWW-dokumentti.] < http://www.ebrc.info/kuvat/eBRC_rr3.pdf > (16.2.2009)

Tämä liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannosta tehty tutkimus pyrki kuvaamaan ja tarkastelemaan ”kehittyvää digitaalisen television pelikenttää muuttuvien ansaintalogiikkojen näkökulmasta”. Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella ”viestintämarkkinalain aiheuttamaa kilpailutilanteen muutosta digitaalisen televisiotuotannon ja siihen liittyvien lisäarvopalveluiden liiketoimintaympäristössä”. Tämä julkaisu on lyhennelmä tutkimuksen loppuraportista ja se sisältää tärkeimmät tutkimuksen aikana tehdyt havainnot. Julkaisun aluksi käsitellään hieman tutkimuksen taustaa, tavoitetta ja toteutusta. Tämän jälkeen tarkastellaan digitaalisen television toimintakenttää, muutostekijöitä ja ansaintalogiikkoja. Julkaisun lopuksi tehdään johtopäätökset ja annetaan suosituksia.

Tuomola, Arto (2002) Musiikin digitaalinen jakelu – Keskeiset teknologiat ja liiketoimintamallit. Turku: Turun kauppakorkeakoulu, Yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Sarja B tutkimusraportteja B1/ 2002.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa kattava kokonaiskäsitys musiikin digitaalisen jakelun eri teknologioista ja alan tulevaisuuden suunnitelmista vuoden 2001 lopulla. Julkaisu aluksi esitellään keskeistä sanastoa, musiikin aineettoman levittämisen arvoketju, perusliiketoimintamallit sekä digitaalisen musiikinjakelun infrastruktuuri. Sitten käsitellään erilaiset laite- ja käyttöympäristöt, joiden jälkeen siirrytään tarkastelemaan digitaalisten musiikkipalvelujen ongelmakohtia ja sitä kritiikkiä, mitä suurten levy-yhtiöiden siirtymistahdistista ja -strategioista digitaaliseen jakeluun on esitetty. Lopuksi esitetään musiikkimarkkinoiden neljä tulevaisuudenskenaariota sekä arvio tulevaisuuden musiikkimarkkinoiden trendeistä.

Tekijänoikeus

Haarmann, Pirkko-Liisa (2005) Tekijänoikeus ja lähioikeudet. Helsinki: Talentum Media Oy.

Teos on tarkoitettu yleisesitykseksi Suomen tekijänoikeudesta. Teoksen pääpaino on Suomen tekijänoikeuslain säännösten sisällön esittelyssä. Tämän lisäksi teoksessa tarkastellaan tekijänoikeussopimuksia, tekijänoikeuden loukkausten seuraamuksia ja tekijänoikeuslain soveltamisalaa. Jonkin verran käsitellään myös tekijänoikeuden tavoitteita ja taustaa, alan kansainvälisten yleissopimusten pääsisältöä ja merkitystä sekä EY:n tekijänoikeutta direktiivien ja tuomioistuinratkaisujen valossa.

Häkkinen, Lotta & Taalas, Saara L. (2008) Economic Contribution of Copyright-based Industries in Finland 2000, 2003, 2004 and 2005. Helsinki: Finnish Copyright Society, Finnish Copyright Institute Publications no 28.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli mitata tekijänoikeuspohjaisen teollisuuden taloudellista vaikutusta Suomen kansantalouteen vuosina 2000, 2003, 2004 ja 2005 ja verrata tuloksia muissa maissa tehtyjen, vastaavanlaisten tutkimusten tuloksiin. Lisäksi haluttiin esitellä tutkimuksessa käytetyt kaksi rinnakkaista metodologiaa. Julkaisussa käsitellään tekijänoikeuspohjaisten teollisuudenalojen taloudellisia vaikutuksia Suomen osalta, kansainvälistä kauppaa, tekijänoikeusjärjestöjen keräämien maksujen määriä sekä tehdään kansainvälistä vertailua tekijänoikeusteollisuuden ydinalojen vaikutuksesta kunkin maan kansantuloon.

Huuskonen, Mikko (2006) Copyright, Mass Use and Exclusivity – On the Industry Initiated Limitations to Copyright Exclusivity, Especially Regarding Sound Recording and Broadcasting. Helsinki: University of Helsinki, Department of Private Law. [WWW-dokumentti.] < <https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/2999/copyrigh.pdf?sequence=1> > (5.2.2009)

Väitöskirjatutkimuksen päämääränä oli tarkastella teknologiseen kehitykseen kytkeytyviä muutoksia tekijänoikeusinstituutiossa ja sitä, kuinka tekijänoikeus on kehittymässä eksklusiivisuuteen perustuvasta järjestelmästä kohti pakollista lisensointia ja sen muunnelmia lisääntyvässä määrin hyödyntävää kompensatiojärjestelmää. Yleisellä tasolla tutkimuksen avulla pyritään muodostamaan kuvaus teknologisen muutoksen vaikutuksesta tekijänoikeuteen. Julkaisussa tarkastellaan lain ja taloudellisen toiminnan vuorovaikutusta tekijänoikeusympäristössä, tekijänoikeuden perusteluja ja ideologista pohjaa, kansainvälisen tekijänoikeuden suojan kehitystä kohti korvausoikeutta sekä muita poikkeamia eksklusiivisuusperiaatteesta tekijänoikeustuotteen jakelussa käytettävään mediaan liittyvän korvauksen suuntaan.

Leppämäki, Laura (2006) Tekijänoikeuden oikeuttaminen. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 284. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. [WWW-dokumentti.] < <http://dissertations.jyu.fi/studeduc/9513925366.pdf> > (19.2.2009)

Väitöskirja koostuu kuudesta artikkelista, jotka käsittelevät tekijänoikeutta filosofian näkökulmasta. Tekijänoikeuden kohteena tarkastellaan taiteellisia ja kirjallisia teoksia. Väitöskirja sisältämässä artikkelissa etsitään vastausta tekijänoikeuden oikeuttamista koskeviin yleisiin ongelmiin ilman erikoistumista tietyille tekijänoikeuden lohkoille. Julkaisun sisältämässä artikkelissa tarkastellaan tekijänoikeuden tehokkuutta, tekijänoikeutta ja sen kritiikkiä, tekijänoikeutta moraalisenä oikeutena, tekijänoikeudesta vapaata aluetta (public domain), tekijänoikeutta ja taidetta sekä alkuperäistä ja omaperäistä teosta tekijänoikeuden ongelmana.

Mylly, Tuomas, Karo, Marko & Lavapuro, Juha (toim.) (2007) Tekemisen vapaus: luovuuden ehdot ja tekijänoikeus. Helsinki: Gaudeamus Kirja Oy.

Artikkelikokoelma sisältämässä artikkelissa käsitellään tekijänoikeutta, sen arvoja, nykytilaa ja tulevaisuudennäkymiä. Julkaisussa artikkelit on ryhmitelty neljän temaattisen otsikon alle. Käsiteltäviä teemoja ovat luovuus ja tekijänoikeus, tiedon omistamisen problematiikka, tekijänoikeuden politiikat sekä tekijänoikeus taiteen yhteydessä.

Tekijänoikeuden suuntaviivoja – keskustelumuistio politiikan muodostamisesta ja järjestelmän kehittämisestä. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007: 18. Helsinki:

Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr18.pdf?lang=fi> > (16.12.2008)

Keskustelumuistion julkaisemisen tarkoituksena oli herätellä keskustelua tekijäoikeuden periaatteista ja tekijäoikeuslainsäädännön ja koko tekijäoikeusjärjestelmän kehittämisen suuntaviivoista. Muistion taustalla oli 2000-luvun alkuvuosina käyty lainmuutosprosessi, joka johti lainmuutoksiin vuonna 2005. Julkaisun aluksi esitellään Tekijänoikeus 2015 -visio sekä tehdään tekijäoikeusjärjestelmän kehittämisen swot-analyysi. Tämän jälkeen siirrytään ensimmäiseen päälukuun käsittelemään tekijäoikeuspolitiikan kysymyksiä. Ensimmäisenä määritellään se, mitä tekijäoikeudella tarkoitetaan sekä tarkastellaan tekijäoikeuden toimintaympäristöä. Sitten käsitellään tekijäoikeuden periaatteellisia lähtökohtia ja yksittäisiä tekijäoikeuteen liittyviä asiakysymyksiä. Julkaisun toisen pääluvun alla tarkastellaan tekijäoikeuspolitiikkaa, lainsäädäntöä ja valtionhallintoa sekä tekijäoikeusjärjestelmän toimivuuden kehittämistä. Lopuksi luodaan katsaus pohjoismaiseen yhteistyöhön sekä tekijäoikeusasioihin Euroopan Unionissa ja kansainvälisellä tasolla.

Välimäki, Mikko (2006) Oikeudet tietokoneohjelmistoihin ja niiden lisensointi.

Ohjelmistoliiketoiminnan juridinen perusta. Helsinki: Turre Publishing. [WWW-dokumentti.] < http://pub.turre.com/softa_kirja_web.pdf > (19.2.2009)

Tämän julkaisu käsittelee tietokoneohjelmistoja koskevaa normistoa ja lisensointikäytäntöjä. Kirjoittajan tavoitteena on ollut antaa systemaattinen ja kattava kuva ohjelmistotuotteisiin liittyvistä juridisista kysymyksistä. Käsitteilyn pääpaino on tekijäoikeudessa, patenttioikeudessa sekä erityyppisten lisenssisopimusten tarkastelussa. Kirjoittaja on halunnut käsitellä oikeuksia ja niiden käyttöä erityisesti yksittäisen ohjelmoijan ja pienen ohjelmistoyrityksen näkökulmasta. Julkaisu koostuu kolmesta pääluvusta, joista ensimmäisen näkökulma on lainopillinen. Tällöin käsitellään tekijäoikeutta, patenttioikeutta sekä muita oikeuksia. Julkaisun toinen pääluku rakentuu yritysjuridiselle lähestymistavalle ja sen sisältämiä aihealueita ovat ohjelmistoliiketoiminnan sopimukset, rajoitetun käyttöoikeuden lisenssit, avoimen lähdekoodin lisenssit sekä lisenssien valvonta. Kolmannessa luvussa tehdään loppupäätelmät.

Yleinen ennakointi

Himanan, Pekka (2004) Välittävä, kannustava ja luova Suomi – Katsaus tietoyhteiskuntamme syviin haasteisiin. Tulevaisuusvaliokunta, teknologian arviointeja 18. Eduskunnan kanslian julkaisu 4/ 2004. [WWW-dokumentti.] <

http://www.eduskunta.fi/fakta/vk/tuv/Himanan_tietoyhteiskunta.pdf > (13.1.2009)

Tulevaisuusvaliokunta aloitti työn tietoyhteiskunnan tulevaisuuden syvien haasteiden kartoittamiseksi vuonna 2003. Valiokunta pyysi filosofian tohtori Pekka Himasta vetämään hankkeen tutkimuksellista puolta sekä kirjoittamaan tältä pohjalta valiokunnalle katsauksen Suomen tietoyhteiskunnan avainhaasteista. Julkaisun aluksi käydään läpi katsauksen tehtävä, globaaleja trendejä sekä skenaariot vuoteen 2010. Tämän jälkeen käsitellään Suomen nykyisen mallin uudistamisen kymmenen arvoa, yhteiskunnallisen kehittämisen avainkäsitteet sekä näistä käsitteistä seuraavat käytännön toimenpiteet. Julkaisun lopusta löytyy yhteenveto kaikista toimenpide-ehdotuksista.

Taiteen ja kulttuurin ennakointi

Heiskanen, Ilkka, Ahonen, Pertti & Oulasvirta, Lasse (2005) Taiteen ja kulttuurin rahoitus ja ohjaus: kipupisteet ja kehitysvaihtoehdot. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö Cupore, julkaisu 6 / 2005.

Tutkimuksen avulla pyrittiin ensinnäkin saatavilla olevia tutkimustuloksia käyttäen selvittämään Suomen kulttuurisektorin senhetkistä rahoitustilannetta ja -tarvetta sekä arvioimaan niitä hallinta- ja ohjausjärjestelmiä, jotka kohdistuvat kulttuurin kenttään Suomessa. Toiseksi, selvitystyön tuottamat havainnot ja arviot tuli suhteuttaa odotettavissa oleviin rahoitustilanteen muutoksiin ja tulosten perusteella tuli hahmottaa vaihtoehtoisia tulevaisuudennäkymiä eli skenaarioita sekä tehdä ehdotuksia siitä, miten rahoitusjärjestelmien välistä yhteistyötä ja julkisen hallinnon ohjausjärjestelmiä tulisi kehittää. Tutkimusraportti lähtee liikkeelle kehityskertomuksesta, joka erittelee taiteen ja kulttuurin julkisen rahoituksen ja ohjauksen kehitystä vuosina 1992-2001 ja kuvaa ja arvioi vuosien 2002-2004 tilannetta. Tämän jälkeen käsitellään kahta erillistutkimusta: valtion ja kuntien keskinäisten suhteiden järjestymistä taiteen ja kulttuurin ohjauksessa ja rahoituksessa kymmenen vuoden ajalta ja taiteen ja kulttuurin korkeakoulutasoista opetusta ja sen kehitystä. Lopuksi rakennetaan vielä kolme skenaariota vuoteen 2012. Tutkimuksen toteuttamista kuvataan erillisessä metodologisessa liitteessä.

Nuutinen, Ana (2004) Edelläkävijät. Hiljainen, implisiittinen ja eksplisiittinen tieto muodin ennustamisessa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja Helsinki A 53. Väitöskirja.

Väitöskirjatutkimuksen tarkoituksena oli ”tehdä tietoiseksi vaatesuunnittelijan hiljaista, implisiittistä ja eksplisiittistä tietoa sekä hahmottaa intuitiivisuuden tulevaan suuntautuvaa funktiota”. Tutkimuksessa tarkastellaan sitä miten vaatesuunnittelija tietää, mitä on ilmassa ja millä tavalla hän välittää idean kuluttajalle. Julkaisun aluksi määritellään keskeiset käsitteet sekä taustateoriat. Tämän jälkeen käydään läpi tutkimuksen tulokset.

Luovien toimialojen koulutus- ja osaamistarpeet

Halonen, Katri (2004) Huomisen rientoja tuottamassa – tapahtumatuottajien ammatin kehitystrendejä tuottajia kouluttavien ammattikorkeakoulujen näkökulmasta. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö Cupore, julkaisu 5/ 2004. [WWW-dokumentti.] < http://www.cupore.fi/documents/Cupore_Julkaisu_5_2004.pdf > (15.12.2008)

Kartoituksessa haluttiin tarkastella kulttuurituotannon koulutuksen volyymia ja sisältöjä nykyisessä ammattikorkeakoulujärjestelmässä sekä koottiin ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksen suunnittelun avainhenkilöiden näkemyksiä tuottajan työnkuvan ja toimikentän muutoksista lähitulevaisuudessa. Kartoitustyö oli osa Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiön tutkimusprojektia ”Kulttuurin ja liikunnan elinkeinorakenne ja osaamistarpeet” (KLEROT). Julkaisussa käsitellään ensin nykyistä tuottajakoulutusta edeltänyttä kulttuurisihteerikoulutusta ja sen jälkeen siirrytään tarkastelemaan kulttuurialojen koulutusta ammattikorkeakouluissa sekä tapahtumatuotannon opetussuunnitelmia. Sitten käydään läpi tuottajakentän

tulevaisuusskenaarioita sekä koulutussektorin muutoksia ja kehitysnäkymiä. Lopuksi esitetään yhteenveto tuloksista.

Hanhijoki, Ilpo, Katajisto, Jukka, Kimari, Matti & Savioja, Hannele (2009) Koulutus ja työvoiman kysyntä 2020. Tulevaisuuden työpaikat – osaajia tarvitaan. Helsinki: Opetushallitus.

Opetushallituksen julkaisema raportti sisältää ennakointitietoa työvoiman kysynnästä ja tarjonnasta sekä ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen aloittajatarpeista. Vuoteen 2020 ulottuvat työvoiman kysyntäennusteet on laadittu kahtena vaihtoehtoisena laskelmana. Koulutustarpeiden ennakointitulokset kuvaavat ensi vuosikymmenen alun aloittajatarpeita koulutus- ja opintoaloittain ja myös niistä on tehty perus- ja tavoitekehitystä kuvaavat vaihtoehtolaskelmat. Ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen aloittajatarvetta kulttuurialan osalta käsitellään alaluvussa 5.3.2.

Hansén, Aino-Maria (2000) Tulevaisuuden muuttuvat työnkuvat ja työvoiman kehitystrendit graafisella toimialalla. Turun kauppakorkeakoulu, yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Sarja B tutkimusraportteja, B8/ 2000.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaista osaamista graafisen toimialan keskeisimmissä ammateissa lähivuosina tarvitaan ja minkälaiset muutokset ja kehitystrendit ovat alan ammateissa tarvittavan osaamisen taustalla. Tämän lisäksi tutkimuksessa pyritään hahmottelemaan työvoiman kysyntää ja tarjontaa toimialan keskeisimmissä ammateissa. Julkaisun aluksi esitellään graafista alaa Suomessa sekä alan tulevaisuudennäkymiä. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään graafisen alan ammatteja ja muuttuvia osaamisvaateita sekä työvoiman kehitystrendejä. Lopuksi tehdään yhteenveto tuloksista.

Heimonen, Kirsi, Heino, Terhi, Roininen, Samuli, Snellman, Merja, Suorsa-Aarnio, Kaija & Yoken, Tarja (2007) Tanssi ammatiksi? Musiikki-, teatteri- ja tanssialan koulutustoimikunnan tanssijaoston raportti tanssialan tutkintoon johtavasta koulutuksesta. Helsinki: Opetushallitus, moniste 3/ 2007. [WWW-dokumentti.] < http://www.edu.fi/julkaisut/tanssi_amm.pdf > (9.12.2008)

Opetushallituksen musiikki-, teatteri- ja tanssialan koulutustoimikunnan alaisen tanssijaoston tuottaman raportin tavoitteena oli ”lisätä ymmärrystä maassa järjestettävän tanssialan koulutuksen tilasta ja laadusta”. Raportissa keskitytään opetuksen sisältöihin ja paikallisiin opetussuunnitelmiin ja niiden toteuttamisiin. Lisäksi sivutaan oppilaitosten arvioimia aloituspaikka- ja valmistumismääriä. Julkaisussa käsitellään ensin tanssialan työllisyystilannetta ja koulutusta, sitten koulutusportaita ja osaamisen tunnustamista ja tanssialan koulutuksesta valmistuneiden mahdollisuuksia työllistyä perinteisten tanssialan ammattien ohella muun muassa sosiaali- ja terveysalan ammatteihin. Lopuksi esitellään tanssijaoston ehdotukset jatkotoimenpiteiksi.

Kanerva, Anna & Lehikoinen, Kai (2007) Menestyksen jonglöörit – luovien alojen täydennyskoulutus ja sen arvo. Esiselvitys. IADE:n julkaisusarja 1/ 2007. [WWW-dokumentti.] < http://www.iade.fi/midcom-serveattachmentguid-a1b8cc5ec56e11dbb873679276124cd44cd4/menestyksen_jongl----rit.pdf > (9.12.2008)

Suomen taideyliopistojen koulutus- ja kehittämisinstituutin ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiön yhteistyönä tekemässä esiselvityksessä tarkastellaan korkeasti koulutettujen luovien alojen ammattilaisten yliopistollisen täydennyskoulutuksen tarvetta ja sen yhteiskunnallista merkitystä. Julkaisun aluksi tarkastellaan luovien alojen taloudellista merkitystä kansallisen kilpailukyvyn vahvistajana. Luvussa arvioidaan luovien alojen taloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia sekä suomalaisen luovan talouden vahvuuksia ja heikkouksia. Tämän jälkeen käsitellään luovan talouden ammattilaisista taiteilijoita ja heidän asemaansa Suomessa sekä keskustellaan taidealan paradigman muutoksesta, joka koetaan välttämättömäksi ”mikäli taiteilijoiden luovaa osaamista halutaan hyödyntää monipuolisesti kansallisen kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin vahvistajana”. Lopuksi esitetään taiteilijoiden yliopistollisen täydennyskoulutuksen järjestämistä koskevat suositukset ja lisäselvitystarpeet.

Karhunen, Paula & Rensujeff, Kaija (2006) Taidealan koulutus ja työmarkkinat – Ammatillisen koulutuksen määrä ja valmistuneiden sijoittuminen. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta, tutkimusyksikön julkaisuja N: o 31.

Tämä julkaisu on Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikössä vuonna 2002 käynnistetyn ”Taiteilijoiden ammatillinen koulutus” -tutkimusprojektin loppuraportti. Tutkimusprojektin tarkoituksena oli selvittää Suomessa annettavaa taidealan ammatillista koulutusta, erityisesti koulutuksen määrää ja vaikuttavuutta. Tähän loppuraporttiin haluttiin koota sekä Taiteen keskustoimikunnassa että muualla tehtyjen tutkimusten tuloksia. Julkaisussa luodaan ensin katsaus taidealan koulutukseen Suomessa ja käydään sitten läpi eri aineistojen avulla taidealan ammatillista koulutusta sekä koulutusasteittain että taiteenaloittain. Lopuksi esitetään vielä yhteenveto tutkimusprojektin tuloksista.

**Katajisto, Jukka & Lehtinen, Jukka (2002) Selvitys graafisen alan ja viestintäalan ammatillisen peruskoulutuksen määrällisestä tarpeesta. Helsinki: Opetushallitus, Ammatillisen koulutuksen linja, koulutuksen ennakointipalvelut. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.oph.fi/page.asp?path=1,443,3086,3087,3225,3226> > (15.12.2008)**

Opetushallituksen tuottaman selvityksen aluksi tarkastellaan graafisen ja viestintäalan koulutustarjontaa ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen, ammattikorkeakouluopetuksen sekä yliopistotasaisen koulutuksen osalta. Tämän jälkeen käsitellään työvoiman kysyntää ja tarjontaa sekä tutkinnon suorittaneiden sijoittumista ja työllisyyttä. Lopuksi tehdään johtopäätökset ammatillisen peruskoulutuksen tarpeesta erikseen graafisen ja viestintäalan koulutuksen osalta.

**Lagerström, Samu & Mitchell, Ritva (2005) KLEROT I – Taide- ja kulttuurialojen elinkeinorakenteen muutos ja lähitulevaisuuden osaamistarpeet. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore, julkaisuja 9/ 2005. [WWW-dokumentti.] <
http://www.cupore.fi/documents/Cupore_julkaisu_9_2005.pdf > (5.12.2008)**

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli ”paikantaa taide- ja kulttuuritoimintojen elinkeino- ja ammattirakenteen muutosten keskeisiä kehityspiirteitä ja tältä perustalta ennakoida näiden alojen tulevia osaamistarpeita sekä arvioida miten näihin tarpeisiin voitaisiin parhaiten vastata”. Tutkimus oli osa laajempaa ESR-rahoitteista ennakointihanketta KLEROTia. Julkaisussa lähdetään liikkeelle tarkastelemalla taide- ja kulttuurialojen elinkeino-, tuotanto- ja ammattirakenteen

muutosta sekä alojen koulutukseen liittyviä muutoksia valittuina ajanjaksoina. Tämän jälkeen käydään läpi internet-kyselyjen tuloksina saatuja asiantuntija-arvioita kolmen luvun verran. Niistä ensimmäisessä käsitellään arvioita eri alojen muutosprosesseista ja tulevista osaamistarpeista, toisessa arvioita koulutusjärjestelmien toimivuudesta ja kolmannessa arvioita yhteiskunnan yleisistä kehittämishaasteista ja niihin vastaamisesta taiteen ja kulttuurin osa-alueilla. Lopuksi tehdään vielä yhteenvetoa tutkimuksen tuloksista.

**Raittila, Pentti, Olin, Nina & Stenvall-Virtanen Sari (2006) Viestintäkoulutuksen nousukäyrä – monta tietä unelma-ammattiin ja suuriin pettymyksiin. Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet -tutkimusprojektin loppuraportti. Tampere: Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos. Julkaisuja C 40/ 2006. [WWW-dokumentti.] <
http://www.uta.fi/laitokset/tiedotus/viest_ammait/loprapverkoversio.pdf > (14.11.2008)**

Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet -tutkimushankkeen tavoitteena oli arvioida Suomen viestintäalan koulutusta ja ennakoida alan työvoimatilannetta vuosiin 2010-2020 asti. Tutkimuksen kohteena oli viestintäalan tutkintoihin johtava koulutus ammatillisella toisella asteella, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Raportissa lähdetään liikkeelle tutkimuskohteen rajaamisella ja määrittelyllä sekä tarkastelemalla viestinnän koulutusta tutkimusajankohtana tutkinnoittain. Näiden jälkeen kuvataan viestintäalan ja -ammattien kehitystä viime vuosina sekä arvioidaan tulevan vuosikymmenen kehitykseen vaikuttavia trendejä ja reunaehtoja. Näitä tulevaisuuden vaihtoehtoisia kehityslinjoja tarkastellaan ammattiryhmittäin. Lopuksi tehdään vielä yhteenvetoa tuloksista sekä annetaan koulutuspoliittisia suosituksia.

**Tulevaisuusluotain. Verkostoitumisesta voimaa osaamiseen. Loppuraportti. 2006. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto. [WWW-dokumentti.] <
http://www.ek.fi/ek_suomeksi/ajankohtaista/tutkimukset_ja_julkaisut/ek_julkaisuarkisto/2006/18_10_06_Tulevaisuusluotain_final.pdf > (13.1.2009)**

Tulevaisuusluotain on Elinkeinoelämän keskusliitossa EK:ssa toteutettu pitkän aikavälin ennakointihanke. Hankkeessa keskityttiin ennakoimaan teollisuus- ja rakentamistaustaisten klustereiden toimintaympäristön muutoksia ja niiden vaikutuksia vuoden 2015 osaamis- ja koulutustarpeisiin. Tavoitteena oli vaikuttaa koulutussuunnitteluun siten, että yritykset saavat tarvitsemaansa osaavaa henkilöstöä riittävästi. Julkaisun aluksi esitellään hankkeen tavoitteet, sisältö ja menetelmät sekä esitellään kuusi ennakkoinnin kohteena ollutta klusteria. Tämän jälkeen käsitellään tulevaisuusluotaimen visiot vuoteen 2015 sekä annetaan kuvauksia vuonna 2015 tarvittavasta osaamisesta. Lopuksi tarkastellaan vielä uudistuvaa koulutusjärjestelmää ja Education Intelligence -mallia.

**Törhönen, Lauri (2007) Suomen elokuvakoulu – Seurantaselvitys elokuva- ja televisiokoulutuksen kehityksestä vuodesta 2000 ja kehittämisenäkymistä. Helsinki: Opetusministeriön ryhmätömuistioita ja selvityksiä 2007:8. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaissut/2007/liitteet/tr08.pdf?lang=en> > (9.12.2008)**

Opetusministeriö asetti vuonna 1999 toimikunnan, joka teki perusselvityksen korkeakoulutasoisen elokuvakoulutuksen kehitysnäkymistä. Selvityksessä annettujen suositusten mukaisesti koulutusta on koordinoitu ja kehitetty Suomen elokuvakoulut -konsortiossa. Julkaisussa on otettu huomioon

konsortion työn tulokset ja opetusministeriön teettämät selvitykset. Julkaisussa lähdetään liikkeelle tarkastelemalla elokuvakoulutuksen kehitystä Suomessa ja Euroopan laajuisesti. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään elokuvakoulutuksen resursseja, elokuvaa koulutusalanä sekä elokuvakoulutusta osana yliopistolaitoksen kehittämistä. Sitten esitellään ehdotus valtakunnalliseksi elokuvakoulutusprojektiksi ja toimenpiteet ”Suomen elokuvakoulun” toteuttamiseksi. Julkaisun lopussa on case-esimerkkejä, jotka koskevat muun muassa koulutuksen nimikkeitä ja sisältöjä ja elokuvakoulutuksen yhteistä resurssiyksikköä.

Vehmas, Hanna, Kontsas, Matti, Koskinen, Tomi, Kämppi, Katariina & Puronaho, Kari (2005) KLEROT II – Liikunta-alan elinkeinorakenne ja osaamistarpeet. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore, julkaisuja 11/ 2005. [WWW-dokumentti.] < http://www.cupore.fi/documents/CUPORE_11_KLEROT_II_.pdf > (5.12.2008)

Julkaisu sisältää liikuntatoimintojen muutosanalyysit ja niihin perustuvat osaamistarpeen ennakoinnit. Tutkimuksena se oli osa laajempaa ESR-rahoitteista ennakointihanketta KLEROTia. Julkaisussa lähdetään liikkeelle tuomalla esiin eräitä ajankohtaisia suomalaisen yhteiskunnan piirteitä ja esittelemällä liikunnan merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa sekä liikuntakulttuurissa tapahtuneita muutoksia. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään liikunta-alan ammatteja ja alan koulutusta Suomessa. Sitten käydään läpi tutkimusprojektin puitteissa tehdyn selvityksen pohjalta arvioituja työelämän muutoksia liikunta-alalla, kartoitetaan liikunta-alan osaamista ja osaamistarpeita tulevaisuudessa sekä esitellään selvitykseen osallistuneiden asiantuntijoiden arvioita liikunta-alalla työskentelevien koulutuksesta ja koulutustarpeesta. Lopuksi tehdään vielä johtopäätökset.

Toimialakohtaiset strategiat, ohjelmat ja tutkimukset

Arkkitehtuuri

ARKEX. Suomalaisen arkkitehtuuriviennin esiselvitys. Suomen arkkitehtiliitto SAFA. [WWW-dokumentti.] < http://www.safa.fi/archive/255_ARKEX_selvitys_2009.pdf >

Suomen arkkitehtiliiton koordinoiman ja toteuttaman esiselvityksen tavoitteena oli kartoittaa suomalaisen arkkitehtuuriviennin nykytilaa ja kehitystarpeita. Lisäksi esiselvityksen on tarkoitus toimia Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämissuohjelmaan kuuluvan hankkeen perustana. Julkaisun aluksi esitellään perustietoja arkkitehtitoimistoista ja vientitoiminnasta. Sitten käsitellään toimistojen markkinointi- ja vientiosaamista, suomalaisen arkkitehtuuriviennin vahvuuksia ja kehitystarpeita sekä vienninedistämistä koskevien vertailuanalyyysien tulokset. Julkaisun lopuksi tehdään johtopäätökset ja annetaan toimenpideehdotuksia arkkitehtuurialan kansainvälistymistä koskevan strategiatyön tavoitteiksi ja linjauksiksi.

Suomen arkkitehtuuripoliittikka. Valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 17.12.1998. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta ja opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/1999/liitteet/APOLI_SUOMI_xEDM_14_1479_1995x.pdf?lang=fi > (30.10.2008)

Opetusministeriön työryhmien valmisteleva ja Paavo Lipposen I hallituksen hyväksymä valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittinen ohjelma julkaistiin vuonna 1999. Ohjelman avulla valtioneuvosto halusi ”asettaa tavoitteet arkkitehtuuria edistäville julkisen vallan toimenpiteille”. Ohjelman keskeisenä sisältönä käsiteltiin Suomen rakennusperinnön vaalimista, rakennusvarannon arvon ylläpitämistä ja lisäämistä, arkkitehtonisesti korkeatasoisen uudisrakentamisen vahvistamista ja rakennusalan kansainvälisen kilpailukykyyn parantamista. Arkkitehtuuripoliitiikan tavoitteena oli pyrkiä ”parantamaan rakentamisen laatua, luomaan sisältöä kestävästä kehityksen periaatteisiin kaavoituksessa ja rakentamisessa sekä lisäämään avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta”. Ohjelmallisen linjauksen lisäksi julkaisu sisältää toimenpide-ehdotuksia tavoitteiden saavuttamiseksi.

Elokuva ja av-ala

**Elokuvan vientistrategia. Suomen Elokuvasäätiö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.ses.fi/dokumentit/elokuvan%20vientistrategia.pdf> > (30.10.2008)**

Suomen elokuvasäätiö vastaa muun toimintansa ohella myös suomalaisen elokuvan kulttuuriviennistä. Elokuvasäätiön valmisteleva Suomalaisen elokuvan vientistrategia pohjautuu Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelmassa 2006-2010 esitetyille lähtökohdille. Julkaisussa käsitellään suomalaisen elokuvaviennin vision ja strategisten painopisteiden lisäksi elokuvaviennin nykytilaa, viennin tavoitteita ja keskeisiä toimenpiteitä, viennin toimijoita sekä tehdään vientistrategiassa ehdotettujen toimenpiteiden kustannusarvio.

**Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelma 2006-2010. Suomen Elokuvasäätiö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.ses.fi/dokumentit/tavoiteohjelma.pdf> > (30.10.2008)**

Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelma täsmentää ja tarkentaa opetusministeriön julkaisua Audiovisuaalisen politiikan linjat. Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelmassa pyritään ottamaan kantaa kysymyksiin, jotka ovat keskeisiä elokuvan osalta kauden 2006-2010 aikana. Tavoiteohjelman painopisteet olivat samantyyppiset kuin kaudella 2003-2005. Julkaisussa esitellään elokuva-alan nykytilannetta, visio suomalaisen elokuva-alan tilasta vuonna 2010 sekä toimenpiteet elokuva-alan menestyksen tukemiseksi.

**Audiovisuaalisen politiikan linjat. Opetusministeriön julkaisu 2005: 8. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_295_opm08.pdf?lang=fi > (7.1.2009)**

Julkaisu on opetusministeriön audiovisuaalisen alan strategia ja toimintaohjelma. Se on hallituksen strategia-asiakirjan 2004 mukaisesti laadittu kansallinen elokuva- ja televisiopoliittinen ohjelma, jonka toteuttaminen jatkuu vuoteen 2010 saakka. Strategian ja siihen liittyvän toimenpideohjelman tavoitteena oli ”antaa kokonaiskuva moni-ilmeisestä audiovisuaalisesta alasta Suomessa ja asettaa ala pohjoismaiseen, muuhun eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteyteensä”. Samalla pyrittiin hahmottamaan alan kehittämistavoitteita ja toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi. Julkaisun aluksi esitellään audiovisuaalisen alan strategia ja sen jälkeen siirrytään tarkastelemaan audiovisuaalisen politiikan alaa ja toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia

sekä av-alan julkisen tukemisen kansainvälisiä malleja ja rahoitusta. Lopuksi esitellään audiovisuaalisen alan toimintaohjelma.

Suomalaisen elokuvan tavoiteohjelma 2003-2005. Suomen Elokuvasäätiö 11.4.2002.

Suomen elokuvasäätiö asetti kaudelle 2003-2005 kolme tavoitetta. Ensinnäkin haluttiin nostaa suomalaisen, elokuvasäätiön tukeman elokuvatuotannon määrää. Toiseksi haluttiin nostaa suomalaisen elokuvan katsojaosuutta ja kasvattaa suomalaisen elokuvan vientiä. Kolmantena tavoitteena oli panostaa voimakkaasti digitaaliteknologian käyttöönottoon ja uusien liiketoimintamuotojen kehittämiseen pienemmillä paikkakunnilla. Tavoitteiden toteuttamiseksi esitettiin elokuvien tuotannon ja jakelun tukeen käytettävien elokuvasäätiön määrärahojen nostamista. Tavoitelistauksen lisäksi julkaisussa käydään tarkemmin läpi suomalaisen elokuvatuotannon nykytilaa ja tehdään ehdotuksia kullekin momentille suunnatun julkisen rahoituksen määrästä.

Alueellisen audiovisuaalisen toiminnan kehittäminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005: 42. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_262_tr42.pdf?lang=fi > (25.11.2008)

Opetusministeriön vuonna 2005 asettaman alueellisen audiovisuaalisen politiikan kehittämistyöryhmän tehtävänä oli selvittää, ”millä keinoin alueellista elokuva- ja audiovisuaalista toimintaa voidaan kehittää, millaisia rahoitusrakenteita alueilla tarvitaan alueellisen audiovisuaalisen tuotanto- ja kulttuuritoiminnan vahvistamiseksi muissa kuin oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteydessä olevissa toimipaikoissa ja toimipisteissä sekä tutkia millainen yhteistyömuoto eri toimijoiden välillä parhaiten edistäisi alueellisen toiminnan vaikuttavuutta”. Julkaisun aluksi esitellään audiovisuaalista toimintaympäristöä ja alueellisen toiminnan lähtökohtia sekä luodaan katsaus alueellisten elokuvakeskusten toimintaan. Tämän jälkeen tarkastellaan audiovisuaalisten tuotantokeskusten ja elokuvakomissioiden toimintaa sekä yleistä taloudellista viitekehystä ja alueellisen toiminnan rahoitusta. Lopuksi esitellään alueellisten toimijoiden tulevaisuuden visiot ja tehdään toimenpide-ehdotuksia audiovisuaalisen toiminnan kehittämiseksi.

Hemilä, Hanna (2004) Karikot ja menestystarinat kansainvälisissä elokuva-alan yhteistuotantohankkeissa. Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK. [WWW-dokumentti.] < <http://www.ses.fi/dokumentit/karikot%20ja%20menestys.pdf> > (11.11.2008)

Suomen Elokuvasäätiö ja AVEK toteuttivat selvityksen, jonka päämääränä oli kartoittaa tuottajien näkemyksiä ja kokemuksia kansainvälisistä elokuva-alan yhteistuotannoista. Erityisesti haluttiin selvittää koettujen etujen ja haittojen välinen hyötysuhde sekä onnistuneiden yhteistuotantojen menestystekijöitä ja, toisaalta, toistuvia ongelmia, joihin tuottajat olivat törmänneet. Julkaisussa esitellään selvitystyön tulokset.

Kotimaisen elokuvan yleisöt -tutkimus. Suomen elokuvasäätiö tammikuu 2008. [WWW-dokumentti.] < <http://www.ses.fi/dokumentit/Kotimaisen%20elokuvan%20yleis%F6t%20tutkimus.pdf> > (30.10.2008)

Tutkimusyritys Parametra toteutti Suomen elokuvasäätiön toimeksiannosta tutkimuksen, jossa selvitettiin katselutottumuksia ja elokuvien katselua eri jakelukanavissa. Lisäksi selvitettiin, minkälainen on suomalaisten mielikuva kotimaisesta elokuvasta, mitkä ovat elokuvaan lähtemisen esteet ja mikä on sopiva elokuvalipun hinta. Julkaisu esittelee tutkimuksen tuloksia.

**Remes, Keijo (2008) Verotuksen perusteet elokuva-alan yrittäjille. Helsinki: Suomen elokuvasäätiö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.ses.fi/dokumentit/Verotuksen%20perusteet%20elokuva-alan%20yritt%E4jille.pdf> >
(3.11.2008)**

Tämä vero-opas on tehty Suomen elokuvasäätiön toimeksiannosta ja se on suunnattu erityisesti elokuva- ja muiden taidealojen yrittäjille. Julkaisussa käsitellään verotusasioita aihealueittain. Julkaisun alalukujen aiheita ovat muun muassa ennakonpidätys, arvonlisäverotus, elinkeinon verotus ja varainsiirtoverotus.

**Toivonen, Timo (2001) Ars Cara – Audiovisuaalisen alan tukeminen, investointinäkökulma. Turku: Turun kauppakorkeakoulu, Mediaryhmä. [WWW-dokumentti.] <
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_397_arscara.pdf?lang=fi >**

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kotimaiseen elokuvatuotantoon ja riippumattomaan televisiotuotantoon suuntautuvien investointien tehokkuutta ja vaikutuksia. Tutkimuksessa otettiin huomioon sekä Suomen kansallinen että eurooppalaisten organisaatioiden tarjoama tuki ja toimenpiteet, ja oletettiin valitun tutkimusnäkökulman mukaisesti tuotosten kasvavan panosten kasvua nopeammin. Julkaisussa lähdetään liikkeelle kuvaamalla audiovisuaalisen toimialan rakennetta ja tuotannon tukea Suomessa, alan edistämistoimenpiteitä Euroopan tasolla, sekä tehdään tukien ja toimenpiteiden vertailu Pohjoismaiden kesken. Tämän jälkeen analysoidaan audiovisuaalisen alan yrityksiä taloudellisten tunnuslukujen avulla sekä esitetään kolme elokuvatuotannon skenaariota. Lopuksi esitetään vielä johtopäätökset.

**Törhönen, Lauri (2008) Suomen Elokuva – Finlands Film. Selvitys elokuvan julkisesta rahoitusjärjestelmästä. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008: 29. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/tr29.pdf?lang=fi> >
(7.1.2009)**

Selvityksen tavoitteena oli arvioida suomalaisen elokuvatuotannon ja -kulttuurin julkisen rahoitusjärjestelmän rakennetta ja toimivuutta, tehdä ehdotuksia alan tukijärjestelmän ja Suomen elokuvasäätiön toiminnan kehittämiseksi sekä valtion toimenpiteiksi elokuvan ja muun kuvaohjelman valmistamisen ja jakelun tukemiseksi ja elokuvakulttuurin edistämiseksi. Julkaisun aluksi esitellään selvityksen taustaa ja selvitysprosessia sekä suomalaista elokuvaa taiteenalana. Julkisen rahoituksen ja organisaatiomuutosten lisäksi uudistusehdotuksissa käsitellään muun muassa elokuva-alalle kohdistettavia verohelpotuksia. Lopuksi esitetään tiiviissä muodossa kaikki uudistusehdotukset ja toimenpiteet.

**Venäläinen, Taru (toim.) (2004) Matkalla maailmalle – Kokemuksia suomalaisen elokuvan kansainvälisestä myynnistä. Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK ja Suomen elokuvasäätiö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.ses.fi/dokumentit/Matkalla%20maailmalle%20screen2.pdf> > (25.11.2008)**

Kartoituksen avulla haluttiin selvittää sitä, kuinka suomalaista elokuvaa myydään maailmalla. Kartoituksen avulla pyritään tuottamaan tietoa käytännöistä ja kokemuksista, joita sekä myyjillä että tuottajilla on itse prosessista. Julkaisu esittelee haastattelututkimuksen tulokset.

**Vilhunen, Jukka (2008) Elokvatuotannon rahoitusrakenteen vahvistaminen. Suomen Elokuvasäätiö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.ses.fi/dokumentit/Kotimaisen%20elokuvan%20yleis%20B6t%20tutkimus.pdf> > (31.10.2008)**

Tämä selvitys on tehty Suomen elokuvasäätiön toimeksiannosta ja sen kohteena oli pitkien näytelmäelokuvien rahoitusrakenne. Tavoitteena oli ensinnäkin selvittää miksi yksityissektorin sijoittajat eivät ole kiinnostuneita rahoittamaan elokuvatuotantoa ja millä keinoilla sijoittamista voitaisiin lisätä. Tämän lisäksi haluttiin selvittää mahdollisuuksia tukea elokuvatuotantoa julkisen sektorin harjoittaman pääomasijoittamisen kautta. Julkaisussa käsitellään ensin pitkien näytelmäelokuvien rahoitusrakennetta ja sen jälkeen siirrytään tarkastelemaan pääomasijoittajia, julkisen sektorin rahoitusyhtiöitä ja alueellisia audiovisuaalisen tuotannon rahoittajia elokuvien rahoituksen kannalta. Lopuksi esitetään johtopäätökset.

Esittävät taiteet

**Purovaara, Tomi (2007) Suomalaisen sirkustaiteen vientistrategia vuosille 2008-2010. Sirkuksen tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.sirkusinfo.fi/files/pdfs/SuomalaisenSirkuksenVientistrategia.pdf> > (31.10.2008)**

Sirkustaiteen vientistrategia -julkaisu sisältää vision suomalaisen sirkuksen tilasta vuonna 2010, kuvauksen sirkuksen viennin nykytilanteesta, vientitoiminnan tavoitteet vuoteen 2010 mennessä, toimenpiteet viennin edistämiseksi sekä kuvauksen viennin toteuttajista ja työnjaosta.

**Teatterin vientistrategia 2007-2012. Teatterin tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.teatteri.org/uutiset/uutispohja02.html> > (3.11.2008)**

Teatterin tiedotuskeskuksen laatima Teatterin vientistrategia 2007-2012 –julkaisu sisältää teatterin viennin vision vuodelle 2012 sekä kuvaukset teatterin viennin nykytilanteesta, viennin tavoitteista vuoteen 2012 mennessä, toimenpiteistä vision toteuttamiseksi ja strategian toteutumisen seurannasta ja mittareista. Lopuksi tehdään yhteenveto teatterin viennin toteuttajista ja työnjaosta sekä esitellään teatteriviennin budjettia.

**Tanssitaiteen vientistrategia 2007-2011. Tanssin tiedotuskeskus. [WWW-dokumentti.] <
http://www.danceinfo.fi/files/info/tanssitait_vientistrategia.pdf > (3.11.2008)**

Tanssitaiteen vientistrategiatyöstä vastasi Tanssin Tiedotuskeskus. Tanssitaiteen vientistrategia 2007-2011 -julkaisussa esitetään tanssitaiteen viennin visio ja keskeiset tavoitteet vuosille 2007-

2011. Tämän lisäksi julkaisussa käsitellään tanssitaiteen markkinatilannetta, tanssitaiteen alan ja viennin liiketoimintamalleja ja ansaintalogiikkaa, toimenpiteitä esitetyn vision toteuttamiseksi sekä strategian toteutumisen seurantaa ja mittareita.

Cantell, Timo (2003) Nykytanssin yleisöt – Tutkimus Tanssiareena 2000-festivaalin kävijöistä. Taiteen keskustoimikunta, tilastotietoja taiteesta nro 31.

Tanssin tiedotuskeskuksen tilaamassa tutkimuksessa selvitettiin suomalaisen nykytanssiyleisön koostumusta. Tutkimuksen aineisto kerättiin Tanssiareena 2000 -nykytanssifestivaalilla. Tutkimuksen avulla hankittiin tietoa yleisön suhteesta tanssiin ja nykytanssia koskevista käsityksistä sekä siitä, kenen kanssa esityksissä käydään ja mistä esityksiä koskevaa informaatiota saadaan. Lisäksi selvitettiin laajemmin tanssiyleisön kulttuuriharrastuneisuutta ja tanssifestivaalivierailuun liittyviä taloudellisia kysymyksiä. Julkaisu esittelee tutkimuksen tulokset.

Karhunen, Paula (2006) Tanssin ja teatterin koulutuksesta työelämään – Kyselytutkimus ammatillisen ja ammattikorkeakoulututkinon suorittaneista. Taiteen keskustoimikunta, tilastotietoja taiteesta nro 36.

Tämä tutkimusraportti sisältää toisen asteen ja ammattikorkeakoulun teatteri- ja tanssialan ammattitutkintojen suorittaneille tehdyn kyselytutkimuksen tulokset. Kyselytutkimus tehtiin osana Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikössä toteutettua ”Taiteilijoiden ammatillinen koulutus” - tutkimusprojektia. Tutkimusraportissa esitellään ensin tanssialan ja sitten teatterialan kyselyn tulokset. Tutkimuksessa pyrittiin kartoittamaan molempien alojen osalta muun muassa valmistuneiden määrää, koulutusvalintoja ja jatkokoulutus suunnitelmia sekä työhistoriaa ja näkemyksiä työtilanteesta. Lopuksi tehdään johtopäätöksiä saatujen tulosten perusteella.

Lakso, Sari (2005) Kutsumuksen hinta – STTL:n jäsentutkimus 2004. Suomen tanssitaiteilijain liitto. [WWW-dokumentti.] < www.teme.fi/sttl/liitteet/nyt/kutsumus.doc > (20.1.2009)

Suomen Tanssitaiteilijain Liiton hallitus teki vuonna 2004 päätöksen jäsenistölleen suunnattavasta kyselystä. Kyselyn avulla haluttiin selvittää tanssitaiteilijoiden työhön, työskentelyolosuhteisiin ja työsuhteiden laatuun liittyviä tekijöitä sekä jatko- ja täydennyskoulutuksen ja uudelleen koulutuksen tarvetta. Tavoitteena oli kartoittaa tanssin osa-alueita, joilta puuttuu tarkennettua tutkimustietoa. Tällaisia osa-alueita olivat freelancereiden ja määräaikaisten työsuhteiden määrä ja laatu sekä vapaan kentän tanssi tuotteen budjetit ja tuotetuissa tehdyn palkattoman työn määrä. Julkaisun aluksi käydään läpi hankkeen tavoitteita, tutkimuksen toteutukseen liittyviä asioita sekä aiheesta aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia. Tämän jälkeen esitellään kyselytutkimuksen tulokset.

Kirjallisuus ja kustannustoiminta

Kulttuurivientistrategia: Kirjallisuusvienti. Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus FILI. [WWW-dokumentti.] < <http://www.finlit.fi/fili/fi/fili/toiminta/kirjallisuusvientistrategia.html> > (17.9.2008)

Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus FILI laati kirjallisuusviennin strategian. Strategiassa esitellään vientitoiminnan visiota ja strategisia painopisteitä sekä kuvataan kirjallisuuden viennin

nykytilannetta ja esitellään toimenpiteet vision toteuttamiseksi, aikataulu, budjetti ja työnjako sekä strategian toteutumisen seurannan järjestäminen.

**Jokinen, Heikki (2001) Tuolien välistä omalle pallille – sarjakuva valtion taidehallinnossa. Opetusministeriö, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston julkaisusarja. Nro 14/ 2001. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2001/liitteet/tuolienvalista.pdf?lang=fi> > (13.1.2009)**

Selvityksen tarkoituksena oli etsiä keinoja, joilla sarjakuva voitaisiin liittää muiden taiteiden lailla tasa-arvoisena taidehallinnon tukitoimien piiriin. Selvitys tehtiin valtion muotoilutoimikunnan toimeksiannosta. Sarjakuvien tekijöiden ja julkisen tukijärjestelmän lisäksi julkaisussa käsitellään sarjakuvien julkaisua ja levitystä Suomessa sekä sarjakuva-alan koulutuksen tilaa. Julkaisun lopussa esitellään joukko toimenpide-ehdotuksia.

Pönni, Veijo (toim.) (2006) Suomalaisen painoalan kilpailukyky. Turun kauppakorkeakoulu, yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Sarja B tutkimusraportteja, B3/ 2006.

Selvityksen tavoitteena oli luoda katsaus toimialan kilpailukyvyyn osatekijöihin ja hahmotella niiden pohjalta mahdollisia tulevaisuuden skenaarioita. Julkaisun aluksi tarkastellaan suomalaisen painoalan rakennetta ja taloudellista tilaa sekä painoalan toimintaympäristöä ja sen haasteita. Tämän jälkeen käsitellään strategiaa ja henkilöstön osaamista kilpailun kannalta sekä luodaan kuva painoalasta asiantuntijahaastattelujen tulosten pohjalta. Lopuksi esitellään suomalaisen painoalan kohdemarkkinoiden maakohtaiset analyysit, painoalan swot-analyysi sekä tulevaisuuden skenaarioita.

Saarinen, Lauri, Joensuu, Juri & Koskimaa, Raine (toim.) (2001) Kirja 2010 – kirja-alan kehitystrendit. Jyväskylän yliopisto, Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja.

Selvityksessä pyritään luomaan katsaus kirja-alan digitalisoituvaan tulevaisuuteen. Julkaisussa esitellään ensin keskeiset käsitteet ja siirrytään sen jälkeen tarkastelemaan kirjojen tuotantoketjun toimijoita, kirjamarkkinoita Suomessa ja ulkomailla, julkisen päätöksenteon vaikutuksia kirja-alan toimintaedellytyksiin, tekijänoikeuksia sekä esitellään kirja-alan skenaariot. Skenaarioiden yhteydessä käydään läpi kirja-alan swot-analyysi sekä tehdään toimenpidesuosituksia.

**Stockmann, Doris, Bengtsson, Niklas & Repo, Yrjö (2005) Kirja Suomessa. Tekijöistä lukijaan – kirja-alan tukitoimet ja kehittäminen. Päivitys 2005. Helsinki: Opetusministeriö. [WWW-dokumentti.] <
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2000/liitteet/opm1_syksy2005_v3.pdf?lang=fi > (5.1.2009)**

Opetusministeriö antoi toimeksi kirja-alan nykytilaa ja alan kehittämistä koskevan selvityksen laatimisen maaliskuussa vuonna 1999. Selvitystyön tavoitteena oli kartoittaa kirjojen julkaisu- ja jakelujärjestelmät Suomessa sekä julkisen ja yksityisen sektorin taloudelliset tukitoimet kirja-alalle. Lisäksi kartoitettiin kirja-alan tilastointia, tutkimusta, koulutusta, tiedonvälitystä ja lukemisharrastuksen edistämistä sekä näiden toimintojen rahoitusta. Mainittuja asioita pyrittiin myös vertailemaan muihin Pohjoismaihin ja EU-maihin. Vuonna 2000 ilmestyneen julkaisun

viimeisin päivitys on vuodelta 2005. Julkaisussa lähdetään liikkeelle kirja-alan kuvauksella ja määrittelyllä, jonka jälkeen siirrytään tarkastelemaan kirjojen julkaisua ja jakelua. Tämän jälkeen käsitellään kirjojen kulutusta, lukutaitoa, valtion tukitoimia sekä kuntien, yksityisen sektorin ja kansainvälistä tukea kirjallisuudelle. Lopuksi tarkastellaan vielä kirja-alan kehittämistä koulutuksen ja tutkimuksen puitteissa sekä luodaan katsaus tulevaisuuden muutostekijöihin.

Kulttuurimatkailu

Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen – Esitys toimintaohjelmaksi 2009-2013. Helsinki: Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008: 34. [WWW-dokumentti.] < <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/tr34.pdf?lang=fi> > (10.12.2008)

Opetusministeriö asetti syyskuussa vuonna 2007 työryhmän kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen edistämistä varten. Tavoitteeksi tuli ”luoda toiminnalle edellytyksiä sekä aktivoida ja tukea tuotteistamiseen liittyviä kehittämistoimia”. Toimeksiannossa ryhmää pyydettiin laatimaan esitys toimintaohjelmaksi, joka perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen Suomen matkailupolitiikasta, Suomen matkailustrategiaan vuoteen 2020 ja esitykseen Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi vuosiksi 2007-2011. Julkaisun aluksi käsitellään toimintaohjelman lähtökohtia, suomalaisten ja toisaalta Suomessa matkailevien suomalaisten ja ulkomaalaisten kulttuurin kulutuksen nykytilaa sekä tehdään kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen swot-analyysi. Tämän jälkeen esitellään varsinaiset kehittämistoimet käytännön toimenpide-ehdotuksineen.

Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 & Toimenpideohjelma vuosille 2007-2013. KTM Julkaisuja 21/ 2006. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö. [WWW-dokumentti.] < [http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/3D61DB118241A034C22571800022FEC4/\\$file/jul21elo_2006_netti.pdf](http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/3D61DB118241A034C22571800022FEC4/$file/jul21elo_2006_netti.pdf) > (7.1.2009)

Julkaisu koostuu kahdesta osasta: matkailustrategiasta ja konkreettisemmasta matkailun toimenpideohjelmasta vuosille 2007-2013. Julkaisun aluksi esitellään matkailustrategian laadinnan taustaa sekä varsinainen strategia. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään toimenpideohjelman sisältämiä ehdotuksia. Lopuksi esitellään vielä toimet strategian arvioimiseksi, seurannan ja päivityksen järjestämiseksi sekä strategian tiedotussuunnitelma.

Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen matkailupolitiikasta. 21.12.2006. Kauppa- ja teollisuusministeriö. [WWW-dokumentti.] < http://www.tem.fi/files/17088/Vn_periaatepaatos_Suomen_matkailupolitiikasta_fi_doc.pdf > (7.1.2009)

Julkaisussa esitetään ne matkailupolitiikan linjaukset, jotka tarvitaan matkailun kasvun nopeuttamiseksi ja alan kilpailukyvyn parantamiseksi. Julkaisun aluksi esitetään matkailupolitiikan visio, arvot, strategiset päämäärät, kasvutavoitteet vuoteen 2013 sekä strategiset painopistealueet. Tämän jälkeen käsitellään lähemmin toimenpiteitä matkailupolitiikan tavoitteiden toteuttamiseksi. Julkaisun lopusta löytyy liitteenä taustamuistio matkailun nykytilasta ja kehittämisen tavoitteista.

**Kiviluoto, Saara, Saarinen, Jarkko & Tuohino, Anja (2008) Suomalaisen kulttuurin näkyminen ulkomaalaisten matkanjärjestäjien matkaesitteissä. MEK A: 157 2008. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus. [WWW-dokumentti.] <
[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/8483ebed85734fbcc225745d003a0a4b/\\$FILE/A157%20Suomalaisen%20kulttuurin%20n%C3%A4kyminen.pdf](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/8483ebed85734fbcc225745d003a0a4b/$FILE/A157%20Suomalaisen%20kulttuurin%20n%C3%A4kyminen.pdf) >
(20.1.2009)**

Tutkimuksessa haluttiin tarkastella suomalaisen kulttuurin näkymistä ulkomaalaisten matkanjärjestäjien markkinointimateriaaleissa. Tutkimuksen avulla pyrittiin paikkaamaan kulttuuriviennin kehittämisohjelman yhteydessä todettuja puutteita kansainvälisiä matkailijoita ja kansainvälistä kysyntää koskevassa tietopohjassa. Julkaisun aluksi esitellään tutkimuksen teoreettinen tausta sekä määritellään keskeiset käsitteet. Metodologisen osion jälkeen siirrytään esittelemään tutkimuksen tulokset. Julkaisun lopuksi tehdään yhteenveto ja ehdotetaan jatkotutkimusaiheita.

**Laitinen, Taina (2007) Itä-Suomen tapahtumamatkailun toimintakenttä ja kehittämisen kohteet. Esitys tapahtumamatkailun kehittämiskokonaisuudeksi lähtökohtana Itä-Suomi -ohjelman M9: East Side Story. Joensuu: Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskus, Joensuun yliopisto. [WWW-dokumentti.] <
http://mot.joensuu.fi/media/matkailu/ESS/eastsidestory_tauustaselvitys_final300407.pdf >
(10.12.2008)**

Kainuun, Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Karjalan maakuntien vuonna 2005 valmisteleman Itä-Suomi -ohjelman tavoitteena oli hakea Itä-Suomen myönteistä kehitystä vauhdittavia makrohankkeita ja toimintamalleja. Yhdeksi myönteistä kehitystä vaikuttavaksi osa-alueeksi ohjelmassa nostettiin tapahtumamatkailu, jonka kehittämistä varten perustettiin makrohanke M9 East Side Story. Tämä julkaisu on taustaselvitys East Side Story -hankekokonaisuutta varten. Julkaisun aluksi esitellään hanketta, jonka jälkeen siirrytään tarkastelemaan tapahtumaliiketoimintamalleja ja rahoitusta. Tämän jälkeen käsitellään tapahtumaa matkailutuotteena, tapahtumien aluetaloudellista merkitystä sekä kulttuuritapahtumien kehittämistä. Lopuksi tehdään vielä yhteenveto taustaselvityksen tuloksista.

**Mikkonen, Jenni, Ristolainen, Katja & Taskinen, Heidi (2008) Itäsuomalaisten tapahtumien asiakasprofiilit ja aluetaloudellinen vaikuttavuus. ESS vaikuttaa – tapahtumien arviointihankkeen tutkimusraportti. Joensuu: Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitoksen julkaisu n:o 1. Joensuun yliopisto. [WWW-dokumentti.] <
http://mot.joensuu.fi/media/matkailu/ESS/ess_vaikuttaa_tutkimusraportti2008.pdf >
(10.12.2008)**

Julkaisu on ESS vaikuttaa -tapahtumien ja vaikutusten arviointihankkeen tutkimusraportti. Hankkeen tarkoituksena oli tehdä pilottiversio arviointimenetelmästä, jolla voidaan vertailukelpoisesti mitata tapahtumien taloudellisia, sosiaalisia sekä kulttuurisia vaikutuksia. Tutkimuksessa selvitettiin 12 itäsuomalaisen tapahtuman kulttuurisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia sekä tapahtumien asiakasprofiileja. Tutkimuskohteena oli 10 kulttuuritapahtumaa ja kaksi verrokkitapahtumaa. Julkaisussa tarkastellaan ensin kulttuurimatkailun ja tapahtumamatkailun käsitteitä, käydään läpi tapahtumien aluetaloudellisista vaikutuksista aikaisemmin tehtyä tutkimusta ja esitellään ESS vaikuttaa -tutkimuksen lähtökohdat. Näiden

jälkeen siirrytään käsittelemään tutkimuksen tuloksia sekä tapahtumakohtaisesti että kokonaisuutena tapahtumien kävijäprofiilien ja taloudellisten ja sosiokulttuuristen vaikutusten osalta. Lopuksi tehdään yhteenveto tuloksista ja annetaan jatkotoimenpide-ehdotuksia vaikuttavuustutkimuksen toteuttamiseen.

Toivonen, Timo & Ylätaalo, Hanna (2004) Pimeää keskiaikaa keskellä kesää – Turun keskiaikaisten markkinoiden kävijätutkimus. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, Sarja Keskusteluja ja raportteja 12: 2004. [WWW-dokumentti.] < http://info.tse.fi/julkaisut/Kr/Kre12_2004.pdf > (10.12.2008)

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaista yleisöä kävi kesäkuussa 2004 Turussa järjestetyillä Keskiaikaisilla markkinoilla. Erityisesti kiinnitettiin huomiota kävijöiden sosiodemografisiin piirteisiin, heidän toimintaansa markkinoilla ja heidän markkinoita koskeviin mielipiteisiinsä. Keskiaikaisten markkinoiden lisäksi tutkittiin myös yleisemmin Turkuun suuntautuvan matkailun piirteitä. Tutkimus oli osa kansainvälistä, kulttuurimatkailua käsittelevää tutkimushanketta. Julkaisussa esitellään haastattelututkimuksen tulokset.

Tuominen, Telle (2008) Matkailu- ja kulttuuripalveluiden tuotekehitysoasaaminen Turun korkeakouluissa. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 42. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. [WWW-dokumentti.] < <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522160478.pdf> > (23.2.2009)

Matkailu- ja elämystuotannon osaamisklusterin Turun osaamiskeskuksen tilaaman kartoituksen tavoitteena oli ”kerätä tietoa matkailu- ja kulttuuripalvelujen tuotteistamiseen/tuotekehitykseen/tuotantoon liittyvästä osaamisesta ja hankekokemuksesta Turun korkeakouluissa”. Pää tavoitteen alla etsittiin vastauksia siihen keitä ovat korkeakoulujen henkilöt, joilla on kokemusta matkailu- ja kulttuuripalveluiden tuotekehitykseen liittyvästä opetuksesta, tutkimuksesta sekä hanketyöstä, mitä aihealueeseen liittyviä tutkimuksia, hankkeita, projekteja ja opintokokonaisuuksia on viime vuosina ollut käynnissä Turun korkeakouluissa sekä mitä osaamista pidetään oleellisena kehitettäessä tai tuotteistettaessa tai tuotettaessa matkailu- ja kulttuuripalveluja. Julkaisussa esitetään selvityksen tulokset erikseen jokaisen korkeakoulun osalta.

Vanhamäki, Susanna (2008) Suomalainen kulttuuritarjonta kansainvälisille markkinoille – matkailun alueorganisaatioiden näkökulma. MEK A:159. Helsinki: Matkailun edistämiskeskus. [WWW-dokumentti.] < [http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/94254758af596d67c225746000363a7e/\\$FILE/A159%20Suomalainen%20kulttuuritarjonta%20kvmarkkinoille.pdf](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/94254758af596d67c225746000363a7e/$FILE/A159%20Suomalainen%20kulttuuritarjonta%20kvmarkkinoille.pdf) > (2.1.2009)

Tutkimusraportissa pyrittiin selvittämään suomalaisten matkailun alueorganisaatioiden kansainvälistä kulttuuritarjontaa sekä kartoittamaan minkälaista yhteistyö kulttuuri- ja matkailualojen välillä on. Raportti liittyy opetusministeriön julkaiseman Suomen kulttuuriviennin kehittämissuunnitelman tavoitteisiin. Julkaisun aluksi esitellään tutkimuksen teoreettinen tausta ja sen jälkeen käsitellään tutkimuksen tulokset: esiteaineiston analyysi, verkkosivuanalyysi sekä matkailun alueorganisaatioille tehdyn kyselyn tulokset. Lopuksi tehdään yhteenveto tuloksista sekä ehdotetaan jatkotutkimusaiheita.

Kuvataide ja taidemarkkinat

Karo, Marko (2007) Koordinaatteja tilassa ja ajassa – kuvataide ja kulttuurivaihto 2008-2012. Finnish Fund for Art Exchange (FRAME). [WWW-dokumentti.] < <http://www.frame-fund.fi/files/pdf/2009/publications/koordinaattejatilassajaajassa.pdf> > (27.4.2009)

Näyttelyvaihtokeskus FRAME käynnisti vuonna 2006 kartoitustyön kansainvälisen kulttuurisen vuorovaikutuksen nykytilanteesta ja kehittämismahdollisuuksista kuvataiteen alueella. Selvityksen tavoitteena oli paikantaa ”kulttuurivientiin liittyviä ongelmakohtia kuvataiteen kentän erilaisten toimijoiden näkökulmasta sekä tehdä toimenpide-esityksiä monimuotoisten kuvataiteen toimintaedellytysten, kansainvälisen osallistuvuuden ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen turvaamiseksi ja edistämiseksi”. Julkaisu sisältää Kuvataide 2012 -vision, kuvauksen asioiden nykytilasta sekä strategian vuosille 2008-2012. Lisäksi julkaisussa tarkastellaan kuvataiteen paikkaa visuaalisessa kulttuurissa, kulttuurivaihdon toimijoita, kuvataiteen rahoitusta sekä tehdään lopuksi johtopäätökset.

Jyrämä, Annukka (1999) Contemporary Art Markets: Structure and Practices. A Study on Art Galleries in Finland, Sweden, France and Great Britain. Helsinki: Helsinki School of Economics. Academic Dissertation.

Väitöskirjatutkimuksen tavoitteena oli tuottaa laaja kuvaus ja analyysi nykytaiteen markkinoista neljässä Euroopan maassa. Tutkimus käsittelee taidekentän rakennetta, nykytaidegallerioiden toimintatapoja ja galleristeilta vaadittavia kompetensseja Suomessa, Ruotsissa, Ranskassa ja Isossa-Britanniassa. Julkaisun aluksi käydään läpi keskeistä käsitteistöä sekä tutkimuksen taustateoriat. Metodologisen osion jälkeen käsitellään tutkimuksen tulokset.

Laitinen-Laiho, Pauliina (2001) Kotimaiset taidemarkkinat 1980- ja 1990-luvulla. Turku: Turun yliopiston julkaisuja, sarja C osa 173. Väitöskirja.

Väitöskirjatutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä kulttuuriset ja taloudelliset tekijät vaikuttivat kotimaisten taidemarkkinoiden kehittymiseen 1980- ja 1990-luvulla. Tutkimus kohdistuu kuvataiteeseen, johon on tässä sisällytetty maalaukset, veistokset, grafiikka, valokuvat ja installaatiot. Julkaisun aluksi esitellään taustaa tutkittavalle ajankohdalle sekä kerrotaan teoreettisista lähtökohdista ja tutkimuksen metodologiasta. Tämän jälkeen tarkastellaan 1980- ja 1990-luvun tapahtumia lehtikirjoitusten ja haastattelujen perusteella kahdessa luvussa. Seuraavissa kahdessa luvussa kuvataan taidemaailman erityispiirteitä käsittelemällä taiteen myyntiä ja taidetta sijoituskohteena. Lopuksi esitetään yhteenveto tuloksista. Laitinen-Laiho on päivittänyt taidemarkkinoita koskevia tietoja teokseen *The International Art Markets* (2008) kirjoittamassaan artikkelissa.

Käsityö

Käsillä yrittäminen – käsityöalan yrittäjyyden kehittämisstrategia 2007-2013. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö, julkaisuja 36/ 2006. [WWW-dokumentti.] < [http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/E2A6A8ACB8F13A00C225720C0020C7C0/\\$file/jul36_2006_netti.pdf](http://julkaisurekisteri.ktm.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/E2A6A8ACB8F13A00C225720C0020C7C0/$file/jul36_2006_netti.pdf) > (13.1.2009)

Kauppa- ja teollisuusministeriö perusti eri hallinnonalojen edustajista koostuvan työryhmän, jonka tavoitteiksi määriteltiin käsityöalan yritystoiminnan edistäminen, käynnistettävien toimenpiteiden koordinointi ja keskinäisen tiedonvaihdon tehostaminen. Työryhmän työ oli jatkoa käsityöalan toimintaedellytyksiä ja edistämismahdollisuuksia selvittäneelle Sitran tutkimushankkeelle. Julkaisussa esitellään työryhmän valmisteleva käsityöalan yritystoiminnan visio sekä kehittämistoimenpiteitä vision kuvaaman tilanteen saavuttamiseksi. Lisäksi tarkastellaan käsityöyrittäjyydestä Suomessa tehtyä tutkimusta, esitellään case-esimerkkinä käsi- ja taideteollisuusalan yritystoiminnan edistämiseksi tehtyjä toimenpiteitä Irlannissa sekä käydään läpi kahden sähköpostikyselyn tuloksia.

Kälviäinen, Mirja (toim.) (2005) Käsityö – yrittäjyys – hyvinvointi – Uusia liiketoimintapolkuja. Kauppa- ja teollisuusministeriö, julkaisuja 9/ 2005. Elinkeino-osasto. [WWW-dokumentti.] < [http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/7387C9AE067D33D0C2256FF1003FCDCB/\\$file/jul9t_ouko_2005_netti.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/7387C9AE067D33D0C2256FF1003FCDCB/$file/jul9t_ouko_2005_netti.pdf) > (14.11.2008)

Tämän kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiannosta valmistellun selvityksen tavoitteena oli tarkastella käsityöyrittäjyyden uusia liiketoimintamahdollisuuksia erityisesti hyvinvointialalla sekä selvittää keinoja käsityöalan kannattavuuden parantamiseksi. Julkaisussa lähdetään liikkeelle esittelemällä hyvinvointikäsityön käsitettä ja hyvinvointikäsityön konseptiin liitettävissä olevia tuotteita ja palveluja ja niiden tuottamiseen liittyvää verkostoitumista. Tämän jälkeen julkaisussa tarkastellaan aihetta eri näkökulmista. Näkökulmia ovat muun muassa käsityön kuluttamiseen liittyvät hyvinvointikokemukset, palvelutoiminta ohjaamisen ja asiakkuuden näkökulmasta, historiaharrastus ja live-roolipelaaminen hyvinvointikäsityön muotona sekä hyvinvointikäsityön liiketoimintamahdollisuuksia rinnakkaisilla toimialoilla, kuten matkailualalla. Lopuksi käsitellään vielä selvitystyön päätteeksi järjestetyn innovaatioleirin tuloksia.

Lith, Pekka (2005) Käsityöyrittäjyys Suomessa 2000-luvulla – yritykset ja alan keskeiset kehityslinjat. Kauppa- ja teollisuusministeriö, julkaisuja 10/ 2005. Elinkeino-osasto. [WWW-dokumentti.] < [http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/35CE2977AB29F24DC2256FF5002B9EEB/\\$file/jul10elo_2005.pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/ktmjur.nsf/All/35CE2977AB29F24DC2256FF5002B9EEB/$file/jul10elo_2005.pdf) > (14.11.2008)

Selvityksen tarkoituksena oli tuottaa kauppa- ja teollisuusministeriölle yritys- ja elinkeinopolitiikan valmistelun tueksi käsityötoimialan yrityksiä ja yrittäjiä käsittelevä analyysi koskien yritysten määrää ja rakennetta, toiminnan laajuutta ja sijaintia, käsityöyritysten menestystä ja kasvua, markkinoita, kehittämistarpeita ja lähiajan suhdannenäkymiä. Julkaisussa lähdetään liikkeelle käsityötoimialojen määrittelystä, jonka jälkeen kuvataan yritystoiminnan rakennetta toimialoittain, kokoluokittain ja sukupuolijakauman perusteella. Sitten tarkastellaan käsityötoimialojen kasvuyrittäjyyttä koskien vuosina 1996-99 aloittaneita yrityksiä, kuvataan yrittäjien toimintatapoja myynnin ja markkinoinnin alueella sekä tutkitaan yritysten taloudellista

menestystä 2000-luvulla. Lopuksi tarkastellaan käsityötoimialan kehittämistarpeita ja alan yrityksille tarjottuja tuki- ja kehittämisspalveluja ja rahoitustukea.

Luutonen, Marketta & Äyväri, Anne (2002) Käsin tehty tulevaisuus – näkökulmia käsityöyrittäjyyteen. Sitran raportteja 24. Helsinki: Sitra. [WWW-dokumentti.] < <http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti24.pdf> >

Raporttiin on koottu Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran rahoittaman käsityöyrittäjyyden nykytilaa ja tulevia mahdollisuuksia kartoittaneen tutkimus- ja selvitystyön tulokset. Julkaisu muodostuu kuudesta tutkimusartikkelista ja niihin liittyvistä kommentteista. Kaikissa artikkeleissa pohditaan käsityön ja siihen liittyvän yrittäjyyden luonnetta eri näkökulmista. Käsitellyt näkökulmia ovat muun muassa käsityöyrittäjyys yrittäjyyden kontekstissa, käsityöyrittäjyyteen soveltuvat verkostoitumistavat sekä kuluttajien käsityötuotteisiin ja -palveluihin liittämät merkitykset. Lopuksi esitetään kootusti tutkimuksen keskeisimmät lopputulokset.

Veräjänkorva, Tiina (2006) Diagnoosi taidekäsityöstä – Tarkastelussa taiteen, muotoilun ja käsityön rajapinta. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta, Valtion muotoilutoimikunta. Julkaistu 18.5.2007.

Raportin tavoitteena oli kartoittaa suomalaisen taidekäsityön nykykenttää. Kartoitustyön oli tarkoitus ”antaa pohjaa laajemmalle työryhmätyöskentelylle, tutkimukselle samoin kuin uusien toimintamallien kehittämiseksi”. Raportin aluksi käydään lyhyesti läpi taidekäsityöalan yliopistollista tutkimusta ja tarkastellaan taidekäsityön ja taidekäsityöläisyyden käsitteitä sekä taidekäsityön historiallista taustaa. Tämän jälkeen siirrytään käsittelemään taidekäsityöalan järjestötoimintaa, korkeakoulutusta, alan valtakunnallisia vaikuttajia sekä taidekäsityötä kansainvälisen taideviennin näkökulmasta. Raportin loppupuolella tarkastellaan vielä taidekäsityön julkista näkyvyyttä, taidekäsityötä luovien alojen, yrittäjyyden ja toimeentulon näkökulmasta sekä tehdään raportissa käsitellyn materiaalin pohjalta toimenpide-ehdotuksia.

Äyväri, Anne (2006) Käsityöyrittäjien verkosto-osaaminen. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulu. Väitöskirja.

Väitöskirjatutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkälaisista osa-alueista käsityöyrittäjien verkosto-osaaminen rakentuu ja minkälaisia keskinäisiä kytköksiä näillä osa-alueilla mahdollisesti on. Tutkimuksessa pyrittiin rakentamaan käsityöyrittäjien verkosto-osaamisen viitekehys, toisin sanoen käsityöyrittäjien verkosto-osaamisen paikallinen teoria. Julkaisun aluksi tarkastellaan käsityön ja käsityöyrittäjyyden käsitteitä sekä käydään läpi teoriataustaa, muun muassa verkosto-osaamisen teoreettisia jäsennyksiä. Tämän jälkeen käydään läpi tutkimuksen tulokset.

Mainonta

Leikola, Markus (2008) MTL Kansainvälistymisselvitys 2007. Markkinointiviestinnän Toimistojen Liitto MTL ry. [WWW-dokumentti.] < http://www.mtl.fi/easydata/customers/mtl/files/Graafisetliitteet/kv_selvitys_MTL_20080121.pdf > (5.11.2008)

Kansainvälistymisselvityksen tavoitteena oli luodata markkinoinnin ja viestinnän alan tilannetta. Selvityksessä tarkasteltiin mainonnan ja muiden palvelujen viennin määrää, kansainvälistä kilpailukykyä ja valmiuksia kansainvälistymiseen, kansainvälisten ketjujen toimintaa ja käytössä olevia kansainvälistymisstrategioita. Julkaisussa esitellään tiivistetysti selvityksen tulokset.

Viljakainen, Anna, Bäck, Asta & Lindqvist, Ulf (2008) Media ja mainonta vuoteen 2013. VTT tiedotteita 2450. Espoo: VTT. [WWW-dokumentti.] < <http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2008/T2450.pdf> > (8.1.2009)

Tutkimuksen tavoitteena oli ”tuottaa ymmärrystä mediamainonnan muutoksista ja arvioida, millaisia keinoja tarvitaan, jotta suomalaisen mediateollisuuden, ja erityisesti printtimedian, asemaa pystytään vahvistamaan mainoskanavana mediamaiseman ja mainonnan muotojen jatkuvasti muuttuessa”. Julkaisun aluksi määritellään tutkimuskohde ja sen nykytila. Tämän jälkeen käsitellään mainonnan uusia toimijoita ja muotoja, tekniikan kehitysnäkymiä ja media- ja mainoskentälle avautuvia uusia mahdollisuuksia. Lopuksi tehdään vielä johtopäätökset ja toimenpidesuosituksia.

Muotoilu

Muotoilualan vientistrategia 2007-2012. 2006. Design Forum Finland.

Design Forum Finlandin laatima muotoilualan vientistrategia esittelee muotoiluviennin vision vuonna 2012 sekä määrittelee vision toteutumisen edellytykset. Tämän lisäksi julkaisussa esitellään muotoiluviennin lähtökohtatekijöitä ja muutossuuntia sekä muotoiluviennin strategiset tavoitteet, toimenpiteet ja resursointi vuosina 2007-2012 . Lopuksi määritellään vielä muotoiluviennin keskeiset toimijat ja niiden rooli vientistrategian toteuttamisessa sekä strategian toteutumisen seuranta ja mittarit.

Muoto 2005 – Teollisen muotoilun teknologiaohjelma 2002-2005, loppuraportti. Teknologiaohjelmaraaportti 10/ 2006. Helsinki: Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekes. [WWW-dokumentti.] < http://www.tekes.fi/julkaisut/MUOTO_2005.pdf > (5.11.2008)

Tekesin Teollisen muotoilun teknologiaohjelman taustavaikuttimena oli yhtäältä valtioneuvoston periaatepäätös muotoilupolitiikasta (Muotoilu 2005!) ja toisaalta Tekesin oma strategiaproessi, jossa teollinen muotoilu tunnistettiin tärkeäksi aihealueeksi. Teknologiaohjelman tavoitteena oli tehdä muotoilusta merkittävä osa kansallista kilpailukykyä. Ohjelman loppuraportti sisältää muun muassa kuvauksen ohjelman rakenteesta, rahoituksesta ja tuloksista sekä vision muotoilualan tilasta vuonna 2010.

Muotoilu 2005! -ohjelman seurantaryhmän raportti. Helsinki: Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004: 11. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaistut/2004/liitteet/opm_195_tr11.pdf?lang=fi > (5.11.2008)

Opetusministeriö asetti maaliskuussa 2001 työryhmän, jonka tehtävänä oli seurata valtioneuvoston muotoilupoliittisen ohjelman Muotoilu 2005! toteutumista. Työryhmän tehtäväksi annettiin toimenpideohjelman laatiminen, muotoilupoliittisten tavoitteiden

toteutumisen seuraaminen ja jatkotoimenpiteitä koskevien esitysten tekeminen. Seurantaryhmä tarkastelee raportissaan muotoilupoliittisen ohjelman toteutumista neljän eri asiakokonaisuuden kautta. Lopuksi seurantaryhmä esittää johtopäätökset ohjelman toteutumisesta ja ehdottaa jatkotoimenpiteitä.

Saarela, Pekka (1999) Muotoilu 2005! – muotoilupoliittinen ohjelma. Helsinki: Opetusministeriö, Kulttuuripoliittisen osaston julkaisusarja 3/1999. [WWW-dokumentti.] < http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/1999/liitteet/muotoilu2005opm3_99.pdf?lang=fi > (13.1.2009)

Julkaisu esittelee Suomen kansallisen muotoilupoliittisen ohjelman. Sen taustalla on sekä valtion taideteollisuustoimikunnan vuonna 1997 tekemä aloite kansallisen muotoilupoliittisen ohjelman laatimiseksi että Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran vuonna 1998 valmistunut selvitys muotoilun nykytilasta ja sen kehittämistä (Muotoiltu etu I ja II). Ohjelmatyön sisältöä määrittä osaltaan Paavo Lipposen II hallituksen (1999-2003) hallitusohjelma, jossa todettiin että ”hallitus laatii muotoilupoliittisen ohjelman, jossa muotoilu nähdään kansallisen innovaatiojärjestelmän osana”. Muotoilupoliittisen ohjelmatyön tavoitteena oli ”asettaa yhteiset tavoitteet julkisen vallan, elinkeinoelämän ja muotoilukentän eri osapuolten toimenpiteille”. Yhteisten tavoitteiden avulla haluttiin luoda edellytykset muotoilun laadun kohottamiselle, sen tarjoamien mahdollisuuksien laaja-alaiselle hyväksikäytölle kilpailukyvyyn ja työllisyyden parantamisessa sekä ympäristön laadun ja omaleimaisen kansallisen kulttuurin vahvistamisessa. Muotoilupoliittinen ohjelma -julkaisussa esitetään visio suomalaisen muotoilujärjestelmän tilasta vuonna 2005 sekä joukko toimenpide-ehdotuksia muotoilun liittämiseksi osaksi kansallista innovaatiojärjestelmää ja sen kehitystä.

Calonius, Mathias (2002) Findings about design and the economy. Helsinki: Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA. Keskusteluaiheita – Discussion Papers, no 785. [WWW-dokumentti.] < http://www.etla.fi/files/607_dp785.pdf > (13.1.2009)

Raportissa pohditaan muotoilun merkitystä taloudessa. Raportissa kerätään yhteen tuloksia aikaisemmista, muotoilun ja yrityksen tuloksen välistä yhteyttä käsitelleistä tutkimuksista. Julkaisun aluksi tarkastellaan muotoilun (design) käsitettä ja taustoitetaan raporttia sekä esitellään lyhyesti muotoilusta tehtyjä tutkimuksia. Tämän jälkeen tarkastellaan Suomen muotoiluimagoa, muotoilutoimialan kokoa ja muotoilun käyttöä eri teollisuudenaloilla Suomessa. Lopuksi tehdään johtopäätökset sekä ehdotetaan jatkotoimenpiteitä.

Designstudio – muotoilun osaamiskeskus. Loppuraportti. Helsinki: Taideteollisen korkeakoulun koulutuskeskus, 2001. [WWW-dokumentti.] < http://www.iade.fi/midcom-serveattachmentguid-5ef11134c0e011dba5be676557c8079e079e/lr990462_loppuraportti.pdf > (18.12.2008)

Designstudio – muotoilun osaamiskeskus -hanke oli vuonna 1999 käynnistetty koulutus- ja kehityshanke. Hankkeen tavoitteena oli ”muotoilun alueen liiketoiminnallisen osaamisen kehittäminen sekä saada entistä useampi yritys käyttämään muotoilua osana liike- ja tuotekehitystoimintaansa”. Julkaisu on hankkeen loppuraportti. Raportissa esitellään hankkeen lähtökohdat ja tavoite sekä käydään läpi hankkeen puitteissa järjestettyä toimintaa ja tehtyä tutkimusta. Lopuksi tehdään yhteenveto hankkeen onnistumisesta.

Hytönen, Jaana, Järvinen, Juha & Tuulenmäki, Anssi (2004) From Design Services to Strategic Consulting. Helsinki: The New Centre of Innovation in Design in the University of Art and Design Helsinki DESIGNIUM. [WWW-dokumentti.] < https://www.taik.fi/images/stories/Palvelut_Designium/KMKP_RAPORTTI-.pdf > (6.11.2008)

Tutkimusprojekti toteutettiin osana Tekesin Muoto 2005-teknologiaohjelmaa. Projektissa tutkittiin valittujen muotoilupalveluyritysten ja heidän asiakasyritystensä yhteistyötä ja tarpeita yhteistyön kehittämiseen sekä analysoitiin erikseen valittuja johtavia, kansainvälisiä, teollisuutta palvelevia muotoilutoimistoja. Projektin tavoitteena oli muotoilutoimistojen ydinosaamisen kehittäminen. Julkaisussa esitetään keskeiset käsitteet, tutkimusprosessin kulku ja tulokset.

Hytönen, Jaana (2003) Quality and Content of International Design Education – national Study on Design Education for the Ministry of Education in Finland. Helsinki: The New Centre of Innovation in Design in the University of Art and Design Helsinki DESIGNIUM. [WWW-dokumentti.] < https://www.taik.fi/palvelut/innovaatiokeskus_designium/julkaisut.html > (5.11.2008)

Opetusministeriö tilasi muotoilualan koulutusta käsittelevän tutkimuksen Muotoilun innovaatiokeskus Designiumilta. Tutkimuksen taustalla olivat opetusministeriön vuonna 1999 julkaiseman Muotoilu 2005! – muotoilupoliittisen ohjelman sisältämät toimenpide-ehdotukset. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa suomalaisen, korkeakoulutasoisen muotoilualan koulutuksen tila ja muotoilun oppiainetta kohdanneet muutokset sekä tehdä näiden kartoitusten pohjalta ehdotuksia siitä, kuinka muotoilualan koulutusta tulisi kehittää. Tutkimustyön edetessä työ päätettiin jakaa kahteen osaan: kansalliseen ja kansainväliseen. Tämä osa käsittelee muotoilualan koulutusta kansainvälisestä näkökulmasta vertailemalla kolmen suomalaisen korkeakoulun ja kolmen ulkomaisen, laadukkaaksi arvioidun korkeakoulun tarjoaman muotoilualan koulutuksen laatua ja sisältöä sekä tutkimusohjelmia. Tutkimusraportissa käydään läpi kansainvälisen vertailun tuloksia ja tehdään ehdotuksia suomalaisen muotoilualan koulutuksen kehittämiseksi.

Hytönen, Jaana & Nieminen, Eija (2002) Muotoilun tulevaisuuden tunnistaminen. Ennakointiselvitys muotoilualan koulutuksesta. Väkiraportti 2.10.2002. Muotoilukoulutuksen ennakointihanke/ raportin painotus määrällisessä koulutuksessa. Helsinki: The New Centre of Innovation in Design in the University of Art and Design Helsinki DESIGNIUM. [WWW-dokumentti.] < http://www.taik.fi/images/stories/Palvelut_Designium/0210_MAARA_Valiraportti.pdf > (9.1.2009)

Opetusministeriö tilasi muotoilualan koulutusta käsittelevän tutkimuksen Muotoilun innovaatiokeskus Designiumilta. Tutkimuksen taustalla olivat opetusministeriön vuonna 1999 julkaiseman Muotoilu 2005! – muotoilupoliittisen ohjelman sisältämät toimenpide-ehdotukset. Tämä selvitys ”kartoittaa muotoilukoulutuksen nykytilaa ja tulevaisuutta, sekä ennakoii muotoilualojen koulutukseen liittyvissä tekijöissä tapahtuvia muutoksia muotoilualojen koulutukseen liittyvissä tekijöissä tapahtuvia muutoksia muotoiluosaamisen tarjonnan ja kysynnän näkökulmista”. Selvitys painottuu yliopisto- ja ammattikorkeakoulutasolle. Julkaisun aluksi käsitellään muotoilualan johtavaa koulutusta Suomessa ja sen jälkeen esitetään arvioita

elinkeinoelämän ja teollisuuden muotoilijatarpeesta. Lopuksi tehdään yhteenveto ja johtopäätökset.

Lindström, Maarit, Nyberg, Martti & Ylä-Anttila, Pekka (2006) Ei vain muodon vuoksi – Muotoilu on kilpailuetu. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA (Sarja B 220). Helsinki: Taloustieto. [WWW-dokumentti.] < http://www.etla.fi/files/1852_b220_ei_vain_muodon_vuoksi.pdf > (5.11.2008)

Tämän Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen ETLAn julkaiseman tutkimuksen tavoitteena oli selvittää miten teknologia, muotoilu ja luovuus yhdessä vaikuttavat yritysten ja kansantalouksien menestymiseen. Tutkimuksen lähtökohtana oli keskustelu globalisaation aiheuttamasta talouden rakennemuutoksesta ja Suomen taloudellisen menestymisen haasteista tässä kontekstissa. Julkaisu on ETLAn tutkimusprojektin loppuraportti. Julkaisussa käsitellään ensin luovien toimialojen ja muotoilualan määrittelyjä sekä muotoilua kilpailukeinona. Sen jälkeen käydään läpi tutkimustuloksia muotoilun vaikutuksesta kansalliseen kilpailukykyyn ja yritysten menestymiseen ja muotoilun hyödyntämisestä suomalaisissa teollisuusyrityksissä. Lopuksi esitetään visio muotoilualan tilasta Suomessa vuonna 2010 sekä keinot vision tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lindström Maarit & Pajarinen, Mika (2006) The use of design in Finnish manufacturing firms. Keskusteluaiheita – Discussion papers. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. [WWW-dokumentti.] < http://www.etla.fi/files/1523_Dp1017.pdf > (13.1.2009)

Tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten teollisuusyritysten muotoilun käyttöä ja asemaa sekä muotoilun vaikuttavuutta yritysten liiketoimintaan. Tutkimus perustuu Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n jäsenyrityksille vuonna 2005 tehtyyn kyselyyn. Julkaisussa esitellään lyhyesti aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia, käydään läpi tutkimuksen keskeisimmät tulokset ja esitetään johtopäätöksiä.

Muotoilulla menestykseen – Muotoilun hyödyntäminen pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto. Julkaistu 12.9.2007. [WWW-dokumentti.] < http://www.ek.fi/www/fi/tutkimukset_julkaisut/2007/Muotoiluselvitys2007Netti.pdf > (14.11.2008)

Selvityksessä tarkastellaan sitä, miten Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n pienet ja keskisuuret jäsenyritykset käyttävät muotoilua ja onko sen käytöstä ollut hyötyä. Julkaisun aluksi määritellään muotoilun käsitettä, sitten esitellään selvityksen toteutusta ja käydään läpi saatuja tuloksia. Lopuksi tehdään vielä johtopäätöksiä tulosten pohjalta.

Muotoilun toimialakartoitus 2006. Helsinki: Taideteollisen korkeakoulun muotoilun innovaatiokeskus Designium. [WWW-dokumentti.] < https://www.taik.fi/images/stories/Palvelut_Designium/TOIMIALAKARTOITUS_06_fix.pdf > (5.11.2008)

Tämä muotoilun toimialakartoitus toteutettiin Tekesin toimeksiantona ja se on jatkoa vuonna 2002 ilmestyneelle Teollisen muotoilun toimialakartoitukselle. Kartoitus muodostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan muotoilun käyttöä ja käytön esteitä lomakekyselyyn vastanneissa yrityksissä ja toisessa osassa käsitellään muotoilutoimistojen toimintaa,

palvelutarjontaa, ansaintalogiikkaa ja näkemyksiä lähitulevaisuudesta. Julkaisu esittelee kartoituksen tulokset.

Nyberg, Matti & Lindström, Maarit (2005) Muotoilun taloudelliset vaikutukset. Keskusteluaiheita – Discussion papers. Helsinki: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. [WWW-dokumentti.] < http://www.etla.fi/files/1317_Dp982.pdf > (13.1.2009)

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään muotoilun vaikutusta sekä kansantalouksien että yksittäisten yritysten taloudelliseen menestykseen. Muotoilun ja innovaation käsitteiden määrittelyn lisäksi julkaisussa esitellään lyhyesti aiheesta tehtyä suomalaista ja kansainvälistä tutkimusta sekä käydään läpi tutkimuksen tulokset.

Osaamisen ehdot – selvitys muotoilutoimialasta Suomessa. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu, koulutuskeskus, 2001. [WWW-dokumentti.] < <http://www.iade.fi/midcom-serveattachmentguid-7def3b56c0e011dbb6803917d5f5348c348c/osehdot.pdf> > (18.12.2008)

Tutkimuksessa selvitettiin sitä, mitkä olivat muotoilijan ammatillisen toiminnan ehdot, mahdollisuudet ja esteet Suomessa tutkimusajankohtana. Toiseksi haluttiin selvittää, kuinka muotoilijat itse näkevät toimintansa suhteessa toisaalta omaan osaamiseensa ja toisaalta sitä asiakkaalle välittävään yritystoimintaansa. Selvitystä varten haastateltiin teollisia muotoilijoita, sisustusarkkitehteja ja graafisia suunnittelijoita. Julkaisussa esitellään tutkimuksen tulokset. Aluksi käsitellään ammatissa menestymiseen vaikuttavia tekijöitä, sitten nykyistä osaamista ja koulutustarvetta sekä suunnittelijoita yrittäjinä. Lopuksi tehdään johtopäätökset.

Salimäki, Markku, Ainamo, Antti & Salmenhaara, Kaisa (2004) Country Report: The Finnish Design Industry. Oslo: Nordic Innovation Centre. [WWW-dokumentti.] < http://www.step.no/design/Design_Finland.pdf > (8.12.2008)

Kartoituksen avulla pyrittiin selvittämään, millaista muotoiluteollisuutta Suomessa oli ennen vuosituhannen vaihdetta ja minkä vuoksi ja millä tavoin toimiala tämän jälkeen on muuttunut. Julkaisun aluksi esitellään kartoituksessa käytetyt, muotoiluteollisuuteen kuuluvat alat ja sen pohjalta siirrytään tarkastelemaan suomalaista muotoiluteollisuutta. Tarkasteluun oli otettu toimialaan kuuluvien yritysten liikevaihto, henkilöstön määrä ja yritysten alueellinen sijoittuminen. Tämän jälkeen julkaisussa käsitellään muotoilun organisointia yrityksessä, julkishallinnon aloitteita muotoilun hyväksi, muotoilualan koulutusta sekä järjestötoimintaa. Lopuksi tehdään johtopäätökset.

Sorvali, Katja & Nieminen, Eija (2008) Global Design Watch 2008. Helsinki: The New Centre of Innovation in Design in the University of Art and Design Helsinki DESIGNIUM. [WWW-dokumentti.] < https://www.taik.fi/images/stories/Palvelut_Designium/GDW_september_2008_25.9.pdf > (5.11.2008)

Tutkimuksessa tarkastellaan valikoitujen maiden muotoilupolitiikkoja ja sen päämääränä on selvittää muotoilupolitiikkojen sisältämien toimenpiteiden ja investointien vaikutukset kunkin maan muotoilusektorin kilpailukykyyn. Vastaavia vertailuja on tehty aikaisemmin vuosina 2003 ja 2006 ja ne on julkaistu otsikolla Design Policy and Promotion Programmes in Selected Countries

and Regions. Tutkimuksessa uusimpia tietoja myös verrataan vuoden 2006 tuloksiin. Julkaisussa käydään läpi vertailumaiden muotoilupolitiikkoja taulukkomuodossa sekä muotoilualan kilpailukykyvertailun tuloksia. Lisäksi sivutaan teknologiabarometrin tuloksia valikoitujen maiden kohdalla.

Museoala

Museoalan kulttuurivientistrategia. Helsinki: Suomen museoliitto ry. 8.1.2007. [WWW-dokumentti.] < <http://www.museoliitto.fi/kulttuurivientistrategia> > (3.11.2008)

Museoalan keskusjärjestön Museoliiton valmisteleva museoalan kulttuurivientistrategia sisältää museoalan viennin vision sekä arvion vision toteuttamisen edellytyksistä. Strategisten tavoitteiden, tarvittavien toimenpiteiden, keskeisten toimijoiden ja strategian toteutumisen seurannan taustoittamiseksi julkaisussa esitellään museoalan nykytilaa, toiminnan kustannuksia sekä museoalan viennin resursseja.

Uusitalo, Liisa (ed.) (2008) Museum and Visual Art Markets. Helsinki: Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisu, B-96.

Julkaisu sisältää kokoelman artikkeleita, jotka kuuluvat museoita ja muita visuaalisen kulttuurin organisaatioita koskevan johtamis- ja kuluttajatutkimuksen piiriin. Julkaisu on jaettu neljään osaan. Ensimmäisen osan artikkelit kuvaavat museoiden ja taidekentän sosiaalisen roolin muutoksia, kun taas toisessa osassa luodaan tarkempi katsaus taidekentän ongelmiin ja vaihtoehtoihin strategioihin johtamisen näkökulmasta. Kolmannen osan artikkelit käsittelevät sitä, kuinka taiteen ja museoiden kuluttajat näkevät ja kokevat taiteen tarjonnan ja jakelukanavien eri muodot. Neljännessä eli viimeisessä osassa tarkastellaan taloudellista tehokkuutta ja suorituskykyä koskevia kysymyksiä sekä näiden tekijöiden mittaamiseen liittyviä ongelmia museoissa ja muissa taideorganisaatioissa.

Musiikki

Musiikkitoimialan vientistrategia. 2007. Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus FIMIC. [WWW-dokumentti.] < <http://www.fimic.fi/fimic/fimic.nsf/mainframe?readform&D3EA9F6D98203A89C22572AC001DD977> > (3.11.2008)

Musiikkitoimialan vientistrategia esittelee vision suomalaisen musiikkiviennin tilasta vuonna 2012. Julkaisussa käydään läpi strategiset tavoitteet, toimenpiteet vision toteuttamiseksi sekä strategian toteutumisen seuranta ja mittarit. Näiden lisäksi käsitellään musiikkiviennin lähtökohtatekijöitä ja muutossuuntia sekä keskeisiä toimijoita ja niiden rooleja vientistrategian toteuttamisessa.

Rytmimusiikki 2010 visio. 2004. [WWW-dokumentti.] < <http://www.rytmimusiikki2010.fi/dokumentit/rytmimusiikki2010-visio.pdf> > (3.11.2008)

Joukko rytmimusiikin alan keskeisiä toimijoita laati vision rytmimusiikin toivotusta tilanteesta Suomessa vuonna 2010. Julkaisussa esitellään vision tavoitteet, tehdään rytmimusiikin swot-

analyysi, tarkastellaan musiikkialan työelämän kehitystä ja rakennetta sekä ehdotetaan lopuksi jatkotoimenpiteitä visiossa mainittujen päämäärien saavuttamiseksi.

**Suomen musiikkineuvoston musiikkipoliittinen ohjelma, 1/ 2006. Finnish Music Council Association ry. [WWW-dokumentti.] <
http://www.musiccouncil.fi/easydata/customers/musiikkineuvosto/files/Lausunnot_ym/MUSIIKKIPOLIITTINEN_OHJELMA.pdf > (15.12.2008)**

Finnish Music Council Association ry:n laatima musiikkipoliittinen ohjelma ”tarkastelee suomalaisen musiikkielämän nykytilaa ja pyrkii antamaan poliitikoille ja päättäville virkamiehille tietoa musiikkielämän kehitystarpeista tulevaisuuden kehitystyötä silmällä pitäen”.

Musiikkipoliittisen ohjelman kohteena on musiikkikoulutus, musiikki ammattina ja musiikki harrasteena, joiden osalta tarkastellaan nykytilaa ja tulevaisuuden tavoitteita sekä ehdotetaan tavoitteiden saavuttamiseksi toimenpiteitä.

Arpo, Robert & Oesch, Pekka (2006) Kansanmusiikin ammattilaiset – Taloudellinen tilanne ja toimintaympäristö. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta, tutkimusyksikön julkaisuja N:o 30.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa kansanmusiikin parissa toimivien ammattilaisten lukumäärä ja heidän taloudellinen tilanteensa. Lisäksi haluttiin tuoda esiin ammattilaisten näkemyksiä työllisyydestä sekä kansanmusiikin nykyisestä asemasta ja arvostuksesta. Julkaisun alussa käydään läpi keskeisiä käsitteitä, musiikin ammattilaisista tehtyä aikaisempaa tutkimusta sekä kansanmusiikin ammatillista koulutusta Suomessa. Tämän jälkeen siirrytään tarkastelemaan teemahaastattelujen ja niiden perusteella laaditun kyselyn avulla tuotetun aineiston analyysin tuloksia. Lopuksi esitetään yhteenveto tutkimuksen tuloksista.

Ilmonen, Kari (2003) Soittajille soppaa – koulutuksen haasteet rytmimusiikissa. Chydenius-Instituutin tutkimuksia 3/ 2003. Helsinki: Like Kustannus.

Tutkimuksen tavoitteena oli kuvata ja ennakoida kevyen musiikin koulutustarpeita nuorten muusikoiden työllistymistä ajatellen. Julkaisussa käsitellään populaarimusiikin aseman muutosta suomalaisessa kulttuuripoliitikassa sekä alan koulutusta ja työllisyyttä tutkimusajankohtana. Lisäksi käydään läpi tutkimusta varten tehtyjen haastattelujen tuloksia ja tehdään johtopäätöksiä kevyen musiikin koulutustarpeiden ennakoimiseksi ja koulutuksen kehittämiseksi.

Karhumaa, Mika (2000) Musiikkibisnes – kevyt musiikki ammattina ja liiketoimintana. Helsinki: Edita.

Julkaistu käsittelee kevyttä musiikkia ammattina ja liiketoimintana. Julkaistu koostuu aihealueen kuvauksesta ja se sisältää käytännön ohjeita. Julkaisun aluksi tarkastellaan musiikkiteollisuutta yleisellä tasolla kahden luvun verran. Nämä luvut käsittelevät musiikkiteollisuutta teollisuudenalana ja liiketoimintana. Kahdessa jälkimmäisessä luvussa halutaan antaa tarkemmin kohdennettua tietoa muusikon ammatista sekä yhden projektin organisaation näkökulmasta. Julkaisun lopusta löytyy liitteinä muun muassa kustannussopimus- ja esiintymissopimusmallit.

Karhunen, Paula (2005) Musiikin koulutuksesta työelämään – Kyselytutkimus toisen asteen ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta, tilastotietoa taiteesta nro 35.

Tämä tutkimusraportti sisältää toisen asteen ja ammattikorkeakoulun musiikkialan ammattitutkinnon suorittaneille tehdyn kyselytutkimuksen tulokset. Kyselytutkimus tehtiin osana Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikössä toteutettua ”Taiteilijoiden ammatillinen koulutus” - tutkimusprojektia. Kyselytutkimuksessa selvitettiin muun muassa valmistuneiden taustaa, näkemyksiä musiikkialan koulutuksesta ja jatkokoulutus suunnitelmia sekä työhistoriaa ja näkemyksiä työtilanteesta. Tutkimusraportissa kyselytutkimuksen tuloksia esitellään tilastojen ja aineistosta poimittujen avovastausten kautta. Lopuksi tehdään yhteenveto ja johtopäätöksiä.

**Musiikkialan ammatillisen koulutuksen työryhmän muistio. Helsinki: Opetusministeriö, 38: 2002. [WWW-dokumentti.] <
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2002/liitteet/opm_467_38_02musa_la_amm.pdf?lang=sv >**

Opetusministeriön vuonna 2001 asettaman työryhmän tehtävänä oli ”selvittää ja arvioida musiikkialan ammatillisen koulutuksen mitoitukseen liittyviä määrällisiä ja laadullisia kysymyksiä sekä työssäoppimisen ja harjoittelun käytännön toteuttamisen malleja musiikkialan ammatillisessa koulutuksessa”. Julkaisussa lähdetään liikkeelle tarkastelemalla kulttuuri- ja koulutuspolitiikan linjauksia, kulttuurin ja koulutuksen rahoitusta sekä musiikkialaa koskevia koulutusjärjestelmän muutoksia. Tämän jälkeen käsitellään musiikkialan koulutuksen lainsäädännön, säätelyjärjestelmän ja rakenteen muutoksia, koulutuksen tarjontaa ja toimivuutta sekä työelämään liittyviä kysymyksiä. Lopuksi käydään läpi kyselyjen tutkimukset ja annetaan toimenpide-ehdotuksia.

Pönni, Veijo & Tuomola, Arto (2003) Anna mulle tähtitaivas – selvitys suomalaisen musiikkitoimialan taloudesta ja tulevaisuudesta. Turku: Turun kauppakorkeakoulu, Mediaryhmä.

Teosto ry:n 75-vuotisjuhlakirjana julkaistun tutkimuskokoelman tavoitteena oli luoda katsaus suomalaisen musiikin toimialaan. Julkaisussa oman lukunsa ovat saaneet musiikkitoimialan arvoketju ja ansaintalogiikka, säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien taloudellinen asema, tekijänoikeusjärjestöjen toiminta, musiikkitoimialan yritysten taloudellinen tila, musiikin käyttö Suomessa ja musiikin digitaalinen jakelu. Lopuksi tehdään musiikkitoimialan swot-analyysi ja johtopäätökset.

Pönni, Veijo. Musiikkitoimialan yritysten taloudellinen tila – toimialakatsaus 1995-2000 (tiivistelmä). Turku: Turun kauppakorkeakoulu, Mediaryhmä.

Julkaisussa esitetään tiivistettynä tilinpäätösanalyysiä menetelmänä käyttäen toteutetun toimialakatsauksen lopputulokset.

Suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvo ja rakenne vuonna 2007. Julkaistu 2009. MUSEX Music Export Finland Association ry. [WWW-dokumentti.] < <http://musex.fi/mxf/player/> > (24.3.2009)

Tämän suomalaisen musiikkiviennin markkina-arvoa ja rakennetta kuvaavan tutkimuksen tilasi Music Export Finland (MUSEX). Vuosittain tehtäviä tutkimuksia on julkaistu vuodesta 2003 lähtien. Tutkimuksessa on tarkasteltu muun muassa vientitulojen jakautumista lähteittäin, viennin bruttotulojen muutoksia, vientimarkkinoita alueittain sekä viennin markkina-arvon kehitystä. Lisäksi selvitettiin tutkimukseen vastanneiden arvioita alan tulevaisuuden näkymistä sekä viennin merkitystä tulevaisuudessa.

Tarkela, Pekka & Harenko, Kristiina (2001) Äänitteen tuottajan opas. Sibelius-Akatemia, Täydennyskoulutus. [WWW-dokumentti.] < <http://www2.siba.fi/taydennyskoulutus/index.php?id=18&la=su> > (3.11.2008)

Äänitteen tuottajan opas toteutettiin osana Euroopan sosiaalirahaston ja Kulttuuriteollisuuden osaamiskeskuksen osarahoittamaa ja Sibelius-Akatemian koulutuskeskuksen koordinoimaa Musiikkiyrittäjyyden kehittämishanketta. Oppaassa käydään läpi äänitteen tuotantoon liittyviä kysymyksiä tuottajan näkökulmasta. Oppaassa käsiteltäviä aihealueita ovat sopimustarpeet, tuottajan riskien hallinta, tuotantosopimuksessa sovittavat asiat sekä levy-yhtiön kanssa tehtävä sopimus.

Tuomola, Arto (2002) Musiikin digitaalinen jakelu – Keskeiset teknologiat ja liiketoimintamallit. Turku: Turun kauppakorkeakoulu, Yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus. Sarja B tutkimusraportteja B1/ 2002.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa kattava kokonaiskäsitelmä musiikin digitaalisen jakelun eri teknologioista ja alan tulevaisuuden suunnitelmista vuoden 2001 lopulla. Julkaisu aluksi esitellään keskeistä sanastoa, musiikin aineettoman levittämisen arvoketju, perusliiketoimintamallit sekä digitaalisen musiikinjakelun infrastruktuuri. Sitten käsitellään erilaiset laite- ja käyttöympäristöt, joiden jälkeen siirrytään tarkastelemaan digitaalisten musiikkipalvelujen ongelmakohtia ja sitä kritiikkiä, mitä suurten levy-yhtiöiden siirtymistahdistista ja -strategioista digitaaliseen jakeluun on esitetty. Lopuksi esitetään musiikkimarkkinoiden neljä tulevaisuudenskenaariota sekä arvio tulevaisuuden musiikkimarkkinoiden trendeistä.

Yrittäjyys musiikkiteollisuudessa – Suomalaisen musiikkiteollisuuden kilpailukyvyn kehittäminen. F & L Management Services Ltd. 20.11.1998. [WWW-dokumentti.] < <http://www.flms.com/Siba30.PDF> > (3.11.2008)

Tutkimusraportti oli osa Euroopan sosiaalirahaston ennakkointihanketta Yrittäjyys musiikkiteollisuudessa. Luonteeltaan tämä tutkimus on strateginen liiketoimintaselvitys suomalaisesta musiikkiteollisuudesta. Sen tarkoituksena oli tuottaa ”sellaista keskeistä toimialainformaatiota, joka edistää yrittäjyyttä musiikkiteollisuudessa ja josta on hyötyä sekä musiikkiteollisuuden eri toimijoiden kilpailukyvyn kehittämisessä että musiikkiteollisuuden liiketoiminnallisessa osaamis- ja yrittäjyyskoulutuksessa ja sen suunnittelussa”. Tutkimuksessa tarkastellaan suomalaisen musiikkiteollisuuden toimialaa, arvonlisäketjua, ansaintalogiikkaa ja tulonmuodostusta, musiikkiteollisuuden kansainvälisiä markkinoita, musiikkiteollisuusyritysten

liiketoiminnan ja osaamisen kehittämistä, uuden teknologian vaikutuksia musiikkiteollisuuteen sekä tehdään suomalaisen musiikkiteollisuuden swot-analyysi.

Pelit

Pelialan vientistrategia. 2006. Tampere: Centre of Game Business, Research and Development Neogames. [WWW-dokumentti.] < <http://hermia-fi-bin.directo.fi/@Bin/873da553d29ebc5caab60282b2d649f8/1225710425/application/pdf/46849/Pelialan%20vientistrategia.pdf> > (3.11.2008)

Suomen pelialan keskuksen Neogamesin tuottamassa pelialan vientistrategiassa esitetään visio suomalaisen peliteollisuuden tilasta vuonna 2012 sekä toimenpiteet vision toteutumiseksi. Visiossa vuonna 2012 peliteollisuus muodostaa Suomessa merkittävän sisältöteollisuuden sektorin ja sen päämarkkinat ovat ulkomailla. Varsinaisen vientistrategian lisäksi julkaisussa käydään läpi Suomen peliteollisuuden ja pelialan kansainvälisten markkinoiden nykytilaa sekä peliteollisuuden liiketoimintamalleja ja ansaintalogiikkoja.

Eskelinen, Markku (2005) Pelit ja pelitutkimus luovassa taloudessa. Sitran raportteja 51. Helsinki: Edita.

Tämän selvitysraportin tarkoituksena on tarjota katsaus luovan talouden kannalta kiinnostavimpiin peliteollisuuden ja pelitutkimuksen ilmiöihin. Raportin tilasi Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. Selvityksen alkuosassa kuvataan peliteollisuuden ja pelitutkimuksen kontekstia sekä esitellään tiiviisti globaalia peliteollisuutta ja toisaalta suomalaista pelielinkeinoa. Selvitysraportin kirjoittanut tutkija toteaa, että suomalainen, pienimuotoinen pelituotanto on kaukana globaalista peliteollisuudesta ja pelituotannon kehittäminen taloudellisesti kannattavaksi toiminnaksi sisältää monia haasteita. Eräänä varteenotettavana kehittämisvaihtoehtona tutkija näkee pelituotteiden muunneltavuuden kehittämisen akateemisen pelitutkimuksen tuottamien mallien avulla. Tutkimustraditiota käsitelläänkin kahden luvun verran. Kahdessa viimeisessä luvussa käsitellään pelien vaikutusta muuhun elämysteollisuuteen sekä pelien käyttöä varsinaisen peliteollisuuden ulkopuolella kuten viestinnässä ja koulutuksessa.

Finnish Game Companies 06. Uudenmaan TE-keskus, SILE-projekti ja Neogames. [WWW-dokumentti.] < <http://hermia-fi-bin.directo.fi/@Bin/d6f656be49327518cfa2e073447ce063/1237450576/application/pdf/46871/Finnish%20Game%20Companies.pdf> > (19.3.2009)

Julkaisun tavoitteena oli tuottaa kuvaus suomalaisista pelialan yrityksistä ja niiden toiminnasta. Julkaisun aluksi käsitellään lyhyesti suomalaisen peliteollisuuden historiaa, yritysten määrää ja henkilöstön määrää yrityksissä, liikevaihtoa sekä yritysten jakaumaa pelialustojen mukaan. Tämän jälkeen esitellään suomalaisia pelialan yrityksiä.

Finnish gaming industry. 14 August 2007. Invest in Finland.

Tässä julkaisussa tehdään suomalaista peliteollisuutta tutuksi sijoittajille ja siten pyritään edistämään kansainvälisten investointien kohdistumista suomalaiseen peliteollisuuteen. Julkaisussa esitetään muun muassa yleiskuvaus suomalaisesta peliteollisuudesta ja sen toimijoista,

arvioidaan suomalaisten peliyriyten kansainvälistä kilpailukykyä, peliteollisuuden tulevaisuuden trendejä sekä perustellaan sitä, miksi suomalaiseen peliteollisuuteen kannattaa investoida.

Hiltunen, Koopee & Haila, Teemu (2009) Finnish Game Business 2008. Main results and statistics. 10.2.2009. Centre of Game Business, Research and Development Neogames. Diaesitys. [WWW-dokumentti.] < <http://hermia-fi-bin.directo.fi/@Bin/f4f4fbbca1dbffbdb6415527efb2903d/1237450403/application/pdf/252846/Finnish%20Game%20Business%202008,%20first%20edition.pdf> > (19.3.2009)

Tähän diaesitykseen on koottu Neogamesin tekemän, suomalaista peliteollisuutta koskevan selvityksen keskeiset tulokset. Esityksen aluksi käsitellään hieman pelialan tulonmuodostukseen liittyviä asioita ja sitten siirrytään tarkastelemaan suomalaisen peliteollisuuden rakennetta. Tämän jälkeen tehdään pelialan rahoitusta koskeva kansainvälinen vertailu, käsitellään suomalaisia pelimarkkinoita sekä esitellään pelialan yriyksen Suomessa.

Latva, Suvi & Pirttiaho, Pasi (2008) ELVI – Environment for Lucrative Virtual Interaction 2005-2007. Projektin loppuraportti. [WWW-dokumentti.] < http://elvi oulu.fi/files/ELVI_loppuraportti_liitteet.pdf > (5.12.2008)

Oulun yliopiston tietojenkäsittelylaitos hallinnoi vuorovaikutteisen viihteen ja pelitoimialan tuotekehitysprojektia, jonka tarkoituksena oli edistää interaktiivisten pelien ja viihdesisältöjen tuotantoa sekä ylipäänsä toimialakehitystä Oulun alueella. Projektin konkreettisenä tavoitteena oli luoda alueelle peliyriyksiä ja sitä kautta pelejä markkinoille sekä kehittää yhteistyötä jo alalla toimivien pienten yriyten välille. Loppuraportissa käydään läpi projektin taustaa, tavoitteita ja toimintaa. Erillisissä luvuissa käsitellään projektin tiedottamista, hankintoja ja kilpailutusta, yhteistyökumppaneita, pelialan koulutusta sekä projektin tulokset. Raportin lopuksi esitellään näkemyksiä pelialan tulevaisuudesta sekä tehdään toimenpide-ehtotuksia vuosille 2008-2012.

Suomen pelialan koulutus ja sen kehittämistarpeet. Helsinki: Uudenmaan TE-keskus/ SILE-projekti, 2008. [WWW-dokumentti.] < <http://hermia-fi-bin.directo.fi/@Bin/5b8a68e1cede4f85ff0222283047cf17/1238067736/application/pdf/70434/Suomen%20pelialan%20koulutustarpeet.pdf> >

SILE-projekti tilasi selvityksen, jonka tarkoituksena oli tutkia Suomen pelialan koulutusta ja sitä, kuinka koulutus vastaa yriyten tämänhetkiseen ja tulevaan työvoimatarpeeseen. Selvitys toteutettiin haastattelututkimuksena vuonna 2007. Haastateltavaksi valittiin pelialan yriyten ja pelialan koulutusta tarjoavien oppilaitosten edustajia sekä koti- ja ulkomaisia pelialan asiantuntijoita. Julkaisussa käydään läpi haastattelututkimuksen tuloksia. Lopuksi esitetään vielä joitakin suosituksia Suomen pelialan koulutuksen kehittämiseksi.